

**T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**GÜNÜMÜZ POSTMODERN DÜNYASINDA SİMGESEL İLETİŞİM
ARACI OLARAK DÖVME: ELAZIĞ İL ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Müfit YILDIZ

Malatya-2023

T.C
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI

GÜNÜMÜZ POSTMODERN DÜNYASINDA SİMGESEL İLETİŞİM
ARACI OLARAK DÖVME: ELAZIĞ İL ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Müfit YILDIZ

Danışman: Doç. DOĞAN AKBULUT

Malatya/2023

	KABUL ONAY FORUMU	Doküman No	
		Yayın Tarihi	
		Revizyon No	
		Revizyon Tarihi	
		Sayfa No	
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ			
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ			

T.C.

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

**GÜNÜMÜZ POSTMODERN DÜNYASINDA SİMGESEL İLETİŞİM ARACI
OLARAK DÖVME: ELAZIĞ İL ÖRNEĞİ**

**DANIŞMAN
DOÇ. DOĞAN AKBULUT**

**HAZIRLAYAN
MÜFİT YILDIZ**

Jürimiz tarafından .../.../2023 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda bu tez oybirliği /oyçokluğu ile başarılı bulunarak Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Resim İşEğitimi Bilim Dalı Tezi olarak kabul etmiştir.

Jüri Üyelerinin Unvanı Adı Soyadı

İmza

1. Prof. Dr. İsmail AYTAÇ (Başkan)
2. Doç. Doğan AKBULUT (Danışman)
3. Doç. Meysem SAMSUN (Üye)

O N A Y

Bu tez, İnönü Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri üyeleri tarafından kabul edilmiş ve Enstitü Yönetim Kurulu'nun/.../..... tarih ve/..... sayılı kararıyla da uygun görülmüştür.

.....

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

“Günümüz Postmodern Dünyasında Simgesel İletişim Aracı Olarak Dövme: Elazığ İl Örneği” başlıklı bu çalışma, Dövme yaptıran bireylerin bedenlerine uygulattıkları sembollerini seçme nedenleri üzerine bir araştırma niteliği taşımaktadır. Bu bağlamda, Elazığ ili örneklemini üzerinden dövme yaptıran bireylerin dövme yaptırma nedenleri, yaşları, eğitim düzeyleri, uğraşı alanları irdelenmiştir.

Özünde Dövmenin tarihsel sürecini araştırmaya yönelik olarak düşünülmüş bu çalışma, özelde ise Elazığ örneklemini üzerinde nitel bir araştırmayı içermektedir. Tez kapsamında tarihsel süreçle bağlantılı olarak toplum dövme ilişkisi, dövme birey ilişkisi, bireysel iletişim aracı olarak dövme irdelenmiştir. Bu bağlamda araştırma bireylere uygulanan görüşme formu yöntemi seçilmiştir.

Öncelikle bu araştırma süreci içinde tezimin her aşamasında desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen danışman hocam sayın Doç. Doğan AKBULUT’a anlayışı ve sabrından dolayı sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Bu süreçte bilgisini ve desteğini esirgemeyen Prf. Dr. Mehmet ÜSTÜNER’e ve yüksek lisans sürecinde üzerimde emeği geçen hocalarıma teşekkür ederim.

Çalışmanın yazım kurallarında yardımcı olan Edebiyat öğretmeni Zeynel Abidin BAHÇECİ’ye katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Müfit YILDIZ

ONUR SÖZÜ

Doç. Doğan AKBULUT'un danışmanlığında yüksek lisans tezi olarak hazırladığım **GÜNÜMÜZ POSTMODERN DÜNYASINDA SİMGESEL İLETİŞİM ARACI OLARAK DÖVME: ELAZIĞ İL ÖRNEĞİ** başlıklı bu çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Müfit YILDIZ

ÖZET

GÜNÜMÜZ POSTMODERN DÜNYASINDA SİMGESEL İLETİŞİM ARACI OLARAK DÖVME: ELAZIĞ İL ÖRNEĞİ

YILDIZ, Müfit

Yüksek Lisans, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Resim- İş Eğitimi
Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Doğan AKBULUT

Mayıs-2023, X +97 sayfa

Kişiler arası iletişim ilişkisi içerisinde kendini ifade etme yöntemlerinden biri olarak dövme; insanların geçmişten günümüze bedene zarar vermeyen doğal boyalarla, sivri uçlu bir takım malzemeler aracılığıyla vücuda işlenen ve bireysel olarak taşınan bu kalıcı sembolleri tanımlamaktadır. Dövme uygulamaları tarihsel olarak eski dönemlere dayandığı için geçmiş toplumların kültür ve medeniyetlerini tanımamızdaki rolü büyüktür. Geçmişe bakıldığında, dövme figürleri çeşitli semboller ve imgeler yoluyla insanlar tarafından kullanılan birer ifade aracı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu semboller aidiyet, topluma bağlılık, kahramanlık, cezalandırma gibi kişilerin bireysel kimliğini yansıtan şekiller bütünüdür.

Bu çalışmanın amacı Elazığ il örneği özelinde günümüzde bireysel olarak taşınan dövme sembollerinin neye göre seçildiği, bu semboller ile topluma neler anlatmak istendiği ve bu sembolere ilişkin çevrelerinden ne gibi dönütler alındığını göstermektir. Ayrıca tercih edilen sembollerin bireylerin eğitim düzeyleri, yaş, cinsiyet ve uğraşı alanları ile bu tercihleri arasındaki ilişkiler değerlendirilmektedir. Çalışmada dövmenin gelişimi, dövme türleri ve özellikleri ile beraber bazı dövme sembolleri ve bu sembollerin anlamları da ele alınmaktadır.

Çalışmanın amacına ulaşabilmek için araştırma yöntemi olarak tarama modeli ile hareket edilmiştir. Bu doğrultuda yapılan çalışma nitel bir araştırma olup Fenomenoloji (Olgubilim) deseni tercih edilerek gerçekleştirilmiştir. Evren için hazırlanan görüşme formu, amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örneklem kapsamında yüz otuz yedi katılımcıya uygulanmıştır. Çalışmanın sonucunda elde edilen verilerin içerik analizi yapılmış olup daha sonra ulaşılan yargılar sonuç bölümünde tartışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Dövme, Sembol, Motif

ABSTRACT

TATTOO AS A SYMBOLIC TOOL OF COMMUNICATION IN TODAY'S POSTMODERN WORLD: THE CASE OF ELAZIĞ

YILDIZ, Müfit
Inönü University Institute of Educational Sciences
Art Painting Department

Advisor: Assist. Doç. Doğan AKBULUT
MAY-2023, X + 97 pages

Tattoo as one of the methods of self-expression in interpersonal communication; It defines these permanent symbols that are carved on the body and carried individually by people from past to present, with natural dyes that do not harm the body, and through a number of pointed materials. Since tattoo practices are historically based on ancient times, it has a great role in our recognition of the cultures and civilizations of past societies. When we look at the history of tattooing, tattoo figures appear as a means of expression used by people through various symbols and images. These symbols are a set of shapes that reflect the individual identity of individuals such as belonging, commitment to society, heroism and punishment.

The aim of this study is to show how the tattoo symbols that are carried individually today are chosen, what they want to tell the society with these symbols, and what kind of feedback is received from their environment regarding these symbols, especially in the province of Elazığ. In addition, the education level, age, gender and occupation of the preferred symbols and the relationships between these preferences are evaluated. In the study, the development of tattoo, types and characteristics of tattoos, as well as some tattoo symbols and the meanings of these symbols are discussed.

In order to reach the aim of the study, the scanning model was used as the research method. The study conducted for this purpose is a qualitative research and was carried out by choosing the Phenomenology design. The interview form prepared for the universe was applied to one hundred and thirty-seven participants within the scope of criterion sampling, one of the purposeful sampling methods. The content analysis of the data obtained as a result of the study was made and the conclusions reached later were discussed in the conclusion section.

Keywords: Tattoo, Symbol, Motif

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ONUR SÖZÜ	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
TABLolar LİSTESİ	viii
KISALTMALAR LİSTESİ	x
1.GİRİŞ	1
1.1 Dövme Nedir?.....	3
1.2 Dövmenin Teknik Yönü	5
1.3 Problem Durumu.....	7
1.4 Amaç	7
1.5 Önem	7
1.6 Varsayımlar	8
1.7 Sınırlılıklar	8
2.TARİHSEL AÇIDAN DÖVME	9
2.1 Mısır Özelinde Dövme	11
2.2 Avrupa’da Dövme.....	13
2.3 Asya’da Dövme	17
3. SANATSAL VE TEKNOLOJİK AÇIDAN DÖVME	22
4. TEOLOJİK AÇIDAN DÖVME.....	24
5. SOSYAL AÇIDAN DÖVME	25
6. BAZI DÖVME TÜRLERİ VE ÖZELLİKLERİ	28
6.1. Geleneksel Dövme (Traditional Tattoo-Old School).....	28
6.2. Gerçekçi Dövme (Realistic Tattoo)	29
6.3. Suluboya Dövme (Watercolor Tattoo).....	30
6.4. Neo-Geleneksel Dövme (Neo Traditional Tattoo)	31
6.5. Japon Tarzı Dövme (Japanese Tattoo).....	32
6.6. İllüstratif Dövme (İllüstratif Tattoo)	33
6.7. Chicano Dövme (Chiciano Tattoo).....	34
6.8. Biyomekanik Dövme (Biomechanical Tattoo).....	36
6.9. Minimal Dövme (Minimalist Tattoo)	37
6.10. Tribal Dövme (Kabile Dövmeleri).....	38

7. BAZI DÖVME SEMBOLLERİ ANLAMLARI.....	41
7.1 Ağaç	41
7.2 Akrep.....	42
7.3 Anka Kuşu	43
7.4 Arı	44
7.5 Aslan	45
7.6. Aum (OM)	46
7.7 Ay.....	48
7.8 Kedi.....	49
7.9 Kurt	51
7.10 Mandala Dövme Sembolleri.....	52
7.11 Melek Kanadı (Melek)	53
7.12 Rüya Kapanı	54
7.13 Tüy	56
7.14 Zeytin Dalı.....	56
7.15 Horus'un Gözü.....	57
7.16 Koi Balığı	59
7.17 Çiçek	60
7.18 Yılan.....	62
8. ARAŞTIRMA	64
8.1 Yöntem.....	64
8.1.1 Araştırma Modeli.....	64
8.1.2 Evren ve Örneklem	64
8.1.3 Verilerin Toplanma Süreci ve Analizi	65
9. BULGULAR.....	67
9.1 Dövme Sembollerinin Seçilme Nedenlerine İlişkin Bulgular	67
9.1.1 Seçilen Dövme Sembolünün Aile ile İlgili Nedenlerden Dolayı Seçildiğine Dair Bulgular	69
9.1.2 Seçilen Dövme Sembolünün Anlamı İlgili Nedenlerden Dolayı Seçildiğine Dair Bulgular.....	70
9.1.3 Seçilen Dövme Sembolünün Hoşa Gıtmesi ile İlgili Nedenlerden Dolayı Seçildiğine Dair Bulgular	71
9.1.4 Seçilen Dövme Sembolünün Estetik Olması İlgili Nedenlerden Dolayı Seçildiğine Dair Bulgular	72
9.1.5 Seçilen Dövme Sembolünün Etkileyici Görünmek İçin Seçilmesi ile İlgili Nedenlerden Dolayı Seçildiğine Dair Bulgular	73

9.1.6 Seçilen Dövme Sembolünün Beni Yansıtıyor ile İlgili Nedenlerden Dolayı Seçildiğine Dair Bulgular	74
9.1.7 Seçilen Dövme Sembolünün Özgürlük ile İlgili Nedenlerden Dolayı Seçildiğine Dair Bulgular	75
9.2 Yaptırdığı Dövme ile Çevresine ve Yaşadığı Topluma Vermeye Çalıştığı Mesajlara İlişkin Bulgular	76
9.3 Yaptırılan Dövmeye İlişkin Çevresinden ve Yaşadığı Toplumdan Aldığı Geribildirimlere Dair Bulgular	81
10. SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	87
KAYNAKLAR	91
İnternet Kaynakları	93
Görsel Kaynaklar	93
EKLER	95

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1.	Katılımcıların Cinsiyet, Yaş, Eğitim Durumu ve Uğraşı Alanına Göre Dağılımı.....	65
Tablo 2.	Dövme sembolünü seçme nedeniniz var mı? Sorusuna verilen yanıtların sayısı.....	67
Tablo 3.	Katılımcıların dövme sembollerini seçme nedenleri ve sayısı	68
Tablo 4.	Aile ile ilgili nedenleri seçenlerin cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi ve uğraşı alanları dağılımı	69
Tablo 5.	Sembolün anlamı ile ilgili nedenleri seçenlerin cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi ve uğraşı alanları dağılımı	70
Tablo 6.	Sembolün hoşuma gitmesi ile ilgili nedenleri seçenlerin cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi ve uğraşı alanları dağılımı	71
Tablo 7.	Sembolün estetik olması ile ilgili nedenleri seçenlerin cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi ve uğraşı alanları dağılımı	72
Tablo 8.	Etkileyici görünmek ile ilgili nedenleri seçenlerin cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi ve uğraşı alanları dağılımı	73
Tablo 9.	Sembol beni yansıtıyor ile ilgili nedenleri seçenlerin cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi ve uğraşı alanları dağılımı	74
Tablo 10.	Özgürlük ile ilgili nedenleri seçenlerin cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi ve uğraşı alanları dağılımı	75
Tablo 11.	Seçilen dövme sembolünün seçiminde bir nedeni olmadığını belirten katılımcıların dağılımı	76
Tablo 13.	Yaptırdıkları dövme ile herhangi bir mesajının olmadığını belirten katılımcıların dağılımı	77
Tablo 14.	Katılımcıların yaptırdığı dövmelelere ilişkin aldıkları geribildirimlerin sayısı.....	81
Tablo 15.	Dövmesinin yakıştırılıp beğenildiğini ifade eden katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim durumu ve uğraşı alanlarına göre dağılımı	82
Tablo 16.	Dövmesinden dolayı eleştiri aldığını ifade eden katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim durumu ve uğraşı alanlarına göre dağılımı	83
Tablo 17.	Dövmesinin dini ve politik açıdan uygun görülmediğini ifade eden katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim durumu ve uğraşı alanlarına göre dağılımı.....	84

Tablo 18.Yaptırdığı dövmeyle ilişkin geribildirim almadığını ifade eden katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim durumu ve uğraşı alanlarına göre dağılımı86

KISALTMALAR LİSTESİ

E,S.	: Erkek Katılımcı ve Sayısı
K,S.	: Kadın Katılımcı ve Sayısı
MÖ.	: Milattan Önce
MS.	: Milattan Sonra
TDK.	: Türk Dil Kurumu
vb.	: Ve Benzeri

1.GİRİŞ

“Ruh, bir siyasi anatominin sonucu ve aygıtıdır;

ruh, bedenin hapisanesidir.”

Michel Foucault

Dövme, bedene işlenen bir resim ya da simgeden öte birşeydir. İnsanlar yaşadıkları her dönemde kendilerini ifade edebilmek, bedenlerine estetik değer katmak, yaşantılarındaki anıları canlı tutmak gibi amaçlarının yanısıra, bir topluma ya da klana ait olmanın simgesi olarak da işlev gören çeşitli sembolleri kullanmışlardır. Bu sembollerle genelde toplumun özelde ise bireyin yaşamına dair kültürel ip uçlarını yansıttığını da söyleyebiliriz.

“Beden süslemesi örneklerinin ortaya çıkışında, insanın ilk doğal giysisi –yani derisini- tamamlama, kendini karşı cinse ve ait olduğu topluluğa daha güzel gösterme, aynı zamanda topluluğun inanç sistemine, mitlerine bağlılığını ifade etme; diğer bir anlatımla o topluluğa aidiyetini belli etme ve bunun yanı sıra, şekillerden, desenlerden koruma anlamında yarar bekleme gibi pek çok değişken rol oynuyor” (Çoruhlu, 2015)

İnsanlık tarihinde “dövme”, kimi zaman belirli bir kabilenin "totemi", kimi zaman insanları kötülükten koruyan bir "tılsım", kimi zaman suçluların alnının "kara lekesi", kimi zaman kölelerin satın alınmış olduğunu gösterir bir "mülkiyet belgesi", kimi zaman üst sınıfların bir "soyluluk işareti", kimi zaman gözü pek savaşçıların "kahramanlık nişanesi", kimi zaman sirk palyaçolarının "garabet alameti", kimi zaman çapkın denizcilerin "vücutlarının süsü"; kimi zaman ise gençlik hareketlerinin "alt kimlik simgesi" olarak algılanmıştır. Günümüz çağdaş sanayi toplumunda ise dövme, daha çok öne çıkan "beden süsleme" işleviyle, moda ve güzellik endüstrisinin bir parçası olarak varlığını sürdürmektedir. (Çerikan-Alanko, 2016)

İletişimsel bir araç olarak dövmeler benzerlikler taşısa da anlamları kişiden kişiye değişkenlik göstermektedir. Günümüz dünyasında geleneksel dövmeler ile modern dövmeler, ifadeleri yönünden birbirinden uzaklaşmıştır. ‘Modern dövme ifadeleriyle,

bireylerin bu dövmeleeri yaptıırırken neleri hedeflediği' çalışmanın ana sorununu oluşturmaktadır.

Dövmee kùltùrlere göre değişen sınırlılıklar dahilinde yapılabilđi için, tarih boyunca birçok toplumda varlığını bir takım kurallar çerçevesinde sürdürebilmiştir. (Suçluların damgalanması, şıfa tılsımı durumu.) Ancak Coğrafı keşifler ve teknolojik gelişmelerle beraber toplumlar arasında etkileşim artmış olup dövmeleer ve dövme sembollerini sınırlarını aşıp çeşitlilik bakımından zenginleşmiştir. Böylece dövmenin yaygınlaştığı bunun sonucunda da daha gözlemlenir hale geldiği görùlmüřtür.

Farklı kùltùrler arasındaki iletişim, günümüzde ulaşım ve haberleşmedeki ilerlemeler sayesinde (özellikle iletişim teknolojileri vasıtasıyla) büyük bir yoğunluk kazanmıştır. Bu durum, hem farklı ulusal kùltùrler arasında, hem de aynı toplum içindeki baskın ve alt kùltùrler arasında görùlebilen sürekli bir gerçeklik boyutu haline gelmiştir. Bu anlamda bireyler evrensel, ulusal ve yerelin, sürekli iç içe geçtiği anlamlar ve değerlerle birlikte yaşamaktadırlar. (Tabakçı-2008)

Günümüzde bireylerin özgürlükçü ve bağımsız bir yaşam alanına sahip olması toplumsal normlardan sıyrılarak kendi kararlarını alabilme yetisini kazanmış yanı sıra yaptıırılan dövmeleerde de çeşitlilik bakımından zenginlik artmıştır. Geçmiş dönemlerde egemen sınıfların belirlediği veya toplumda bir sınıfa yönelik olan dövmeleer, sınırları belirlenemeyen ve toplumlardaki her kesime hitap edebilecek bir alana dönüşmüştür. Dövmeler ötekileştirme, sınıflama veya cezalandırma görünümünden uzaklaşmış olup, bireysel olarak bir ifade aracına dönüşmüştür. Günümüz dünyasında totaliter kimlik anlayışından ziyade bireyselleşmenin ön planda olması, dövme yaptııran bireylerin kendi iradeleriyle hareket ederek bireysel kimliklerinin tamamlanmasında (ifadesinde) dövmeleerinin etkin rolü olduğu ortaya çıkmıştır.

Bedene yapılan müdahaleler, dinlerin ve egemen sınıfların sınırlarını belirlediği toplumlarda var olan bir takım tabuların, özellikle dinsel normların dövmeyi dışarda bıraktığı bilinmektedir. Geçmişte hakim olan bu anlayış zamanla zayıflamış olup günümüzde dövme yaptııran bireyler kimlik ve bedenlerinin inşasından daha sorumlu hale gelmiştir. Bu süreçte giyinme tarzı, makyaj, tıbbı müdahaleler (estetik) ve dövme gibi unsurlar önem arz etmektedir. Geleneksel anlayışta dövme sembollerinin ait olduğu gurubun sınırlarına dayalı anlamlar yerine bu semboller günümüzde daha çeşitli anlamlar barındıran bir anlayışa bürünmüştür. Bununla paralel yeni dövme tarzları, yenilikçi

dövme sanatçıları, özgün dövme sembolleri ve farklı anlamlar barındıran kompozisyonlarla karşılaşmaktadır.

Bu alanda yaşanan gelişmeler dövmenin yaygınlaşmasına ve çeşitlenmesine neden olmuş bunun sonucunda da dövme yapan kişiler alanlarında birer uzman olmuşlardır. Öyle ki yapılan bazı dövmeler usta bir ressamın elinden çıkmış bir tablo görünümündedir. Sanat eğitimi almış dövmecilerin artması ile dövme ustalarına sanatçı sıfatı yakıştırılmaya başlanmıştır. Dövme yaptıran kişiler estetik unsurları ön planda tutarken dövme yapan bireyler de estetik kaygıyla üretebilme eğilimine girdikleri anlaşılmaktadır.

21. yüzyıl günümüz çağdaş toplumunda dövme cinsiyet fark etmeksizin güzellik ile ilişkilendirilir ve vücut süsü olarak kullanılır. (Cengiz 2021)

Dövmenin sınırları toplumsal yapı içerisinde uygulanır olmasına rağmen yeterince kabul görmemesi veya toplumsal bir olgu olmaması, dövmenin daha çok bireysel bir kimlik anlayışının sonucu olduğunu gösterir. Farklılık ve özgürlük temellerine vurgu yapan dövmelerin, bireysel farklılıklara hizmet ettiği açıktır. Ancak dövmeyi sadece bu bağlamda ele almak diğer işlevlerinin göz ardı edilmesine ve sadece bir beden aksesuarı imiş gibi görünmesine neden olacaktır. Oysaki Dövmeler beden kontrolünün sağlanmasında (bireyin tasarrufu dahilinde), dini ve politik bir duruş sergilenmesinde ve bireyin kimliğinin korunmasında önemli birer araç olduğu gerçeği ortadadır. Yanı sıra tüketim kültürünün etkisiyle kavramların ve sembollerin anlamsal olarak içinin boşaltıldığı günümüzde tercihen taklit ve özentiyeye dayalı dövme üretimlerinin de yaygın olarak kullanıldığı bilinen bir gerçektir.

“Vücudum benim günlüğüm ve dövmelerim benim hikâyem.” – Johnny Depp
(Aktaran: Cengiz 2021)

1.1. Dövme Nedir?

En genel kapsamıyla dövmeyi ‘Süsleme ve/veya mesaj verme amacıyla, belirli kültürel figürlerin, bedene uyumlu bir boya maddesi kullanılarak ömür boyu çıkmayacak biçimde derinin alt yüzeyine nakşedilmesidir’ diye tanımlamak mümkündür (Çağlayandereli ve Göker’in 2016). İnsan vücuduna yapılan yazı ya da resimlerin genel adı olarak da ifade edilebilir. Vücut derisi üzerine iğne vb. sivri bir araçla çizilerek ve içine renk veren maddeler konulmak yoluyla yapılan yazı veya resimlerdir. Başka bir

ifadeyle dövme, insan gövdesinde, deriye açılan deliklerin boyayla doldurulmasıyla elde edilen kalıcı işaret ya da desenlerdir. Vücudun derisi üzerine iğne gibi sivri aletle çizilmek ve içine renk veren maddeler konulmak suretiyle yapılan çıkmaz resim veya yazılardır. İlkel dövme ana hatlarıyla, deriye yan yana küçük delikler açmak ve bu deliklere is, sürme, mürekkep, kına, çivit gibi boyalı maddeler doldurmak suretiyle yapılır. Bunun yanında bıçakla veya tırnakla derin yarıklar meydana getirerek yahut süslenecek kısımlara barut gibi yanıcı maddeler sürüp yakarak yapılanları da vardır. (TDK, Türkçe Sözlük, Ana Britannica (Cilt 10), Meydan Larousse (3. Cilt))

Dövme uygulaması, vücutta istenilen bölgeye uygulanabilen renk veren boyaların açılan yara veya deliklere enjekte edilmesiyle oluşturulan hayli eski zamanlardan günümüze kadar devam etmekte olan bir uygulamadır. Bu uygulama damgalamak, işaretlemek veya estetik bir unsur taşımak amacıyla da yapılmıştır. “Dövme yaklaşık 4500 yıl önce ortaya çıkan bir sanat dalıdır. İnsan toplulukları yaşadıkları yerleri bayrak, flama gibi araçlarla işaretlerken kendilerini de ait oldukları kabilenin simgeleriyle işaretliyorlardı. Bu işaretler dost-düşman ayırımını kolaylaştırıyordu. Uzun yıllar insanla birlikte bu dövme işaretleri de gelişmiş olup kabilelerin şeflerini, savaşçıları, bilgilerini tanımlayan bir statü sembolüne dönüşmüştür. Yine bu işaretler ergenliğe adım atan gençlere hatta kaybolmamaları için küçük çocuklara dahi yapılmıştır.” (<https://www.dovmeci.net/dovme-nedir/>)

İnsanların tarih öncesinden günümüze bir tür kimlik göstergesi olarak taşıdıkları dövmeler zamanla teknik, anlam ve kompozisyon bakımından gelişerek günümüzdeki şekliyle devam etmektedir. Günümüzde dövmeler geleneksel anlamlarından sıyrılmış olup profesyonel bir alan olarak giderek yaygınlaşmakta ve bir sanat dalı olarak algılanmaya başlamıştır. Toplulukların veya bireylerin bir ifade aracı, aidiyet sembolü, mesaj iletme gibi başkalarıyla iletişim kurma yöntemlerinden biri olarak da varlığını sürdürmektedir. Bazı toplumlarda insanları kötülüklerden koruyan bir tılsım olarak görülürken, bazılarında ise inanış açısından günah sayılıp yasaklandığı, başka bazı kültürlerde ise cezalandırma yöntemi olarak suçlulara ya da kölelere yapıldığı bilinmektedir. Zaman geçtikçe ötekileştirme, sınıflama veya cezalandırma görünümünden uzaklaşmış olan dövme uygulamalarına karşı bakış açıları değişmiş günümüzde daha çok bireysel kimliği yansıtan bir alana dönüşmüştür. Bireyler düşüncelerini ve hayat görüşlerini, sevdiği bir olguyu hayatı boyunca vücudunda taşımak için dövme yaptırabilmektedirler.

Teknik açıdan bakıldığında geleneksel dövme, sivri uçlu aletlerle (iğne, kemik, taş vb.) deride delikler oluşturulup bunlara renk veren maddelerin doldurulmasıyla yapılmışken, günümüzde bu iş için özel olarak üretilmiş elektrikli dövme makineleri kullanılmaktadır.

“Antik dövme gelenekleri, Papualılar ve Melanezyalılar arasında, kendilerine özgü obsidyen deri deliciler kullanımıyla belgelenmiştir. Bu araçlara sahip bazı arkeolojik alanlar, Avustralya'nın Papua Yeni Gine ve Melanezya'ya göçüyle ilişkilidir. Ancak diğer siteler, Avustralya genişlemesinden daha eskidir ve MÖ 1650-2000 yıllarına tarihlenir ve bu da bölgede önceden var olan bir dövme geleneği olduğunu düşündürür.” (https://stringfixer.com/tr/History_of_tattooing)

1.2. Dövmenin Teknik Yönü

Dövme yapımı geleneğine bakıldığında Sanayi Devrimi'ne¹ kadar dövme makinesi icat edilemediği için geleneksel yöntemler kullanılmıştır. (Bu geleneksel yöntemler incelendiğinde delici araç olarak obsidyen taşı, sivriltilmiş kemikler, köpekbalığı dişi, sivri uçlu metaller, bambu çubukları, gibi araçlardan faydalandığı tespit edilmiştir. Renk maddeleri için de bitki köklerinden elde edilen boyalar veya duman isisi gibi doğal maddelerden yararlanılmıştır.) Sanayi Devrimiyle birlikte birçok yenilik hayata geçmiştir. Bu süreçte elektriğin yanı sıra bobinin de icat edilmesinin ardından Amerika'da dövme sanatçısı olan Samuel O'Reilly tarafından 1891 yılında dövme makinesinin mucidi olarak patenti alınmıştır. Bu gelişmeyle beraber hızla yayılmaya başlayan makine, geleneksel yöntemlerde kullanılan araç gereçlerin yerini almış olduğu görülmektedir. Günümüzde elektrikle çalışan mıknatıslı ve pen (tek parça kalem) makinelerin yanı sıra hala bobinaj sistemiyle çalışan makineler de kullanılmaktadır. Dövme yapımı işleminde dövme makinelerinin yanı sıra yaygın olarak kullanılan başka malzemeler de vardır. Dövme işleminde kullanılan araç gereç ve malzemeler, Türkiye Cumhuriyeti Mesleki Yeterlilik Kurumu'nun ulusal meslek standartları referans alınarak aşağıda sıralanmaktadır.

1. Ayna

¹ **Sanayi Devrimi;** Sanayi Devrimi ya da Endüstri Devrimi; Avrupa'da 18. ve 19. yüzyıllarda yeni buluşların üretime olan etkisi ve buhar gücüyle çalışan makinelerin makineleşmiş endüstriyi doğurması, bu gelişmelerin de Avrupa'daki sermaye birikimini arttırmasına denir. Sanayi Devrimi; ilk olarak Manchester, Birleşik Krallık'ta ortaya çıkmış, ardından Batı Avrupa, Kuzey Amerika ve Japonya'ya sıçramış ve bütün dünyaya yayılmıştır. (<https://tr.wikipedia.org>)

2. Başlık çeşitleri
3. Boya kabı standı, boya potaları
4. Cetvel ve pergel
5. Çalışma koltuğu ve sehpa
6. Çizim kalemi ve karbon kâğıdı
7. Dezenfektan ürünler
8. Dövme boyaları
9. Dövme makinesi
10. Ecza dolabı
11. Güç kaynağı-adaptör
12. Kişisel koruyucu donanım (önlük-eldiven-galoş-maske vb.)
13. Krem çeşitleri
14. Kulak delme tabancası
15. Makas
16. Otoklav cihazı
17. Pedallı çöp kutusu
18. Pens
19. Plastik ve tahta karıştırma çubukları
20. Saklama kapları
21. Sıvı ve katı vazelin, gliserin
22. Soğutucu spre
23. Steril su
24. Sterilizatör çeşitleri
25. Tek kullanımlık steril malzemeler (ahşap spatula, iğne, örtü çeşitleri)
26. Tıbbi atık kutusu
27. Tıraş bıçağı
28. Tutacak (grip)
29. Ultrasonik yıkama makinesi

Dövme işleminde kullanılan malzemelerin kaliteli olması dövmenin sonucunun (görsellik ve sağlık yönleriyle) başarılı olmasında önemli bir etkisi vardır. Kullanılan araç gereçler önemli olsa da dövme yaptırılan fiziki ortamın sağlık ve hijyen koşullarına sahip olması da ehemmiyet taşımaktadır. Kaya'ya (2020) göre "Dövme yaptırmanın sağlık ile ilgisi kimse tarafından yadsınamaz. Bedene yapılan bu işlemler ise hijyen gerektirdiğinden bu durum dövme uygulaması için büyük bir önem arz etmektedir."

1.3. Problem Durumu

Günümüz dünyasında dövmelelerin neden yaptırıldığı bu dövmeleler kişiler arası veya birey ve toplum arasında bir iletişim aracı olup olmadığı çalışmanın ana problemini oluşturmaktadır.

1.4. Amaç

Çalışmanın amacı; dövme yaptırılırken tercih edilen sembollerin seçimindeki etkenlerin neler olduğu, bu sembollerin anlamlarının olup olmadığı ve bunlarla nelerin ifade edilmeye çalışıldığının anlaşılmasıdır. Bunların dışında:

Dövme yaptıran bireylerin dövme yaptıрма nedenleri nedir?

Dövme yaptıran bireylerin yaptırdıkları dövme sembollerini seçme nedenleri nedir?

Dövme yaptıran bireylerin yaptırdıkları dövme sembollerini ile vermeye çalıştıkları bir mesaj var mıdır, varsa bu mesaj nedir?

Dövme yaptıran bireylerin dövme yaptıрма nedenleri ile birlikte seçtikleri dövme sembollerinin bu bireylerin yaşları, cinsiyetleri, öğrenim düzeyi ve uğraşı alanları değişkenleri açısından farklılık göstermekte midir?

Dövme yaptıran bireylerin yaptırdıkları dövmeyle ilişkin yakın çevrelerindeki kişilerden ve etkileşim halinde oldukları diğer bireylerden aldıkları tepkiler nelerdir?

Sorularının yanıtları bulunmaya çalışılacaktır.

1.5. Önem

Dövme alanında yapılan çalışmalara bakıldığında daha çok geleneksel dövme anlayışı üzerine çalışmalar yapılmış olduğu görülmektedir. Yapılan bu çalışmaların gelişen ve değişen günümüz dövme uygulamalarının anlaşılmasında yeterli olmadığı kanaatine varılmaktadır. Günümüz dünyasında yapılan dövmelelerin geleneksel olanlarından kopmuş olması, modern dövmelelerde farklı sınıflandırma yapılması gerekliliğini göstermektedir. Modern dövme anlayışlarının birçok toplumda olduğu gibi Türkiye’de de artış gösterdiği gözlemlendiğinden; Bu dövmeleleri yaptıran bireylerin ifade etmeye çalıştıkları olguların, tercih ettikleri sembollerin seçme nedenlerinin ve buna bağlı

değişkenlerin neler olduğunun araştırma ile ortaya çıkarma gayreti çalışmanın önemini arz etmektedir.

1.6. Varsayımlar

- 1- Dövme yaptıran bireyler dövme yaptırmalarına ilişkin görüş ve düşüncelerini ifade edebilecek kadar deneyime sahiptirler.
- 2- Anket uygulanacak ve görüşme yapılacak bireylerin sorulara samimi yanıt verecekleri varsayılacaktır.

1.7. Sınırlılıklar

- 1- Araştırma, incelenen yazılı kaynaklar ve literatür taraması ile sınırlı olacaktır.
- 2- Araştırma Elazığ ili genelinde bulunan dövme yaptırmış bireyler ile sınırlı olacaktır.
- 3- Araştırma Elazığ ilinde Nisan 2022 tarihine kadar dövme yaptırmış olanlar arasında ulaşılabilenlerle sınırlı olacaktır.

2. TARİHSEL AÇIDAN DÖVME

Sözcük anlamı olarak dövme ‘‘Vücut derisinin iğne gibi sivri uçlu bir araçla çizilerek, içine renk veren maddelerin konulması yoluyla yapılan çıkmaz yazı ya da resim’’ anlamına gelmektedir. (TDK)

Geçmişe bakıldığında tarih boyunca birçok toplum çeşitli amaçlar için dövmelerden yararlanmış olduğu görülmektedir. Vücut derisi üzerine açılan yara veya deliklere renkli maddelerin zerk edilmesi yoluyla yapılan uygulamalar, kimi zaman aristokrasi için bir sembol kimi zaman da alt tabakanın bir işareti sayıldığı görülmektedir.

Dövme ilk yerleşik toplumlarda yazının icadından önceki dönemlerde sembolik iletişim aracı olmuştur. Daha sonraları tarih boyunca hemen her kültürde vazgeçilmez bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Dövmenin geçmişine bakıldığında; kimi zaman bir kabileyi temsil eden işaret, kimi zaman insanları koruyan tılsım, kimi zaman suçluluk damgası, kimi zaman soyluluk nişanesi, kimi zaman kahramanlık sembolü, bazen de vücut süsü olarak yaptırılmış dövmeler ile karşılaşmaktadır. Günümüzde ise bazı gençlerin alt kimlik göstergesi ya da moda ve güzellik alanlarının bir parçası olarak varlığını devam ettirmekle beraber, dövmeler sıklıkla bireysel beklentilerle yapılmaktadır. Kişiler, kendi hikâyelerini, düşüncelerini veya kimliklerini yaptırarak sembollerle ifade etmektedirler. Kimileri modaya uymak, kimileri farklılık oluşturmak, kimileri de asiliğin bir göstergesi olarak dövme yaptırabilmektedir. Bazen de anlık bir kararla da yaptırılmaktadır.

Dövmenin sözcük anlamından anlaşılacağı üzere bu uygulama insan bedenine uygulanmakta olup, varlığı insanın ömrü ile sınırlıdır. Bu nedenle dövmede tarihsel izlere dayalı kanıtlar bulmak güçleşmektedir. Dövmeye ilişkin eski kanıtları, yazı öncesi ve yazı sonrası dönemler olmak üzere iki döneme ayırmak mümkündür. Yazı öncesi döneme ait bulgular, arkeolojik kazılarda bulunan resim, heykel, çeşitli dövme araç gereçleri ve bedenine dövme yapılmış günümüze kadar korunabilen mumyalar önemli bulgulardır. Yazılı dönemlerde ise bazı kutsal kitaplar, düşünürler ve tarihçilerin el yazmalarından elde edilen bilgilerden oluşmaktadır. Çerikan ve Alanko'nun (2015) aktarımıyla dövmeye ilişkin önemli tarihlendirmeleri tablo şeklinde göstermektedirler.

Taş Devri	2.6 Milyon Yıl Önce-Muhtemelen "dövme" yapımı ile ilişkili olduğu sanılan kil ve kırmızı topraktan yapılmış boya kutuları buluntusu. Çatalhöyük kalıntılarında, insan biçimli "dövmeli figürler" in bulunması. Hacılar Höyüğü kalıntılarında, insan biçimli "dövmeli figürler" in bulunması. Muhtemelen Japonya'da Jömon kabilelerinde bezeme amaçlı "dövme" kullanılmaya başlanması. Romanya-Ukrayna arasında yaşayan Cucuteni kültüründe "dövme"nin görülmesi.
Bronz Devri	MÖ 3250 "Dövmeli Buz Adam Otzi"nin mumyasının bulunması. MÖ 2160 11. Mısır Hanedanlığına ait üç "dövmeli mumya" kalıntısı MÖ 2000 Asur ve Babil'de kölelerin ve hayvanların dövmelenmesi. MÖ 2000 Museviliğin "dövme"yi yasaklaması. MÖ 1500 Bezeme amaçlı kullanılan ilk "Mısır dövmesi kalıntısının bulunması
Demir Devri	MÖ 1200 "Dövme"nin Polinezya'da muhtemelen süslenme amaçlı kullanılmaya başlaması. MÖ 400 1993 yılında, Rus arkeolog Sergei Rudenko (1885-1969) tarafından "Dövmeli Pazyryk Savaşçısı Buluntusu" MÖ 247 Japonya'da Jömon kabilesinde "dövme" kullanımına ilişkin ilk buluntular.
İlkçağ	MO 020 Muhtemelen Trakyalıların süslenme amaçlı "dövme" kullanmaya başlaması. MÖ 027 Yunan dünyasında köleleri ve suçluları ayırt etme işareti olarak "dövme"nin kullanılmaya başlanması. MS 300 St. Lawrence Adası'nda ilk dövme kalıntılarının bulunması.
Ortaçağ	MS 600 Roma imparatorluğunda Amedius Aetius tarafından "dövme" tekniğiyle ilgili ilk kitabın yayınlanması. MS 700 İslamiyet'te "dövme"nin yasaklanması ya da hoş karşılanmamaya başlaması. MS 787 Papa I Hadrianus tarafından Hristiyanlık dünyasında "dövme"nin tamamen yasaklanması
Yakınçağ	1769 Kaptan Cook'un Tahiti Adasıyla "dövm"eyi yeniden keşfi ve "tattoo" sözcüğünü İngilizceye kazandırması. 1846 yılında Martin ve kızı Nora Hildebrandt'ın New York'ta Oak Caddesi üzerinde ilk "dövme dükkanı"nı açması 1862 Galler Prensi Edward'ın "dövme" yaptırması. 1882 Kral VII. Edward'ın oğlu George'a Japonya ziyaretinde "dövme" yapılması. 1877 - 1961 Maud Stevens Wagner'in "Şubat 1877 - 30 Ocak 1961"de ilk dövme sanatçısı olarak ortaya çıkışı. 1891 ABD'de ilk elektrikli dövme aleti patentinin alınması. 1861-1865 ABD'de iç savaş esnasında milliyetçi ve vatansever "dövme"lerin yaygınlaşması.
Günümüz	1914-1918 "I. Dünya Savaşı" esnasında "dövme"nin askerler arasında yaygınlaşması. 1939-1945 "II. Dünya Savaşı" esnasında "dövme"nin askerler arasında yaygınlaşması; fakat halk arasında önemini yitirmesi. 1960 Eğitimli ve sanatçı ruhlu bir dövmeci neslinin ortaya çıkması, "dövme"nin sanat dalı kabul edilmeye başlanması. 1970 "Dövme"nin kadın ve gençlik hareketlerinin gelişmesine bağlı olarak alt kimlik işareti olarak kullanılmaya başlaması. 1980 Moda ve güzellik sektörünün gelişmesine bağlı olarak dövmenin endüstri haline gelmesi. 2013 İlk elektronik "dövme"nin kullanılmaya başlanması.

Kaynak: Çerikan ve Alanko (2015)

2.1. Mısır Özelinde Dövme

Yazılı bir kaynak olmamasına karşın mumyalanmış bedenlerdeki kalıntılar, eski Mısırlıların en az 4000 yıl önce dövme yaptıklarını göstermektedir. Bilinen en eski dövme kalıntıları, ölü bedenler (mumya) üzerinde görülen dövme kalıntılarıdır. Bu kalıntılar dövme alanında bir hayli önem teşkil etmektedir. Yaklaşık yüz yıldır British Museum’da sergilenen bir Antik Mısır mumyası olan bedenin üzerinde dövmeler keşfedilmiştir. Bu dönemden kalma mumyanın sağ kolunda MÖ 5200 yıllarına dayandırılan Mısır kültürüne ait bilinen en eski dövme bulunmaktadır. Önceleri bilim insanları, akademisyenler ve ziyaretçiler mumyalanmış bu bedenin sağ kolunda yalnızca bir takım lekelerin olduğunu görmekteydiler. Daha sonraları yapılan bilimsel araştırmalar ile bu lekelerin bir boğa veya yabani bir keçi benzeri hayvan figürlerini tasvir eden dövmeler olduğunu anlamışlardır. MÖ 3351 – 3017 yılları arasında mumyalanan iki doğal mumya üzerinde farklı başka dövmeler de keşfedilmiştir. Mumyaların dışında Mısır kültürüne ait dövmeli kadın seramik figürleri bu alandaki uygulamaların başka göstergelerinden biri olarak da karşımıza çıkmaktadır.

Görsel 1. MÖ 3351 – 3017 arasına tarihlenen iki doğal mumya üzerinde bulunan dövmeler (British Museum)

O dönemlerde bir erkeğin bu dövmelere sahip olma nedeni, gücünü ve erkeksi yönünü öne çıkarma çabası ihtimaller arasındadır. Bu figürlerin antik dönemdeki birçok kültürde yaratılışı ve erkekliğin gücünü temsil ettiği bilinmektedir. Çeşitli figüratif motifler mumyalanmış erkek bedenine yaklaşık 5200 yıl önce dövme olarak yapılmıştır.

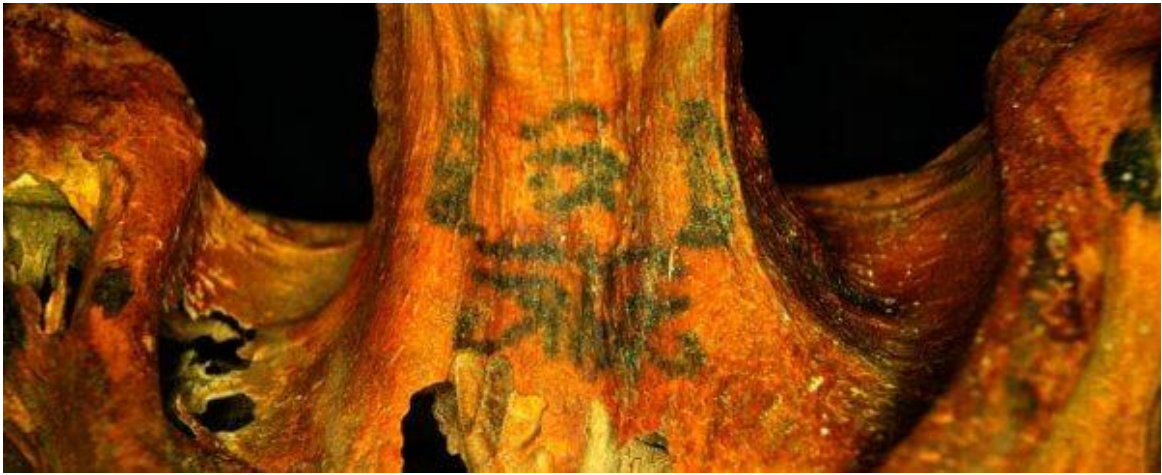
Şimdiye kadar keşfedilmiş en eski dövmeli beden Buz Adam Ötzi'nin bedenidir. İsviçre Alplerinde bulunan yine bu dönemlere tarihlenen Buz adam Ötzi'nin en eski dövme sahibi birey olarak kayıtlara geçtiği bilinmektedir. (Buz adam Ötzi Avrupa'da Dövme başlığında ayrıca işlenmektedir.) Ancak Ötzi'nin doğal koşullar altında korunabilmiş vücudunun üzerinde görülen dövmelerin genelde akapuntur bölgelerinde soyut noktalar ve çizgilerden oluştuğu görülmektedir. Antik Mısır mumyalarının bedenlerindeki dövmeler daha çok şekilsel formdadır. Bu dövmeler figüratif sanat formunda olan bilinen en eski dövme örneklerini halen temsil etmektedir.

Antik Mısır medeniyetinde Gebelein Adamı olarak da bilinen bir erkek mumyaya ait beden üzerindeki dövmeler farklı yönleriyle analiz edilmiştir. Analizler sonucunda bu dövmelerin karbon bazlı pigmentlerle, yani duman isisi ile işlendiğini anlaşılmıştır. Mumyanın iki dövmesinden biri olan büyük dövmeye, şimdi nesli tükenmiş olan bir tür dev yabani boğa tasvir edilmiştir. Bu boğalar, antik dünyanın her yerinde korkulan, takdir edilen ve sıklıkla tapınılan hayvanlar arasında olduğu görülmektedir.

Otyakmaz'ın (2019) ifadesi ile "Antik Mısır kültüründe de önemli bir yer tutan dövmenin Mısır dilinde tam olarak bir karşılığı bulunmasa dahi, bazı hiyerogliflerde "kazıma, oyma, damgalama" anlamına gelen "mentenu" sözcüğüyle ifade edildiği anlaşılmaktadır." Yani eski Mısır kültüründe "menten" sözcüğü dövme sözcüğüne karşılık gelmektedir. Dövme, Mısır kültüründe kendine yer edinebilmiştir. Özellikle dinsel ritüellerin bir parçası olmuş ve adaklı törenlerde uygulanmıştır. Mısır kültüründe dövme sadece dinsel törenlerin bir parçası olmayıp farklı amaçlarla da insan bedenine çeşitli uygulamaları yapılmıştır. Bu durum MÖ 2000'li yıllardan kalma başka mumyalardan da anlaşılmaktadır. Kahire'den bir tıp doktoru olan Daniel Fouquet eski Mısır'daki dövme uygulamaları üzerine yapmış olduğu araştırmalar sonucunda yapılmış her dövmenin süsleme amacıyla yapılmadığını bazılarının tedavi amaçlı olduklarına dair göstergelerin olduğunu belirtmiştir.

Kadın bedenlerine ait mumyalarda dövme izlerine çokça rastlanması, Mısır kültüründe dövmenin daha çok kadınlara özgü olduğunu düşündürmektedir. Antik

Mısır'dan kalma bilinen en eski dövmeli bedenler arasında sayılan mumyaların kadın bedenlerine ait mumyalar olduğu görülmektedir. Bunlar Hathor'un rahibesi Amunet ve Deir el- Bahari'de bulunan XI Hanedanlığına ait iki Hathorik dansçısı bedenleridir. Deir el Bahari'deki Mentuhotep tapınağında bulunan MÖ. 2000 'li yıllardan kalma mumyalarda yapılan incelemelerde, mumyaların üzerindeki dövmelerin, soyut geometrik şekillerde gruplanmış olarak genellikle göğsün, karnın, kolların veya bacakların üzerine yerleştirilen noktalar ve çizgilerden oluştuğu görülmüştür. Uzmanlar Mısır'da bulunan dövmeli kadın mumyaların kraliyet ailesine ya da asilzadelere ait olmadığı, bu mumyaların alt tabakadan insanların mumyaları olup, üst tabakaya hizmetleri gereği mumyalanmış olduklarını düşünmektedir.

Görsel 2: Bir Mısır mumyasında (Hathor Rahibesi) bulunan dövme

2.2. Avrupa'da Dövme

Avrupa'da dövme yapımının bilinebilen en eski kanıtı üst Paleolitik Dönem'den² kalma insan figürlü heykellerinin gövdeleri üzerine kazınmış tasarımlarla karşımıza çıkmaktadır. Bu heykellerdeki figürlerde omuzlardan birbirine paralel çizgilerle beraber her iki koldan gövde ve göğüs boyunca kesik çizgilerin atıldığı görülmektedir. Canlı beden üzerinde dövme görülen en eski ve direkt kanıt ise Buz Adam Ötzi'nin vücududur.

Dövmeye ilişkin ilk bulgular arasında yer alan Buz Adam Ötzi bu alanda bulunan en önemli kanıtlardan biridir. MÖ 3250 yıllarına dayandırılan Ötzi, Alp dağlarında doğal koşullar altında bir buz dağının altında gömülü kaldığı için bozulmadan günümüze kadar

² **Paleolitik Çağ**; insanlık tarihinin ilk basamağını oluşturmamasının yanı sıra, bu tarihi sürecin %99'undan daha uzun bir bölümünü kapsamaktadır. Günümüzden yaklaşık 2.5 milyon önce, insanın Afrika kıtasında ilk aleti üretmesiyle başlamış, yine Yakındoğu'da günümüzden yaklaşık 20 bin, Avrupa'da ise 10 bin yıl önce sona ermiştir. (Yalçınkaya, 2009)

ulaşılabilmiştir. 1991 yılında keşfedilen Ötzi'nin bedeni, yaşamı, sağlığı ve ölümüyle ilgili araştırmalar yapılmıştır. Günümüze kadar korunabilmiş bu beden o dönemin arkeolojik dünyasında büyük yankılara neden olmuştur. Bedeni üzerinde yapılan incelemelerde, 1-3 milimetre ve 7-40 milimetre arasında değişen, vücudunun çeşitli bölgelerinde (özellikle eklem bölgelerinde) altmış bir farklı dövme rastlanmıştır. Ötzi'nin vücudunda bulunan dövmelemin eklem bölgelerine yapılmış olması hastalıklara karşı tedavi amaçlı yapıldığını düşündürmektedir.

Görsel 3. Buz Adam Ötzi'nin vücudunun bazı bölgelerinde bulunan dövmelemler

Avrupa'da bir başka bulgu ise Ukrayna'da yapılan kazılar sonucunda, Avrupa'da ilk yerleşik yaşam kuran topluluklardan Cucuteni-Trypillia³ (MÖ 5400-2700) kültürüne ait bulunan insan biçimli seramik heykellerdir. Bu kültüre ait heykellerin yüzeylerindeki süslemelerde beden bezeme ve dövme geleneği izlerine rastlanmaktadır.

Avrupa'nın başka bir bölgesinde Britanya kültüründe de dövme uygulamaları ile karşılaşmak mümkündür. Dövme binlerce yıldır Britanya kültürünün bir parçası olagelmıştır. Erkekler savaşa giderken korkunç görünebilmek için vücutlarını boyayarak süslemişlerdir. İskoçya'da yaşayan Pictler dövme yapımı için demir araç gereçler

³ **Cucuteni-Tripoli** kültürü veya diğer bilinen adıyla Tripoli kültürü, Doğu Avrupa'da Cilalı Taş Devri ve Bakır Çağı'nı (M.Ö 5500-2570) kapsayan arkeolojik kültür alanı. (<https://tr.wikipedia.org>)

kullanmışlardır. Bu dövmelemler ile korkunç bir görünüm sağlayarak savaşta psikolojik üstünlük elde etmeye çalışmışlardır. Savaşta üstünlük sağlayıp galibiyet elde etmek için dövme yapımı Roma İmparatoru Costantine (MS 280-337) tarafından yasaklanıncaya kadar roma ordusu dâhil Avrupa’da birçok ordu askeri bu uygulamaları yapmıştır.

Avrupa’da kökenleri çok eskiye dayanan dövmenin yayılmasında İngiliz aristokrasisinin etkisi büyüktür. 1881’de İngiltere kraliçesi Victoria’nın torunu ve gelecekteki kral 5. George Japonya’nın Yokohama kentinde koluna bir ejderha dövmesi yaptırmayıyla İngiltere’de gazetelerde gündem olmuştur. George’un kolundaki dövmenin görülmesiyle giderek yayılan bir akım başlamıştır. Japonya 1868’de Batı ile ticarete kapılarını açmış, bunun üzerine İngiliz toplumunda Japon ürünlerine ve sanatına karşı talep artmıştır. Avrupalı aristokratlar seyahatlerinden vücutlarında Japon dövmelemleriyle dönmekteydiler. Prens de dövme yaptırmayıyla İngiltere’de moda haline gelen dövme, sosyal statü göstergesine dönüşmüştür. Japonya’ya giden turistlerin yaptırdığı dövmelemlere artan ilgi ile İngilizler Dövmenin Batı dünyasında ticari bir sektör haline gelmesine ve yaygınlaşmasına etki etmiştir. Prens George’un dövmesinin yarattığı etkinin yanı sıra ünlülerin yaptırdığı dövmelemlerin gazetelere haber olması bu alana olana ilgiyi çoğaltıp bütün dünyaya yayılmasını sağlamıştır. Bu alana ilginin artmasıyla otomatik dövme makinesi icat edilmiş ve patenti alınmıştır. Bununla beraber dövme salonları da açılmaya başlamıştır.

Dövme her ne kadar bu dönemlerde yayılıp moda haline gelmiş olsa da dövme tarihinin çok daha eski dönemlere dayandığını belirtmiştik. Bu durum buz Adam Ötzi’nin bulunmasıyla kanıtlanmıştır. Dövmenin Avrupa geneline yayılması İngilizler aracılığıyla olmuştur. Romalılar’ın İngiltere’yi işgal etmesiyle buradaki insanların vücutlarında mavi renkli bezemeler dikkatlerini çekmiştir. Roma imparatoru Jül Sezar "Britanyalılar kendilerini maviye boyuyor ve bu onlara savaşta korkunç bir görünüm kazandırıyor". Öyle ki Avrupa’da bu insanlar Kelt dilinde 'boyalı' anlamına gelen 'Pritani' kelimesiyle anılıyordu. İşte Britanya kelimesi de buradan türemiştir. (bbc.com/turkce/vert-fut)

Britanyalıların dövmeyle olan ilgileri Amerikay’a (yeni Dünya) keşifler yapıp buradaki yerli halklarla tanışmaları ile artmıştır. Buradaki yerli kabilelerde dövmenin yaygın olduğunu gözlemlemişlerdir. Haçlı Seferlerinin de yine bu alana ilginin artmasına etkisi olmuştur. Çünkü seferlerden dönen askerler vücutlarında dövme ile dönmekteydiler. Amerika’ya yapılan keşifler dışında İngilizler dünyanın birçok yerine keşifler yapmışlardır. Bu kâşiflerden biri olan İngiliz denizci ve kâşif Kaptan James Cook 18. Yüzyılda Polinezya Adaları’na yaptığı geziler sonucunda dövme karşılığı olan ‘tatau’

kelimesini İngilizceye "tattoo" olarak kazandırmıştır. Tahiti dilinde 'tatau' dövme anlamına gelmektedir. İngilizcede dövme anlamına gelen tattoo kelimesi bu dilden türemiştir.

Yunan ve Roma Avrupa'nın en köklü kültürleri arasındadır. Bu kültürlerde de dövme uygulamalarına rastlanmaktadır. Yunan kültüründe dövme ile ilgili yazılı kayıtlar MÖ 5. yüzyıla kadar uzanmaktadır. Yunanlıların ve Romalıların dövme uygulamalarını köleleri, suçluları ve savaş esirlerini cezalandırmak amacıyla yapmış oldukları bilinmektedir. Yunan kültüründe dövmenin vazgeçilmez bir yeri vardır. "Stigma" ya da "Stigmata" adı verilen dövmeler genellikle kölelere ve suçlulara cezalandırmak amacıyla kızgın demirle uygulanan dövmeler olarak karşımıza çıkmaktadır. Aynı zamanda bu dövmeler bir tür aşağılanma işaretidir. Bazı uygulamalarda ise kaçmaya çalışan kölelerin alına "Ben bir kaçığım beni yakalayın" anlamına gelen yunanca yazılar yazılmıştır. Roma kültüründe ise kölelerin satın alındığını ve kime ait olduğunu belgelemek için köle ticareti yapanlar tarafından mülkiyet işareti olarak da kullanılmıştır. Yine cezalandırma aracı olarak suçlanan bazı gladyatörler veya dinini değiştirip Hristiyanlığı kabul eden ilk bireyler damgalanıp madenlerde çalıştırılmıştır. Kaçakların alına işaret ya da yazı yazma geleneği Romalılarda da devam etmiş bir gelenektir. Yunanlılar ve Romalılar aynı zamanda belirli bir tanrıya ait bağlılığı, tapınma aracı veya bir efendiye bağlılığı (köle olarak) temsil etmek için dövme yaptırmışlardır. Yapılmış olan dövme örneklerinden biri olan asma yaprakları dövmesi, şarap tanrısı Dionysus'a olan bağlılığı temsil etmesi bunu desteklemektedir. Bir başka örnek ise deniz dalgaları veya balıkçı ağları dövmeleri deniz tanrısı Poseidon'a bağlılığı temsil etmektedir. Roma İmparatorluğu Hristiyanlığı kabul etmesiyle (resmi dini olarak Hristiyanlığın ilan edilmesiyle) imparatoru Kostantin dövmeyi, Tanrı suretinde yaratılmış insanın vücudunun tahrip edildiği ve bu lekelerin işlenmesi vücut bütünlüğünü bozduğu gerekçeleriyle aynı zamanda Hristiyanlıkta da günah kabul edildiği için yasaklamaktadır.

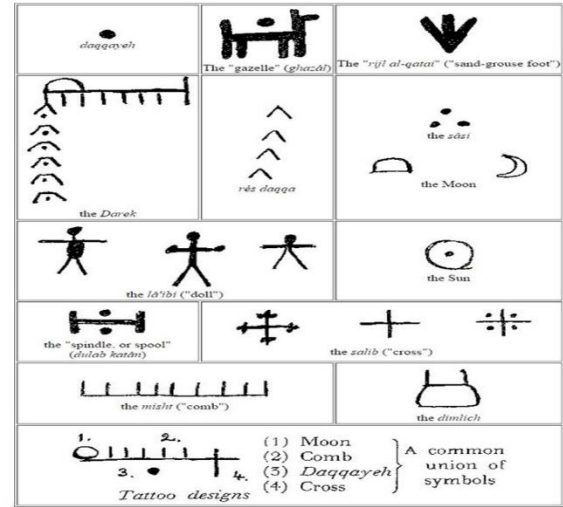
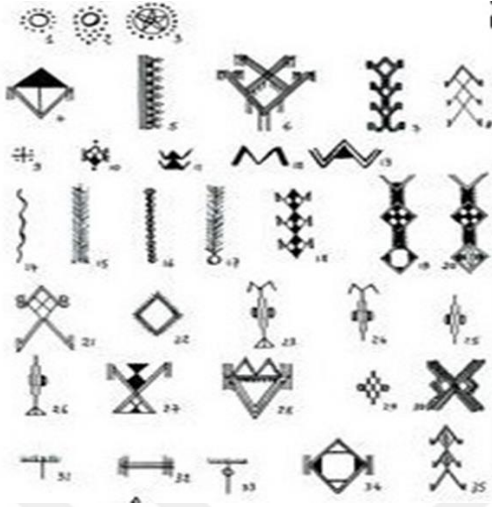
Görsel 4. Fugitivus Dövmesi örneği

2.3. Asya'da Dövme

Dövme uygulamaları dünyanın birçok bölgesindeki topluluklarda olduğu gibi Asya kültüründe de karşımıza çıkmaktadır. Öyle ki bu bölgedeki kültür ve yaşam biçimlerine özgü dövmelere yeni teknik ve uygulamalarla farklı işlev ve anlamlar kazandırılmıştır. Altay dağlarında Pazırık Vadisinde bulunmuş yaklaşık MÖ 2500 yıllarına dayandırılan mumyaların kol, bacak ve omuzlarda karmaşık dövmelere rastlanmaktadır. Savaşçı oldukları tespit edilen bireylere ait mumyaların (erkek ve kadın) bedenlerinde kaplan, geyik, yılan ve balık gibi efsanevi varlıkların dövmelerine rastlanmıştır. Pazırık dövmeleri teknik anlamda dünyadaki diğer kültürlerde karşılaşılan dövme teknikleri ile yarışır nitelikte gelişmiştir. Pazırık dövmelerinden yola çıkılarak doğu kültüründe dövmenin soyluluk ve kahramanlık anlamlarını taşıyabilecek işaretler olarak da yaptırıldığı düşünülmektedir.

Mezopotamya'ya bakıldığında dövme uygulamaları daha çok mülkiyet belirlemek amacıyla yapılmıştır. MÖ 3000'li yıllara kadar geçmişi olan bu uygulamalar demir damgalar kullanılarak yapılmıştır. Köle ve hayvanları damgalama amacıyla Tapınakların ve Tanrıçaların simgeleri kullanılarak işaretlenmişlerdir. Mezopotamya kültüründe

dövme aynı zamanda, köle ve suçluları cezalandırma amacıyla da yapılmış bir uygulamadır.

Görsel 5. Mezopotamya bölgesinde dövmede kullanılan bir takım semboller

Görsel 6. Mezopotamya bazı dövmelerin anlamları

Asya'da önemli kültürlerden biri de Türk kültürüdür. Bu kültürde de dövme uygulamaları yapılmıştır ve bu uygulamalara kendilerine özgü anlamlar yüklemiştir. Begiç ve Çapık'a (2020) göre "Türk kültür tarihinde damgalar başlangıçta boyların ayırımı, statü, kahramanlık ve hayvanların sahipliliğini belirleyen işaretler olarak kullanılmıştır. Zamanla farklı amaçlarla kullanılan damgalar göçle Orta Asya'dan Anadolu topraklarına taşınmıştır. Anadolu'nun kadim halkları ile birlikte yaşayan Türkler diğer kültürlerle etkileşim içine girmişlerdir. Türklerde şaman inancı anlayışı dövmelere farklı anlamlar katmıştır. Şamanizm'de süslemeler veya bedene yapılan dövmeler kötü gözlerden korunma gibi birçok tılsıma karşı koruyucu olduğuna inanılmaktadır. Türklerin İslamiyet'i kabul etmesiyle dövme anlayışını neredeyse tamamen hayatlarından çıkartmışlardır. Ancak Türk-İslam dönemlerine ait bazı minyatürlerde dövmeye benzer tasvirlerle karşılaşmaktadır. Bu da dövmenin gizliden gizliye devam ettiğini göstermektedir. Ayrıca Osmanlı'da Yeniçeriler arasında yaygın olarak yaptırılmış olan dövmeler, bağlı bulundukları birlikleri gösteren anlamları ile dövme uygulamaları devam etmiştir."

el işçileri ve fahişeler durumlarını bildirmek için dövme giyerlerdi. 17. yüzyılın başlarında, suçlulara görünür bir ceza işareti olarak dövme yaptırılıyordu. Suçlular, çoğunlukla yüz ve kollar olmak üzere vücudun belirli kısımlarında tipik olarak haçlar, çizgiler, çift çizgiler ve daireler içeren sembollerle işaretlendi. Bu semboller bazen suçların işlendiği yerleri gösteriyordu. 18. yüzyılda Japon hükümeti, dövmeyi ve beraberindeki uygulamaları barbarca görüp bu alandaki uygulamaları yasaklamıştır. Bu yasak zamanla suçlulardan ve kendini dışlanmış olarak gören kişilerden oluşan yeni bir alt kültürün doğmasına neden olduğu görülmektedir. Bu bireylerin toplumda her hangi bir statüsü olmadığı gibi toplumca da hoş karşılanmadığı açıktır. Yaptırdıkları dövmelemin açıkça görülebilen dövmelemin olması onların yaşadıkları toplumla kaynaşmalarını zorlaştırmıştır. Bu dövmelemlere sahip bireylerin, suç faaliyetleri ile bilinen Yakuza'nın (Japonya'da doğan mafya hareketi) köklerini oluşturan bireyler olduğu düşünülmektedir. (https://stringfixer.com/tr/History_of_tattooing)

Asya'nın önemli yerleşim yerlerinden biri olan Anadolu toprakları birçok kültür ve medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Bu bölgede de dövme uygulamalarına sıkça rastlanmaktadır. Anadolu'da dövme geleneğinin geçmişi tam olarak bilinmese de Mezopotamya kültürü ile benzerlikler taşıdığı bilinmektedir. Bilinen dövme geleneklerinden farklı biçimde, Anadolu'da dövme anlayışı kadim doğunun geleneklerine göre başkalaşım geçirmiş ve toplumlar arası etkileşim ile yeni anlamlar kazanmıştır. Kılıç ve Karatay'ın (2018) aktarımına göre; 'Dövme her kültür inancını ve sosyal yapısını yansıtan kültürel miras ürünlerine sahiptir. Geleneksel dövme: Geçmişten günümüze halkın sosyal yaşamı ile ilgili önemli bilgi ve deneyimleri bedene dövme motifi olarak kuşaktan kuşağa aktaran bireylere, topluma kimlik ve devamlılık kazandıran somut olmayan kültür mirasımızdır.' Anadolu'daki dövme uygulamalarında da toplulukların sosyal ve kültürel yönleri ile ilgili bazı kodların motif olarak işlendiği bilinmektedir. Zamanı tam olarak bilinmese de göçebe halklar gittikleri yerlerdeki halklarla etkileşim kurarak Anadolu'da dövmenin yayılmasına katkı sağlamışlardır. Kuzey Afrika eski halklarından biri olan "Berberiler" inançları ve töreleri doğrultusunda bir takım dövmelemler yaptırdığı bilinmektedir. Güneydoğu bölgesinin de bu halklardan etkilenecek dövme anlayışı geliştirdikleri, yaptıkları dövme sembollerinin Berberi alfabesindeki sembollerle benzerlik göstermesi ile anlaşılmaktadır. Ancak bölgedeki dövmelemlerin kaynağını tam olarak tespit etmek oldukça güçtür. Çünkü Mezopotamya'nın kuzey bölgesi, konumu nedeniyle (dicle-fırat arası) tarihin en eski yerleşim bölgelerinden

biridir. Aynı zamanda etnik köken ve inanç farklılıklarıyla bir arada yaşayan toplulukların olduğu ve birçok medeniyete ev sahipliği yaptığı bilinen bir bölgedir. Bölgede dövme, topluluklara göre farklı adlandırılmaktadır. Kürtlerde ‘dek’ ‘dak’, Türkmenlerde ‘dövün’ ‘dögün’ ‘dögün’, Araplarda ise ‘vesm’ ‘veşm’ olarak adlandırılmaktadır. Birçok toplumda olduğu gibi bu bölgedeki topluluklarda da inanç temelli anlayışlarla kültürel ve sosyal kodlar oluşturulmuştur. Dövme yapımının temelinde de nazardan korunma, bereket, şifa bulma, tılsım gibi inanç ve beklentiler yer almaktadır.

3. SANATSAL VE TEKNOLOJİK AÇIDAN DÖVME

Ortaçağ döneminde semavi dinlerin etkisi ile dövme geleneğinin gerilemiş olduğu görülmektedir. Tanrının yaratmış olduğu vücut yapısını bozduğu, ayrıca bir pagan geleneği olarak görülmesi nedeniyle dövme yapımı hoş karşılanmamış hatta yasaklanmıştır. Dövme uygulamaları yasaklara rağmen Avrupa'da yine de varlığını devam ettirebilmiştir. Örneğin kutsal toprakları ziyaret eden Hristiyanlar hatıra olarak dövme yaptırmışlardır. Coğrafi keşifler sonucunda Polinezya ve Amerika yerlileri ile tanışılmış olup dövme geleneği adeta yeniden keşfedilmiştir. Askerler ve alt sınıf çalışanları, dövmeye ilgi göstermiş özellikle askerlerce milliyetçilik sembolü olarak yaptırılmıştır.

19. yüzyıla kadar dövme yapmak ve yaptırmak hem pahalı hem de ağrısı çok olan bir uygulamaydı. Öyle ki bu dönemlerde dövme, bir zenginlik işareti haline gelmiştir. 1891'de New York'ta bir dövmeci olan Samuel O'Reilly, Edison'un elektrikli kaleminden (bobin) yola çıkarak ilk elektrikli dövme makinesinin patentini almıştır. Elektrikli dövme makinesinin icadından bu yana dövmenin popüleritesi giderek artmış olduğu görülmektedir. 19. yüzyılda yaklaşık olarak her on kişiden birinin dövmeye sahip olduğu gözlemlenmiştir. Dövme makinası icat edilmesiyle ve dövme stüdyolarının açılmasıyla dövme geleneği yaygınlaşıp profesyonel bir boyut kazanmıştır. Bu gelişmeler özellikle 1960'lardan sonra sanatsal ifade gücü olan dövmelerin ortaya çıkmasına öncülük etmiştir. Dövme artık toplumun her kesiminde ilgi alanı haline gelmiştir. Bu gelişmelerle birlikte dövme alt kültür işareti olmaktan çıkmış ve kendi başına bir sanat dalına dönüşmüştür. 1970'lerden bu yana hem kadınlar hem de erkekler arasında, farklı toplumsal sınıflarda farklı yaş guruplarında dövme yapımının devam ettiği ve batı modasının bir parçası haline geldiği görülmektedir.

21. Yüzyılda dövmeye olan ilgi öne çıkmış olup önceki anlamlarından farklı anlamlar kazanmaya başlamıştır. 1988'de bilim insanı Arnold Rubin, dövme kültürlerinin tarihiyle ilgili bir çalışma koleksiyonu oluşturdu ve bunları "Medeniyetin İşaretleri" olarak yayınladı. Burada, teknolojik, sanatsal ve sosyal değişimin damgasını vurduğu bir döneme atıfta bulunan "Dövme Rönesans'ı" terimi icat edildi. Karşı kültürün üyeleri olarak dövme yapanlar, vücut sanatlarını beyaz, heteroseksüel, orta sınıf değerlerine karşı direnişin işaretleri olarak göstermeye başladılar. Müşteri denizcilerden, bisikletçilerden

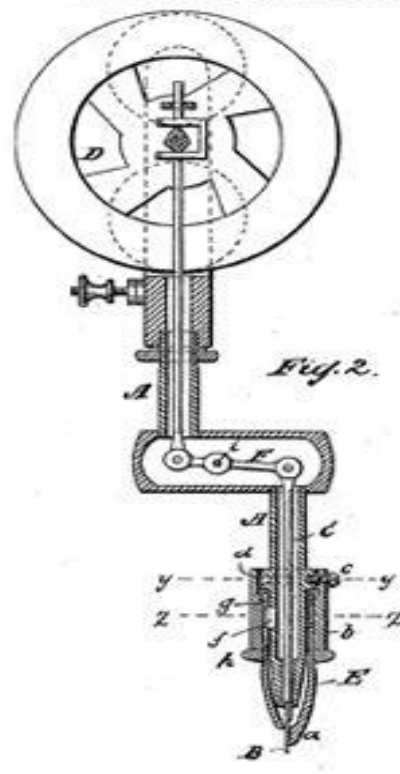
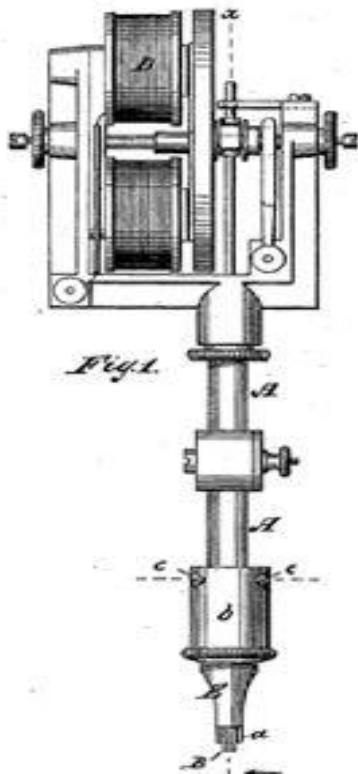
ve çete üyelerinden orta ve üst sınıfa geçti. Ayrıca, ikonografide, flaş olarak bilinen tekrarlayan önceden yapılmış tasarımlara dayanan rozet benzeri görüntülerden Polinezya ve Japon dövme sanatından etkilenen, kollar olarak bilinen nispeten yeni ve popüler kategorilere ayrılan özelleştirilmiş tam vücut dövmesine doğru bir kayma oldu. Dövmeciler "Dövme Sanatçılarına" dönüştü: Güzel sanat geçmişine sahip erkekler ve kadınlar, daha yaşlı, geleneksel dövmecilerle birlikte mesleğe girmeye başladı. Avrupa, Japonya ve Amerika başta olmak üzere dünyanın birçok yerinde dövme yaygınlaşmış olup dövme sektöründe bir canlanma yaşanmıştır. Piyasadaki bu büyüme birçok tekniğin gelişmesine ve yeni sanatçıların doğmasına katkı sağlamıştır. Bu durum aynı zamanda dövmelerdeki kaliteyi arttırmış olup hijyen ve sağlık açısından da yeni kazanımlara neden olmuştur. Günümüzün dövmeler hemen hemen her yaşta insanın vücudunda taşıdığı popüler bir kültürün ürünü olduğu görülmektedir.

(No Model.)

S. F. O'REILLY.
TATTOOING MACHINE.

No. 464,801.

Patented Dec. 8, 1891.

Görsel 8. O'Reilly'nin 1891'te icat ettiği dövme makinesi taslağı

4. TEOLOJİK AÇIDAN DÖVME

“İnsanoğlunun gelişiminde önemli bir uğrak olan tarım devrimi, insanın din ve inanç pratikleri üzerinde de önemli dönüşümler yaratmıştır. Bu dönüşüm ilkel insandan farklı bir düşünme sistematığının gelişmesine sebep oldu. Doğada var olan hayvan, bitki ve bir güç taşıdığına inanılan bütün şeylerin doğrudan insanı etkilediğini düşünmek yerine, bütün bunları kontrol eden bir gücün varlığına inanılmaya başlandı. Böylece insanın dinsel-inançsal tasavvuru tanrıyı keşfetti ve çok tanrılı bir inanç sistemine doğru evrildi. Bu, tanrıların bazı işaret ve sembollerle ifade edildiği yeni bir simgesel düşüncenin belirmesine yol açtı. Bu dönemlerdeki dövmelede de benzer bir dönüşümün yaşanmış olması, tanrı ve tanrıça simgelerinin sıkça kullanılmış olması muhtemeldir. Çok tanrılı dinlerden, tek tanrılı dinlere geçerken geleneksel dövmenin talihsiz bir döneme girdiği söylenebilir. Zira tek tanrılı dinlerin neredeyse tamamı, pagan inancının bir biçimi olarak gördükleri dövmei yasaklamışlardır.” (FIRAT 2019)

Görüldüğü üzere dövme kültürü ile inanç sistemleri arasında azımsanmayacak bir bağ vardır. Ertan’ın (2015) aktarımına göre; ‘... dövmei ilişkin toplumsal algının şekillenmesi ve bireylerin dövme yaptırma kararları üzerinde dinin, oldukça etkili bir faktör olduğu ifade edilebilir.’ Birçok kültürde mevcut olan dövme, tanrısal bağlılık, ölümden sonraki hayata geçiş, kötü güçlerden sakınma gibi dinsel inançlar doğrultusunda yaptırılmıştır. Semavi dinlerde dövmei karşı farklı yaklaşımlar olsa da bu dinler dövmei hoş karşılamamış ve dövme geleneğinin gelişimini yavaşlatmıştır. Ancak dövme yapımı tamamen durdurulamamıştır. Dövme nazardan korunma, tılsım, bereket gibi inanç temelli bir takım beklentilerin karşılanması amacı ile de yapıldığı görülmektedir. Bazen de yapılan dövmelelerin bir inanca bağlılığı temsil etmekte olduğu görülmektedir. İnanca dayalı bir takım sembollere verilen kutsallık, sosyal yapı içerisinde bu sembollerin taşınması ile diğer bireylerle ortak değerler oluşturulduğu gözlemlenmektedir.

5. SOSYAL AÇIDAN DÖVME

Seval'e (2017) göre; İnsanın bedensel dönüşümü ilk çağlardan günümüze, içinde bulunduğu dönemin izlerini de kapsayarak çevre ile ilişkilerinde paralellik taşıyarak devam etmiştir. Ve bu süreçte kendi bedenine bakışı ve kullanımı her çağda farklılıklar göstermiştir. Beden, insanın tepkisini verdiği ilk alandır. Beden, insan için kendisi olmanın farkında olduğu ilk yerdir. Her insan için bedeni onun aynasıdır, ne olduğunu, kim olduğunu gösteren yüzüdür.

İnsanlık tarihine bakıldığında, beden üzerinde yorumlamalar ya da bedene yapılan müdahaleler ile her dönemde karşılaşılmaktadır. Tarihi buluntular değerlendirilirken özellikle insan bedeni üzerine yapılan incelemeler ile cinsiyet, ırk, kimlik, kültür ve siyasal gelişmeler ve bilimsel atılımlar ile ilgili önemli ipucular elde edilmektedir. İnsan bedenine bakıldığında özellikle dinlerin, iktidarların ve toplumun bedene müdahaleleriyle karşılaşılır. Geçmişte yapılan bu müdahale biçimlerinin başını dövme uygulamaları çekmektedir. Günümüz dünyasında da dövme uygulamaları devam etmekte yanı sıra tıbbi müdahale (estetik operasyonlar) ile de beden üzerinde değişiklik yapıldığı görülmektedir. Toplumların tercihleri ile bedenlere yapılan müdahalelerin şekillenmesi paralellik göstermektedir. İnsan vücudunun yaşanılan topluma mesajlar iletmede bir araç haline getirildiğini bu müdahalelerle anlamak mümkündür. İnsanlar giyinme biçimleriyle, dövmeleriyle, yaptıkları makyaj ve süslenme araçları ile bir takım mesajlar vermektedir ve bu mesajları her toplumda gözlemlemek mümkündür. Bedenlere yapılan müdahaleler sonucunda bireyler, sosyal hayata dair önemli iletişimsel mesajlar ile toplumda birey olarak var olduklarını göstermektedirler.

Şişçi'ye (2019) göre; Estetik ameliyatlar gibi dövme de bireye acı veren bir uygulama olmasına rağmen modern insan tarafından salt güzellik uğruna deneyimlenmeye devam etmektedir. Estetik ameliyatlarda güzel olma isteğinin dışında bir amaç aranmazken dövmede durum daha farklıdır. Bireysel anlamlar barındıran dövme, hem güzel olmanın hem de bireyler arası etkileşimin ya da kendini ifade etmenin bir aracıdır.

Okumuş'a (2009) göre ise; Kötü bakış, hakaret, dayak, işkence, terör gibi şiddetin her türlü, çeşitli hakaret ve davranışların engellenmesi, ilaç, röntgen, ameliyat gibi her türlü müdahale, cinsel ilişki, tecavüz, gebelik, cinsel ilişkinin yasaklanması, spor, açlık grevi, süsleme ve vücut bakımı, estetik müdahaleler, kıyafet, diyet, rejim, hadım, iğdiş

etme, dövme, sünnet, gereğinden fazla yemek, medyatik müdahaleler, ölüm, çeşitli dini emir ve yasaklar çerçevesinde beden için getirilen uygulamalar gibi bedeni etkileyen durumlar, bedene müdahale çerçevesinde görülebilir.

Her dönemde olduğu gibi bundan sonraki dönemler için de bedene müdahalelerin çeşitli yöntemlerle devam edebileceğini yordamak mümkündür. Günümüzde hemen hemen her toplumda dövme yaptırmış bireylerle karşılaşmak mümkündür. Özellikle kentlerde yaşayan insanların sayısının çok olması bizim bu bireylerle karşılaşma olasılığımızı arttırmaktadır. Dövme ile ilgili veya dövme yaptırmış bireylerle ilgili bazı kısa bilgiler ve istatistikler aşağıda sıralanmıştır.

- İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra hepatit büyük bir problemdi ve birçok ülkede dövme yapmak yasaklanmıştı. Birçok ülkede bu yasaklar yakın zamana kadar sürmüştür.
- Yaptırdığı dövme sayısı ile dünya rekoru sahibi Gregory Paul McLaren'ın derisinin %100'ü dövmelerle kaplıdır. İkinci sırada ise vücudunun %99.9'u dövmelerle kaplı olan Tom Leppard gelmektedir.
- Günümüzde yaptırılmış dövmeleri sildirmenin en etkili yolu lazer işlemidir. Lazer, büyük pigment partiküllerini daha küçük parçalar halinde getirmektedir. Böylece vücut bu küçülen pigmentleri zamanla emebilmekte ve doğal yollarla dışarı atabilmektedir.
- Eski Yunanlılar ve Romalılar köleleri dövme ile işaretlemişlerdir. Çinliler de suçlulara dövme yapıp (yüz bölgesine) işaretlemişlerdir. Ancak bu durum söz konusu dönemler için Çinlilerde yaygın bir hukuki usul olduğu da görülmektedir.
- George C. Reiger Jr'ın Disney'in kendi karakterleri olan ve telif hakkıyla korunan materyalleri kullanmak için özel bir izni gerekmektedir. 101 Dalmaçyalı ve Mickey Mouse'u içeren 1000'den fazla Disney dövme tasarımı vardır.
- Eski Mısır'da "tıbbi dövme" yapılmaktaydı. Örneğin, kronik pelvik peritonit (bir çeşit iltihap) tedavisi için dövmeler yapılmıştır.
- En eski dövme mürekkepleri karbon ve külden yapılmıştır.
- Dövmeyi seven, ancak sonsuza kadar sürmesini istemeyenler için kına, tükenmez kalem veya suda çözünen bir çıkartma gibi geçici dövmeler de seçenekler arasında bulunur.

- Dövmeye yaptırmış bireylerin %17'si daha sonra yaptırdıkları dövmeden pişman olmaktadır. Bu durumun en sık karşılaşılan nedeni kişinin genelde eski sevgilinin adını içeren dövmeye yaptırmış olmasıdır.
- Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) 20.000'den fazla dövmeye salonu vardır ve bu sayı her geçen gün artmaktadır.
- “Dövmeye” terimi 2002'de İnternet'te en çok aranan kelime olmuştur.
- Dövmeye yaptırmış bireylerin %70'inin birden fazla dövmesi bulunurken %20'sinin de beşten fazla dövmesi bulunmaktadır. Bu oranlar dövmenin alışkanlığa dönüştüğü varsayımını desteklemektedir.
- Amerikalıların %36'sı 18 ve 29 yaşları arasında en az bir dövmeye yaptırmaktadır.
- Dövmeye yaptırmış yetişkin bireylerin %72'sinin genellikle giysi ile gizlenebilen dövmeleri vardır.
- ABD'de yaklaşık 45.milyon kişide dövmeye vardır. Bugün, yetişkin ABD'lilerin beşte birinin en az bir dövmesi bulunmaktadır.
- İngiltere'de 30 ila 39 yaş arasındaki bireylerin %35'inin dövmesi bulunmaktadır.
- Kadınlar dövmeye yaptırırken en çok ayak bileği bölgesini (%27) tercih ederken, erkekler daha çok üst omuz (%34) bölgesini tercih etmektedir.
- Yaptırdığı dövmeyi beğenmeyen kişilerin %5'i dövmesini sildirmek yerine başka bir dövmeye ile kapatmayı tercih etmektedir.
- Bir dövmeyi tamamen sildirebilmek için on ile on beş seans arası lazer uygulaması gerekmektedir.
- Dünya genelinde yılda yaklaşık 2,5 milyar dolar dövmeye sektörüne harcanmaktadır.
- Dövmesi olan bireylerin % 31'i dövmenin onları seksi yaptığını düşünürken %29'u asiliklerini sembolize ettiğini söylemektedir. Bu bireylerin %5'inin de dövmenin onları akıllı olarak gösterdiğini hissetmektedir.
- İnsanların %24'ü dövmenin cazibeyi arttırdığını düşünürken, insanların %22'si de dövmenin itici olduğunu düşünmektedir.
- Dövmeli insanların %32'si dövmenin bağımlılık yapan bir işlem olduğunu iddia etmektedir. (<https://www.uztarih.com/2018/07/ilk-cagdan-gunumuze-dovme-sanati.html>)

6. BAZI DÖVME TÜRLERİ VE ÖZELLİKLERİ

6.1. Geleneksel Dövme (Traditional Tattoo-Old School)

Geleneksel dövme aynı zamanda American Traditional, Western Traditional ya da Old School olarak da isimlendirilmektedir. Denizcilik kültüründen ve denizcilerin yaptırdığı dövmelerinden yola çıkılarak oluşturulmuş bu dövme tarzında kalın siyah çizgiler ön planda olup sınırlı renkler kullanılmaktadır. Kullanılan renkler canlı ve parlaktır. Kalın çizgilerle yapılmış gül, gemi çapası, dikenli tel, şapka ve kadın yüzü gibi semboller bolca kullanılmaktadır. Bu sembollerin dışında şans getirdiğine inanılan yonca yaprağı, at nalı, iskambil kartları, kırlangıç kuşları vb semboller de ön plana çıkmaktadır. Dövme türleri içerisinde yaygın olan ve çok bilindik türlerden biridir.

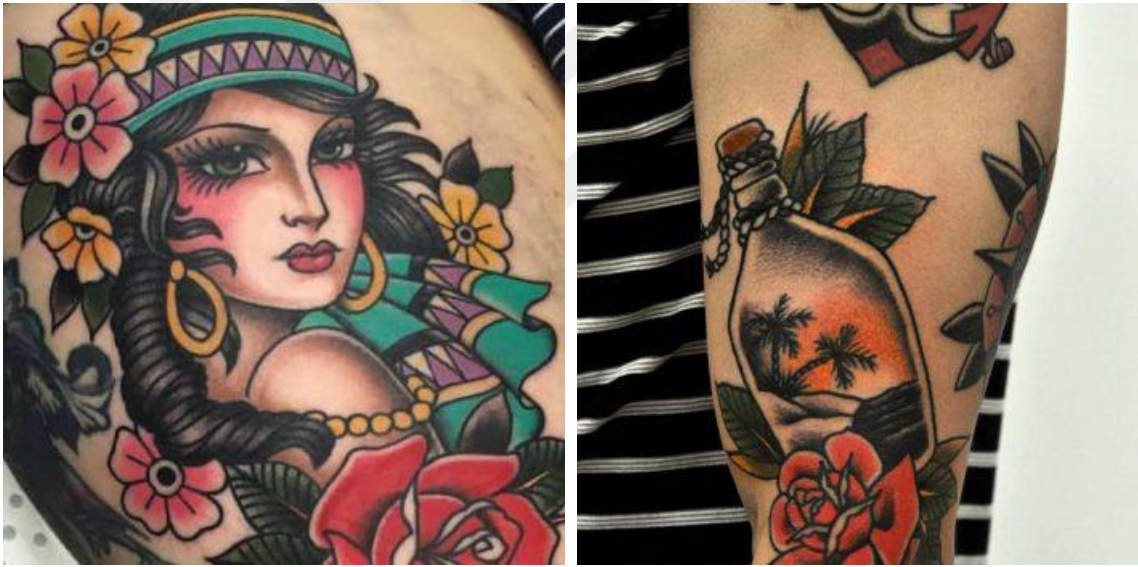
Geleneksel dövme tarzı çıkış döneminde olduğu gibi günümüzde de popüler bir tarz olmaya devam etmektedir. Zamanla gelişen bu dövme tarzı aynı zamanda köklerine de sadık kalmış olup orijinallliğini koruduğu görülmektedir. Yaptırılacak olan dövmenin ömrünün sonuna kadar vücutta taşınması amaçlandığı için bunu yapan veya tasarlayan sanatçıların tasarımlarının temelinde sembolik olguları ön plana çıkardıkları gözlemlenmektedir. Bu tarzı tercih eden bireyler geleneksel bir dövme yaptırarak güçlü ve sembolik değeri olan bir tasarımı vücudunda taşıdığını düşünmektedir.

17. ve 20. yüzyıllar arasında kâşifler ve denizciler farklı yerel kültürlerle tanışmışlardır. Bu keşifler geleneksel dövme stilinin gelişmesine ve dövme uygulamalarının çeşitlilik kazanmasına katkı sağladığı düşünülmektedir. Gezginlerin geleneksel dövmeye kendi yorumlarını katarak bu dövme stilinin ortaya çıkmasını kolaylaştırdıkları bilinmektedir. Denizcilerin deneyimlerinden yola çıkılarak sayısız tasarımlar yapılmıştır. Geleneksel dövmelerde çoğunlukla egzotik hayvanlar, cinsellik içeren kadın figürleri ve deniz temasına giren birçok olgunun ön planda olduğu fark edilmektedir. Zamanla bu tarz dövmelerin yaygınlaştığı ve sadece denizcilerin yaptırdığı bir dövme türünün olmadığı başka kişilerce de yaptırılan bir tarza olduğu görülmektedir.

Batı dünyasında dövmenin genellikle suçlular ve sirkteki insanlarla bağdaştırıldığı bir dönem olduğu bilinmektedir. Dövme geleneği yaygınlaştıkça daha üst sınıflara mensup insanlar da bu uygulamalara başvurmuştur. Böylece dövmeye karşı bakış açısında değişiklikler meydana gelmiş ve geleneksel dövme tarzının yaygınlaşmasına

katkı sunmuştur. Bu bakış açısı bireylerin geçmişine veya sınıfına bakılmaksızın geleneksel dövmenin birçok kişiye hitap etmesini sağlamıştır. Zamanla dövme uygulamalarına karşı olan olumsuz tutumun önemli ölçüde değiştiği fark edilmektedir. Özellikle dövmelerdeki konu çeşitliliği ve dövme sembollerinin sembolik değerinin artmasıyla dövmenin toplumda temsil gücü genişlemiş buna bağlı olarak dövmeye rağbetin arttığı görülmüştür.

Günümüzde eskiye kıyasla daha popüler olan geleneksel dövme sanatçıları, denenmiş ve test edilmiş yöntemlerin dışında özgün tasarımlar yapmaya devam etmektedirler. Geleneksel dövme tasarımlarında genellikle basit görüntüler içeren yalın semboller, çizgilerin ön planda olduğu betimlemeler ve sınırlı renklerden oluşan bir renk yelpazesi kullanıldığı görülmektedir. Yanı sıra geleneksel bir dövme yaptırarak, bu anlayışa saygı gösterip ve geleneği canlı tuttuğunuz anlamlarını da içermektedir. (<https://www.cloakanddaggerlondon.co.uk/tattoo-styles/traditional/>)

Görsel 9-10. Geleneksel dövme örnekleri

6.2. Gerçekçi Dövme (Realistic Tattoo)

Gerçekçilik (Realizm)⁴ akımının birçok sanat alanına etkisi olmuştur. Bu akım dövme uygulamalarında da karşımıza çıkmaktadır. Dövmenin, olduğu gibi gerçeğe en yakın şekilde yapıldığı dövme türüdür. Bu tarz dövmelerin renkli kullanımı olduğu gibi sadece siyah renk ve tonlarıyla yapılanları da mevcuttur. Yine bu dövme türünde objeler

⁴ **Gerçekçilik;** Yaşanan zaman ve mekân içinde duyularla algılananların nesnel olarak anlatımı plastik sanatlarda ve edebiyatta gerçekçilik (realizm) olarak tanımlanır. (www.leblebitozu.com)

görünüş itibariyle gerçektekiyle aynı iken objelerin kompozisyon ve konumlamalarda gerçektekinden farklı olduğu gözlemlene bilmektedir.

Bu dövme türü, ünlü birinin portresi, sevilen bir dizi ya da film karakteri, mitolojik karakterler ya da bir manzaranın son derece gerçekçi bir biçimde işlenmesiyle oluşturulmuş bir dövme türüdür.

Görsel 11-12 Gerçekçi dövme örnekleri

6.3. Suluboya Dövme (Watercolor Tattoo)

Günümüzde popüler olan bu dövmeler, değişik tarzda dövme yaptırmak isteyen kişiler için farklı ve en yeni tarzda tasarımlar barındırmaktadır. İsminden de anlaşılacağı üzere tam olarak suluboya resimlerini andıran dövme modellerinden oluşmaktadır. Kâğıt üzerine yapılan suluboya çalışmalarının benzerlerinin insan teni üzerinde de çalışılıp uygulanmasıyla ortaya çıkan ilgi çekici bir dövme türüdür. Canlı renklerin ön planda olduğu bir dövme türüdür. İnsan bedeninin adeta bir tuval gibi kullanılarak dövmelerin yapıldığı bir türdür. Daha çok beyaz tenli insanların tercih ettiği soyut modellerinden oluşan bu tarzda renklerin akışkanlığı ön plandadır. Bu tarz dövmelerde kompozisyonlar dağınıktır. Çeşitlilik bakımından da zengin bir dövme türü olduğu görülmektedir.

Görsel 13-14. Suluboya Dövme örnekleri

6.4. Neo-Geleneksel Dövme (Neo Traditional Tattoo)

Bu türdeki dövme türü geleneksel dövmenin belirgin hatlarına benzer tarzda dövmelerdir. Fakat geleneksel dövme türüne göre daha canlı ve geniş bir renk skalasına sahip dövme türüdür. Işık gölge kullanılması ile gerçekçiliği artırılmış dövmelerdir de diyebiliriz.

Neo Geleneksel dövmeler isminden de anlaşılacağı üzere geleneksel dövme tarzının sanatsal açıdan geliştirilmiş olduğu niteliği taşımaktadır. Geleneksel dövme stilinden türemiş olan bu dövmeler daha abartılı, daha renkli, daha az keskin çizgilere sahip olmasıyla farklılıklar taşımaktadır. Art Nouveau⁵ akımının estetik yönünden etkilenen Neo Geleneksel dövme ustaları belirgin çizgi ve canlı renkler gibi temel özellikleri kullanarak yeni ve tasarımsal dövmeler yapmaktadırlar. Geleneksel ve Neo-Geleneksel türler arasındaki temel fark, Neo-Geleneksel dövmelerin daha geniş bir renk yelpazesine ve motif zenginliğine sahip olmasıdır. Bu tarzda yapılan dövmelere bakıldığında abartılı, dekoratif detayları bol olan, çiçek ve hayvan motiflerinin sıklıkla kullanıldığı dövmeler olduğu görülmektedir. 1970'lerde Amerika'da ortaya çıkmış, 1990'lara doğru popüler olmaya başlamıştır. Kendine özgü detaylar barındıran bir tarz olmasıyla dikkat çekmektedir.

⁵ **Art Nouveau (Yeni Sanat)**; Zarif dekoratif süslemelerin ön plana çıktığı, kıvrımların ve bitkisel desenlerin sıklıkla kullanıldığı bir sanat akımıdır. (<https://tr.wikipedia.org>)

Görsel 15-16. Neo geleneksel dövme örnekleri

6.5. Japon Tarzı Dövme (Japanese Tattoo)

Japon tarzı dövme Uzakdoğu kültürünü içinde barındıran daha çok mitolojik öğelerin ön planda olduğu dövme türüdür. Ejderhalar, mitolojik yaratıklar ve kahramanlıklar bu dövme tarzının temel konuları arasındadır. Japonya'nın geleneksel estetik anlayışı ile yapılan bu dövmeler renkleriyle özellikle kan kırmızısı rengiyle dikkat çekmektedir.

Zaman içinde gelişen bu dövme tarzında genellikle Ejderha ve Anka kuşu gibi semboller ile karşılaşmak mümkündür. Bu tarz içerisinde yer alan dövmelerdeki semboller veya figürler Japon kültürünün asırlık geleneğindeki mitolojik varlıklar ve bu kültürün geçmişi ile ilgili hikâyeler anlatmaktadır. Deniz dalgalarını bolca görebildiğimiz bu tarz dövmeler oldukça etkili ve güçlü dövmeler olarak bilinmektedir.

Japon tarzı dövme türü oldukça eski tarihlere dayanmaktadır. Pratik olarak yaygınlaşması 16. yüzyıla denk gelmektedir. Bu tarz dövme yaygınlık kazanmadan önce önceki dövmelerin bir ceza aracı veya damgalama işareti olarak yapıldığı bilinmektedir. Japon kültüründe dövme daha sonraları bir süsleme aracına dönüştüğü görülmektedir. Konu itibarıyla bu dövmeler içerisinde bir hikâye taşımakta ve neredeyse tüm vücudu kaplayacak şekilde büyük alanlara yayılarak yapılmaktadır. Çok fazla detay içeren bu dövmeler oldukça renkli dövmelerdir.

Görsel 17-18. Japon tarzı dövme örnekleri

6.6. İllüstratif Dövme (İllüstratif Tattoo)

Bir takım dövme türlerinin kesiştiği ve iç içe kullanıldığı dövme türüdür. Bu dövmeler belli bir konu veya tekli motif içermemektedirler. Genelde ince çizgilerin ön planda olduğu renkli veya siyah tonların kullanıldığı bu dövmeler birbiriyle ilgisi olmayan motiflerin bir arada kullanılmasıyla farklılık göstermektedir.

İllüstratif dövmeler birçok teknikten ve akımdan etkilenen geniş ve yaratıcı bir tür olarak karşımıza çıkar. Bu türde yapılmış dövmelere bakıldığında birçok çizim tarzı bir araya getirilerek yapıldığı görülmektedir. Bu tarz övmeler çalışan sanatçılar kendi tarzını ve estetiğini harmanlayıp ortaya benzersiz tasarımlar çıkarabilmektedir. İllüstratif dövme bir çizim içinde bulunabilecek her şeyi içerisinde barındır. Çok çeşitli sanatsal tasarım olduğu gibi çok farklı illüstratif dövme tasarımları da bulunmaktadır. Bu tarzdaki dövmeler günümüzdeki dövme türleri içinde en popüler olan türlerden biridir. Bu alanda uzmanlaşmış, her biri farklı tasarımlar üreten ve dövmelerini kendi bakış açısına göre yorumlayan birçok dövme sanatçısı ile karşılaşılabilir. İllüstratif dövme tarzı çalışan sanatçılar hem geleneksel dövme türünden hem de gerçekçi tarzdan etkilenip tasarımlarını zenginleştirebilmektedirler. Geleneksel dövmede olduğu gibi düz siyah ana hatlar kullanılıp renkli veya sadece siyah dövmeler ile karşılaşılmaktadır. Özgünlük ve yaratıcılık bu dövme tarzının temel bileşenleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Birçok İllüstratif dövme tek renk içermektedir. Renkler içinde de çoğu zaman sadece siyah renk kullanılarak bu dövmeler uygulanır. Bazı illüstratif dövmeler ise bir takım renklere

sahiptir. Geleneksel bir dövmenin koyu kontrastı ve sert çizgileri yerine yumuşak geçişler oluşturmak için bir renk dizimi kullanılmaktadır. Bu tarzda yapılmış dövmelere dâhil edilebilecek birçok farklı tasarım olduğu için, sınırları geniş ve esnek bir dövme tarzı olduğu kabullenilmektedir.’ Dövme sanatçıları bu türde yapılan çalışmalara detay ve boyut eklemek için noktalama, çizgisel geçişler ve çapraz tarama gibi farklı teknikler kullanırlar. Bu dövmeler etkileyici bir grafik kalitesine ve estetik doygunluğa sahip olan dövmelerdir. Anlaşılabacağı üzere İllüstratif dövme sembolik açıdan yoğun olup çeşitli stilleri olan, konu ve tasarım bakımından da zenginlik içeren bir dövme türüdür. (<https://www.nyctattooshop.com/tattoos/illustrative-tattoos/>)

Görsel 19-20. İllüstratif dövme örnekleri

6.7. Chicano Dövme (Chicano Tattoo)

‘Chicano’ Meksika asıllı Amerikalılar için kullanılan bir tabirdir. Bu aidiyetliğe sahip olan bireylerin yanında genellikle hapisanelerdeki kişilerce de tercih edilen dövme tarzına Chicano dövmeleri denilmektedir. Bu dövme türü Meksika devrimi, Hristiyanlık ve özgürlüğe duyulan özlemi simgeleyen tasarımlardan oluşmaktadır. Siyah mürekkep kullanılır ve renksizdirler. Getto kültürünün izlerini taşıyan bu dövme stili konularıyla ön plana çıkmaktadır.

Chicano terimi Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşayan Meksika kökenli insanları sınıflandırmak için oluşturulmuş bir terim olsa da Meksika yerlileri bunu kimliklerini yansıtan bir terim olarak kabul etmektedirler. Böylece Chicano terimi bir alt

kültür göstergesi haline dönüşmüştür. Büyük şehirlerde yaşamının zorlukları Meksikalıların banliyö bölgelere taşınmasına ve daha çok kendi topluluklarını kurmalarına neden olmuştur. Bu bölgelerde yaşayan Meksikalı topluluklarda yeni bir yaşam tarzı ile karşılaşilmektedir. Genç bireyler içinde bulundukları zorlu ekonomik koşulları ifade etmenin bir yöntemi olarak disk şapkalar, büyük bol giysiler ve büyük zincirler gibi aksesuarlar takarak kendi tarzlarını oluşturdukları görülmektedir. 1960'lı yıllarda Chicano bölgelerinin baskılara karşı duruş sergileme yollarından biri sanatsal faaliyetleridir. Duygu, düşünce ve hislerini ifade etmelerinin araçlarından biri olan dev duvar resimleriyle karşılaşilmektedir. Bir diğer ifade araçlarından biri de yaptırdıkları dövmelerdir. Günümüzde hala Chicano dövmelerinde kullanılan birçok temada bu protest tavrı yer almaktadır. “Chicano dövmesinin 1940'larda Pachuco çetesinden kaynaklandığı ve New Mexico, Texas ve California'da yaygın olduğu söyleniyor. İlk başta, bu dövmeler elle ve genellikle bir çeşit dikiş iğnesi ile mürekkeplendi. Klasik temaların çoğu kafatasları, dini figürler, kadınlar, çiçekler ve muhtemelen aile üyelerini veya kaybettikleri insanları isimlendiren her türden metindi.” (<https://www.tattooseo.com/chicano-tattoos-meaning/>)

Birçok kültürde hissedildiği gibi, Chicano kültüründe de geçmişleri ve kültürleri söz konusu olduğunda bireyler büyük bir gurur duygusuna kapılmaktadır. Chicano kültürüne sahip bireyler son derece gururlu olup kendilerini, ailelerini ve nereli olduklarını temsil eden kültürel birçok dövmeye yaptırmaktadır. Bu dövmeler siyah renkte yapılır ve birçoğunun Chicano kültürüne dayanan özel tasarımları vardır. Vücuda dövmeye yapılmış portreler, duvar resimleri, dini temalar ve farklı yazı tipleri ile sık sık karşılaşilmektedir. Her Chicano dövmesi birbirinden farklılık taşıyan yönleri sahip olup birçoğu dövmeyi yaptıran kişinin deneyimlerine bağlı tasarımlardan oluşmaktadır. Bu dövmeye tarzının arka planında derin bir geçmiş bulunmakla beraber çok fazla çeşitlilikte anlamlar da vardır.

Görsel 21-22. *Chicano dövme örnekleri*

6.7.1.

6.8. Biyomekanik Dövme (Biomechanical Tattoo)

İnsan vücudunun uzuvlarını mekanik birer parçaymış gibi göstermeyi hedefleyen dövme türüdür. Genellikle kol ve bacak bölgelerine uygulanan bu dövmeler, vücudu makinenin bir parçası veya bir robot gibi gösteren kesitlerden oluşmaktadır. Mekanik algının fantastik temalarla beraber işlendiği de görülmektedir. Bu dövme tarzı herhangi bir resim akımından değil, bilim kurgu filmlerinden etkilenerek gelişen bir tarz olarak karşımıza çıkmaktadır. Riddley Scott'ın yönetmenliğini yaptığı 1979 tarihli *Alien* (uzaylı) filminin içeriklerinden esinlenen dövme sanatçıları insan vücudunun bir parçasıymış gibi görünen mekanik tasarımlar üzerinde çalışmaya başlamışlardır. Bu tasarımsal sürecin günümüzde böyle bir dövme tarzının oluşmasına öncülük yaptığı görülmektedir.

Bilim kurgu dünyasına ilgi duyan bireyler veya yarı insan yarı makine görünümünü isteyen kişiler biyomekanik dövme tasarımları tercih etmektedirler. Biyomekanik dövme tarzı makinenin veya robotik parçaların dövme biçiminde insan vücudunu mekanik parçalarla birmiş gibi bir görsellik sunan özel bir alandır. Bu tasarımları özel kılan durum herhangi bir vücut parçasına mekanik bir görüntü verilebilmesidir. Biyomekanik dövmelerde genellikle siyah ve grinin tonları kullanılmaktadır. Rengin insan teninin rengiyle karışması sonucunda tonlarda değişiklik oluşmakta bu nedenle renk kullanımında profesyonellik ve hâkimiyet gerekmektedir. Bazı sanatçılar daha güçlü bir etki için gümüş rengini kullanmayı tercih etmektedirler. Bu dövmelerde derinin iç kısmını göstermek için mekanik parçalar kanlanmış gibi bir

görünümle oluşturulmaktadır. Bu görünümü gerçekçi hale getirmek için de kırmızı renk kullanılır.

Yaygın olarak biyomekanik dövmelelerin başını omurga dövmeleleri çekmektedir. Bunlar doğrudan omurga bölgesinin üstüne yerleştirilmektedir. Bazılarında ise biraz daha genişletilerek vücudun diğer bölümleriyle omurga arasında olan bağlantıları gösteren mekanik parçalar yerleştirilir. Yaygın olan bir başka biyomekanik dövme ise mekanik kol tasarımlarından oluşmaktadır. Kol dövmeleleri omzun üst kısmından başlayıp kol boyunca uzanabilmekle beraber bazılarında ise bölgesel olarak yerleştirilmektedir.

Görsel 23-24. Biyomekanik dövme örnekleri

6.9. Minimal Dövme (Minimalist Tattoo)

Oldukça sade, küçük ve genellikle renksiz olan dövme türüdür. Fazla dikkat çekmeden kendini ifade etmenin aracı olarak tercih edilen bu dövmeleler, vücudun her bölgesine küçük boyutlarda işlenebilmektedir. Temel özellikleri yalın geometrik formlar veya semboller barındırmasıdır.

Minimal dövmeleler, tasarımın temel unsurlarını merkeze alan birer ifade aracı olarak tercih edilen dövmelelerdir. Çoğunlukla çizgilerden oluşmakta olup sınırlı tonlama ve detaya girmeden tasarlanmaktadır. Genellikle siyah renkle yapırlar bazen renkler de

işin içine katılıp yapılmaktadır. Boşluk kullanımı ve dövmenin sade oluşu bu tarz dövmeleri diğer türlerden ayıran temel özellik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Görsel 25-26. Minimal dövme örnekleri

6.10. Tribal Dövme (Kabile Dövmeleri)

Dünyanın farklı bölgelerindeki toplulukların geleneklerini ve göreneklerini yansıtan bu tarz dövmeler aynı zamanda yerli topluluklar içerisindeki sosyal statüyü belirtmektedir. Bunun yanında dini ve ruhani inançları yansıtan uygulamalar olduğu da bilinmektedir. Bazen de işlevsel olarak tıbben iyileştirici olduğu düşüncesiyle yaptırılmış dövmelerdir. Bilinen en eski dövme türlerinden biridir. Eski çağlarda kabile insanların içinde bulundukları topluma aidiyetliklerini simgeleyen dövmelerdir. Ayrıntılı desenler barındıran kalın çizgilerin olduğu ve detaylı geometrik formlar eklenerek yapılan bu tarz dövmeler genelde kabile dövmesi terimiyle isimlendirilmektedir. Tribal dövmeler birbirinden farklı olsa da genelde birbirine yakın ve benzer motiflerden oluşmaktadır. Her biri birbirinden farklılık göstermesine rağmen aynı sınıfta gruplandırılmaktadır. Tamamına yakını siyah renkle yapılmaktadır. Bu tarz dövmeler detaylandırılmış ayrıntılarıyla bedende büyük alanlar kaplamaktadır.

Eski kabileler kimliklerini, sosyal statülerini veya ayinlerini göstermek amacıyla yaptırdığı bu dövmeler her kültürde kendine özgü teknik ve tasarımları olan sembollerden oluşmaktadır. Tribal dövmeler popüler dövme kültürü içinde ayrı bir yeri olan ve sıkça karşılaşılan dövme modelleri arasındadır. Tribal dövme modelleri çok eski zamanlardan başlayan serüvenine günümüzde de kitlesini arttırarak devam etmektedir. İngilizcede ‘kabile’ anlamına gelen ‘tribe’ kelimesinden türeyen kabile dövmeleri yerli kabilelerin kendi aile kimliklerini, sosyal statülerini ve ayinlerini göstermek amacıyla yaptıkları dövmelerdir. Dövme yaptırmının günümüzde de birçok yerli kültürde bir ritüel

olarak geçerliliğini koruduğu bilinmektedir. Tribal dövme modellerinin yaygın olduğu bazı bölgeler Borneo, Aztek, Hindistan, Hawaii, Yeni Zelanda Maori Halkı, Samoa ve Polinezya gibi bölgelerdir. Bu dövme modellerini etkileyen üç önemli kültürün başını Borneon, Hawaiian ve Maori kültürü çekmektedir.

Borneon tarzı dövmelerin en önemli özelliği zamanla solmaya karşı dirençli bir yapıya sahip olmalarıdır. Bu dövme modellerinde koyu siyah çizgiler ve basit renklendirmeler bulunmaktadır. Diğer Tribal dövme tarzları ile karşılaştırıldığında solmaya ve bulanıklığa daha az eğilimli oldukları tespit edilmiştir.

Hawaiian kültüründe ise tribal dövme modellerinde birçok geometrik desen ile karşılaşmakta en çok kullanılan renk ise siyah renk olduğu görülmektedir. Sıkça kullanılan motifleri ise çiçekler, palmyeler, güneş, yıldız ve dalga motifleridir.

Yeni Zelanda'nın yerli halklarından biri olan Maori'lerin dövmeleri ise eşsiz bir dövme tarzı olmasıyla ön plana çıkmaktadır. Bu kültürdeki dövme uygulaması, ilk olarak yüz bölgesinden başlanarak yapılan devamında vücudun diğer bölgelerine yayılarak uygulanmasıyla gerçekleşen bir uygulama tarzıdır. Günümüzde hala eski anlamlarını taşıyan bu dövmeler, kutsal bir aile ve kimlik göstergesi sembolü olarak anlamlarını korumaktadır. Maori dövmeleri dövme yaptıranın ailesini, başarılarını ve becerilerini anlatan birer hikâye gibi işlenmektedir.

Önceki bölümlerde Polinezya kültürü ile Kaptan James Cook'un 18. Yüzyılda Polinezya Adaları'na yaptığı gezilerde tanışılmış olduğu ve bu kültürde dövme karşılığı olan 'tatau' kelimesinin İngilizceye "tattoo" olarak kazandırılmış olduğunu belirtmiştik. Bu keşifler ile Avrupa dövme kültürü Polinezya kültüründen etkilenecek varlığını devam ettirmiştir. Bu kültürün modern dövmeler üzerindeki etkisi yadsınamaz bir gerçektir. Bundan dolayı bu kültürdeki bazı dövme sembollerinin anlamlarını belirtmekte fayda vardır. Polinezya dövme tarzında yaygın olan motiflerin anlamları şunları ifade etmektedir;

Aztek savaşçısı: Ağır zırhlı bir savaşçı tanrı sembolüdür. Savaş için güç ve cesaret açısından önemli özellikleri temsil etmektedir.

Borneo Dog "Aso": Ejderha gibi vücuda sahip bir köpek ve önemli bir av sembolüdür. Bu köpeklerin belirsiz kökenleri var ve serbestçe dolaşıyorlar. Başka birinin bölgesine girdiklerinde kimsenin onları vurmasına izin verilmez.

Haida Bear: Güç, canlılık ve aile sembolüdür. Bu dövmenin, dövmeyi yapan kişide ayının kendine özgü güçlü yanlarını ortaya çıkardığı düşünülmektedir.

Hawaiian Gecko: Doğaüstü güçleri olduğuna inanılan yeşilkertenkelenin bir sembolü olup onunla temas eden herkese hastalık ve kötü bir şans getirdiğine inanılmaktadır.

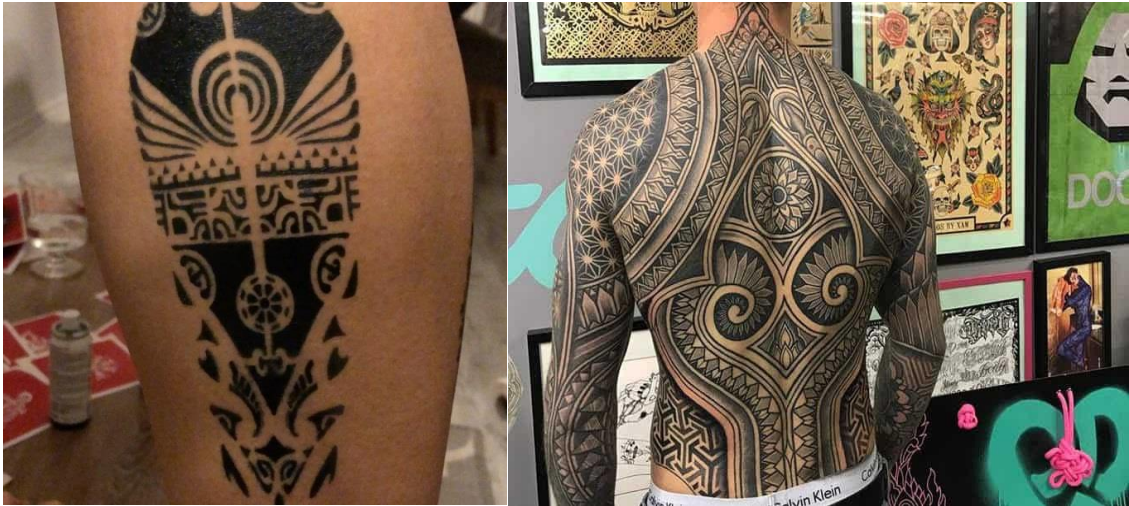
Maori Pikorua: İki ayrı şeyin kaynaşmasını temsil eden bir semboldür. Okyanusa akan bir nehrin okyanusla kaynaşması örneği verilebilir.

Maya Totem Kartalı: Kanatları açılmış bir kartal sembolüdür. Gücü, öngörü ve vahşeti temsil etmektedir.

Yerli Hint Çemberi Sembolleri: Her biri dört elementten birini temsil eden dört basit daire sembolüdür. Bunlar aynı zamanda doğum ve ölüm döngüsünü de temsil etmektedir.

Polinezya Fili: Girift olarak tasarlanmış bu fil sembolü doğa ile bağlantıyı temsil etmektedir. Aynı zamanda güçlülük, basitlik ve insanlığın sembolü olarak da karşımıza çıkmaktadır.

Tiki: Polinezya kültüründe koruyuculuğu temsil eden yarı tanrı sembolüdür. (<https://blog.newobsessions.com/dovmenin-asi-cocugu-tribal-dovme-modelleri-ve-anlami/>)

Görsel 27-28. Kabile dövmesi örnekleri

7. BAZI DÖVME SEMBOLLERİ ANLAMLARI

Dövme yapımında kullanılan semboller ve motifler çeşit bakımından çok zengindir. Geçmişte ya da günümüzde yaptırılan dövmeleri incelediğimizde milyonlarca sembol ile karşılaşmaktadır. İnsanlar yaptırdıkları dövmelerle kendilerine veya yaşadıkları topluma çeşitli mesajlar vermeyi hedeflemektedir. Kimi zaman asiliklerini gösterme kimi zaman uyumluluk mesajı vermekte kimi zaman da yalnızlıklarına işaret etmektedir. Dövmelerin tümünün derin anlamlara sahip olduğu gibi bir genelleme yapmak mümkün değildir. Geçmişten günümüze en yaygın kullanılan dövme modellerindeki semboller ve bu sembollerin anlamlarına baktığımızda kültürler, kişilere ve zamana bağlı değişik anlamlarla karşılaşılmanız mümkündür.

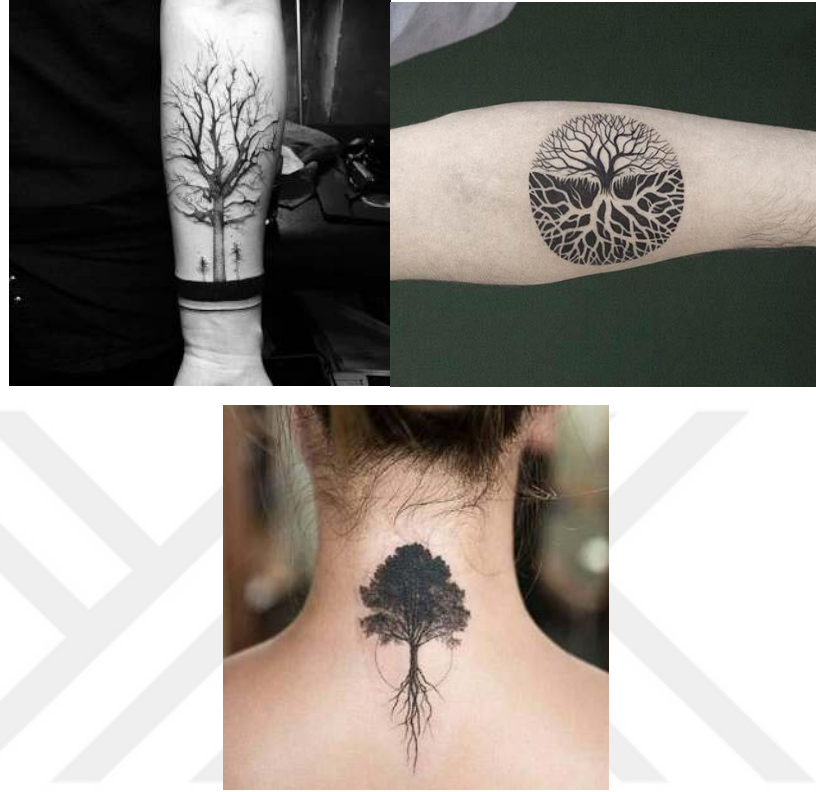
7.1. Ağaç

Ağaç motifi dövmesi oldukça sık karşılaşılan bir dövmedir. Ağaç, özellikle anlam bakımından birbirinden farklı birçok anlam taşıdığından sıklıkla tercih edilen dövmelerdendir. Doğa ve ağaç her zaman bir ilham kaynağı olagelmıştır. Aynı şey dövme sanatındaki ağaç sembolleri için de geçerli olmaktadır. Kimileri için güzelliğin ve yaşamın bir simgesi olan ağaç dövmesi, kimileri için de bilgeliği ve gücü temsil etmektedir. Aynı anda hem uhrevi hem de dünyevi yönümüzle temas halinde olmanın ve onlarla iletişim halinde olmanın bir yolu olan ağaç, farklı kültürlerin efsanelerine de konu olmuştur. Yaşamın ve gücün temsili olan ağaç, kökleri ve dalları ile dövmesini yaptıran kişinin yolunu bulması ve hayattan ders çıkarmasına da rehberlik ettiği düşünülmektedir.

Ağaç motiflerinin tek bir anlam taşımadığı özellikle kültürler göre farklı anlamlar barındırdığı açıktır. Çin tarihinde yaşamı ve ruhu temsil ederken, Mısırlılar için de yaşam ve ölümü temsil etmektedir. Farklı birçok kültürde bereket sembolü anlamını da taşımaktadır. Budistler için ağaç aydınlanma sembolü olması ile kutsal bir anlam taşımaktadır. Mitolojide ise ağaç ölümsüzlük ve sonsuzluk anlamlarına gelmektedir. Dövmede yapılan ağaç motifleri tüm bu anlamları içermektedir.

Ağaç dövmeleri, genel yapısı (dallarıyla, kökleriyle) itibariyle sonsuzluğa işaret etmekte ve köküne bağlı kalmayı ifade etmektedir. Bir başka anlam olarak doğurganlık, ölümsüzlük ve sağlıklı yaşamı ifade etmektedir. Ağacın gövde uzunluğu ve güçlü yapısı sebebiyle erkekleri, yaprakların çoğalıp üremesiyle de kadınları temsil edebilmektedir.

Bu unsurları taşıması sebebiyle ağaç dövmeleri hem kadınlar hem de erkekler tarafından sıklıkla benimsenip yaptırılmaktadır.

Görsel 29-30-31. Ağaç motifi dövme örnekleri

7.2. Akrep

Afrika geleneğinde akrep, şifa ve doğurganlığın sembolüdür. Dövmede Akrep erkekler için güç ve savaşçı özellikleri sembolize etmektedir. Aynı zamanda savunma, korunma ve yalnızlık anlamlarını da taşımaktadır.

Akrep dövmesinin bir özelliği de astrolojik burçlardan birini simgelemesidir. Bunun için yaptıranlar olduğu gibi sahip olduğu derin anlamlardan dolayı da yaptıranlar vardır. Akrepler ömürleri boyunca 5-6 kez deri değiştirmektedirler. Bundan dolayı değişimi, gelişimi ve yeniden doğuşu da simgeler. Akrep sadece yeniden doğuşu değil, güçlü karakteri de sembolize eder. Bununla beraber akrep, düşünmeden hareket etme, baştan çıkartma, içgüdülerle hareket etme anlamlarına da gelmektedir. Akrebin zehirli iğnesi tehlikeyi sembolize etse de, akrep aynı zamanda iyileşmenin de sembolüdür. Afrika'da akrep zehri yüzyıllarca tedavi amaçlı kullanılmıştır. Akrep eski zamanlarda

kadın doğum sancılarına yardım eden Tanrıça'nın sembolü olduğu için doğurganlığı da temsil etmektedir. Akrepler yaşamlarının çoğunu yalnız geçirdikleri için yalnızlığın sembolü olarak da dövmelede yerini almaktadır.

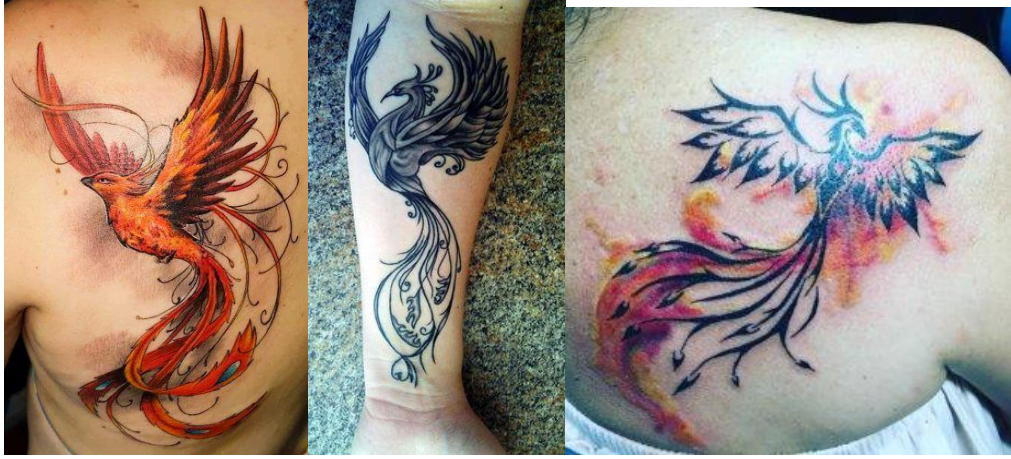

Görsel 32-33-34. Akrep motifi dövme örnekleri

7.3. Anka Kuşu

Anka kuşu; Huma kuşu, Tuğrul kuşu, Phoenix gibi birçok isimle bilinmektedir. Bir efsaneye göre Anka kuşu ölümüne yakın zamanlarda kuru ot ve çalılardan bir yuva yapar. Güneşin ısıısıyla bir süre sonra bu yuva Anka kuşuyla beraber yanar daha sonra küllerden yavru bir Anka kuşu doğar ve ömür döngüsü böyle devam eder. Dövme sembolü olarak Anka kuşu birçok kültürde yeniden doğuş anlamını taşımaktadır. Aynı zamanda yenilenme, arınma, reenkarnasyon gibi anlamları da ifade etmektedir.

Anka kuşu dövmesi, tasarımsal açıdan ve anlamı bakımından oldukça tercih edilen dövmelede başında yer almaktadır. Efsanelere konu olmuş bu kuş, uzun yıllar yaşayabilmekte ve tüylerinin güzelliği ile de dillere destan olmaktadır. blog.newobsessions.com adresinden esinlenilerek; Anka kuşu dövmesi yaptırmamanın bir başka nedeni de sevdiği birini kaybeden kişilerin, onları Anka kuşu dövmesi ile vücutlarında taşıyıp ölümsüzleştirdiklerini düşünmeleridir.

Görsel 35-36-37. Anka Kuşu motifi dövme örnekleri

7.4. Arı

Birçok medeniyetin ana sembollerinden biri olan arıların dövmelerdeki anlamı topluluk, topluluğa bağlılık ve çalışkanlıktır. Arılar ekolojik çeşitlilik ve doğanın canlanmasında üstlendikleri işlevleri nedeniyle özellikle çevreci kişilerin tercih ettiği dövme sembollerinden biridir. Arı dövmesi aynı zamanda bireylerin karakter özelliklerine vurgu yapan anlamlar taşımaktadır. Arıların çalışkan olmaları, kovanlarına yönelik herhangi bir tehdit karşısında birlikte hareket etmeleri ya da kraliçelerine sadık olup onu ölümüne savunmaları arıların temel davranışlarından bir kaçıdır. Arıların bu yönleriyle özdeş karaktere sahip olduğunu düşünen kişiler bu dövme sembolünü tercih etmektedir. Kraliçe Arı dövmesi dişiliği, güçlü kadınsı özellikleri ve liderliği temsil etmekte olup kadınlar tarafından tercih edilen sembollerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Sonuç olarak arı dövmesi çalışkanlığın, savunmanın, anaç karakterin ve dişiliğin sembolü olarak birçok anlamı barındırmaktadır.

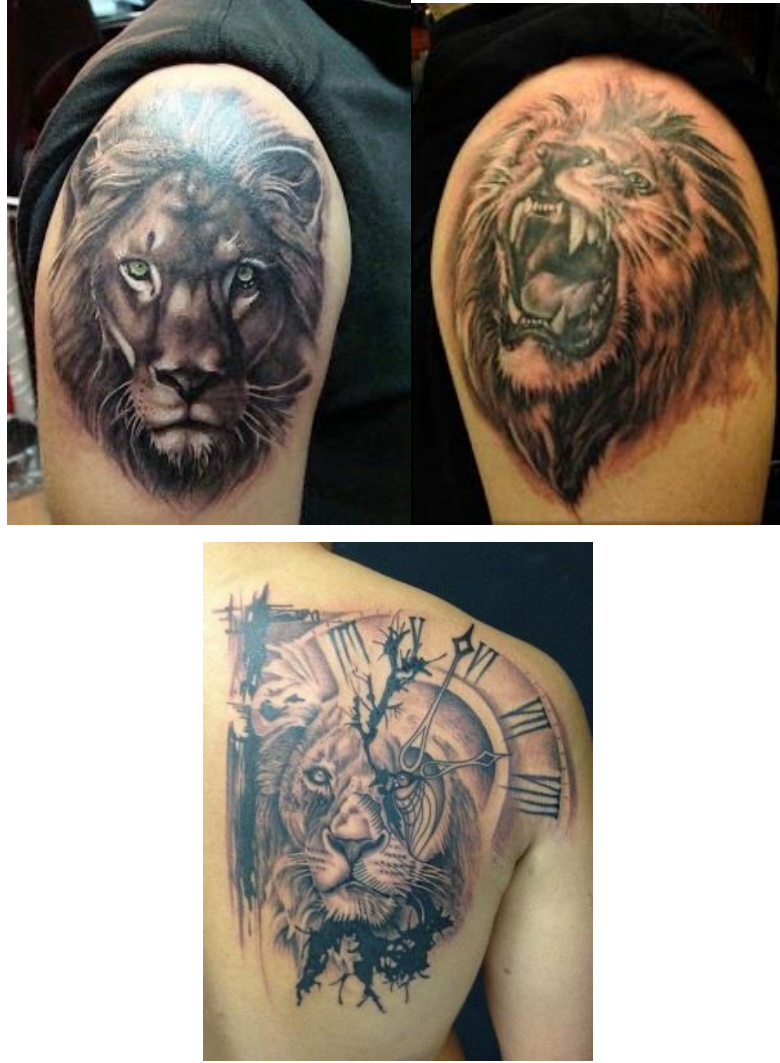

Görsel 38-39-40. Arı motifi dövme örnekleri

7.5. Aslan

Mitolojide savaş tanrısı olarak geçen aslan, uygarlık tarihinde farklı anlamlar taşıyan bir sembol olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sembol liderlik, güç, gösteriş gibi farklı anlamlar barındırmaktadır. Ormanların kralı olarak bilinen aslanlar antik zamanlardan günümüze dek birçok kültürde güç ve liderlik sembolü olarak kullanılmıştır. Dünyanın birçok bölgesinde uygarlık tarihinde her dönem için aslan sembolü farklı tanımlamalarla anlamlandırılmıştır. Örneğin mitolojide bir savaş tanrısı olarak geçerken, Çin kültüründe de koruyucu olduğuna inanılmıştır. Bu nedenle Çin saraylarında bu figür bolca kullanılmıştır.

Aslanlar mitolojiye efsanelere ve öykülere de konu olmuştur. Efsanelerde kralları temsil eden bir hayvan olarak geçmektedir. Bazı inanışlara göre aslan sembolünü her gün görmek kişinin cesaretini ve özgüvenini de artırmaktadır. Dövme taşıyan bir kişi de hemen her gün dövmesini görmektedir. Heybetli ve gösterişli bir yapıya sahip olması aslanları dövme sanatında vazgeçilmez bir sembol haline dönüştürmüştür. Aslan, dövme sembolü olarak asaleti de temsil etmektedir. Aslan dövmeleri erkekler tarafından daha çok tercih edilmekte fakat bu sembol kadınlar arasında da oldukça popülerdir.

Görsel 41-42-43. Aslan motifi dövme örnekleri

7.6. Aum (OM)

Hinduizm’de mistik etkisi olduğuna inanılan sözcüklerin bir araya gelmesi ile kutsal bir hece olan OM hecesi oluşmaktadır. OM sesini veren bu sembol yeryüzü, gökyüzü ve gök katmanlarını temsil etmektedir. Aynı zamanda evrenin sesi her şeyi kapsayan gerçekliğin özü anlamlarını da taşımaktadır.

Om, Hinduizm ve çoğu Hindistan'a özgü inanç sistemlerinde dinsel ya da mistik etkisi olduğuna inanılan sözcüklerin (*mantra*) en kutsalı sayılan hecedir. Sanskrit dilinde birlikte *o* sesini veren *a* ve *u* ünlüleriyle *m* sesinin bir araya gelmesiyle oluşur. Bu üç ses yeryüzü, gökyüzü ve gök katlarından oluşan üç dünyayı bunun yanında Brahma, Vişnu ve Şiva'dan oluşan üç büyük Hindu tanrısını aynı zamanda *Rig*, *Yacur* ve *Sama* adlı üç kutsal veda metnini simgelemektedir. Böylece *Om* hecesi bir biçimde bütün evrenin

özünü temsil etmektedir. Hindu ayinlerinde dua, ilahi ve meditasyonların başında ve sonunda OM hecesi söylenir. Belli bir kurala bağlı olmaksızın Budacı ve Caynacı ayinlerinde de kullanılır. OM hecesinin yazılı biçimi de 6. yüzyıldan sonraki yazı metinlerinin başını belirtmek için kullanılmıştır. (<https://tr.wikipedia.org/wiki/Om>)

Om sözcüğü bir dizi karmaşık kavramın anlamlarını içeren üç heceden (a-u-m) oluşan sestten meydana geldiğini belirtmiştik. Bu ses hayatı simgelemekte olup barındırdığı anlamla beraber çıkan sestir. Bu sembolün kökeni Hinduizm'e dayanmakta olup aynı zamanda Budizm ve diğer doğu dinleri ile de ilişkilendirilmektedir. Om sembolünün ortaya çıkışı konusunda kesin bir tarih bilinmemektedir. Ancak bu sembol anlam bakımından kapsamı çok geniş olup tüm evreni kapsamaktadır. Anlamının geniş kapsamlı ve karmaşık olması anlaşılmasını güçleştirmiştir. Bundan dolayı OM sembolünün ne anlama geldiğini açıklamak için kutsal bir Hindu metni yazılmıştır. Bu metinde; geçmiş, şimdiki zaman ve gelecekte olacak olan her şey Om sesinin içerisinde barındığı açıklanmaktadır. Evren dâhilinde, zamanın ötesinde var olabilecek her şeyi Om temsil etmektedir.

Bu sembol aynı zamanda şunları ifade eder;

-*Om sembolü*, tüm yaratılışı sembolize eder. Tüm yaşam için evrensel olan üç aşamayı içerir: doğum, yaşam ve ölüm.

-Om, Çakra sistemindeki Üçüncü Göz Çakraya bağlı olduğu için bilgiyi ve sezgileri temsil eder.

-Om, diğer birçok dinin yaptığı gibi kutsal bir üçlüyü temsil eder. Om sesini söylediğinizde, kulağa kesintisiz bir ses gibi gelebilir ama aslında 3 ayrı heceden oluşur. Bu üç ses, aralarında çeşitli farklı yönleri temsil edebilir.

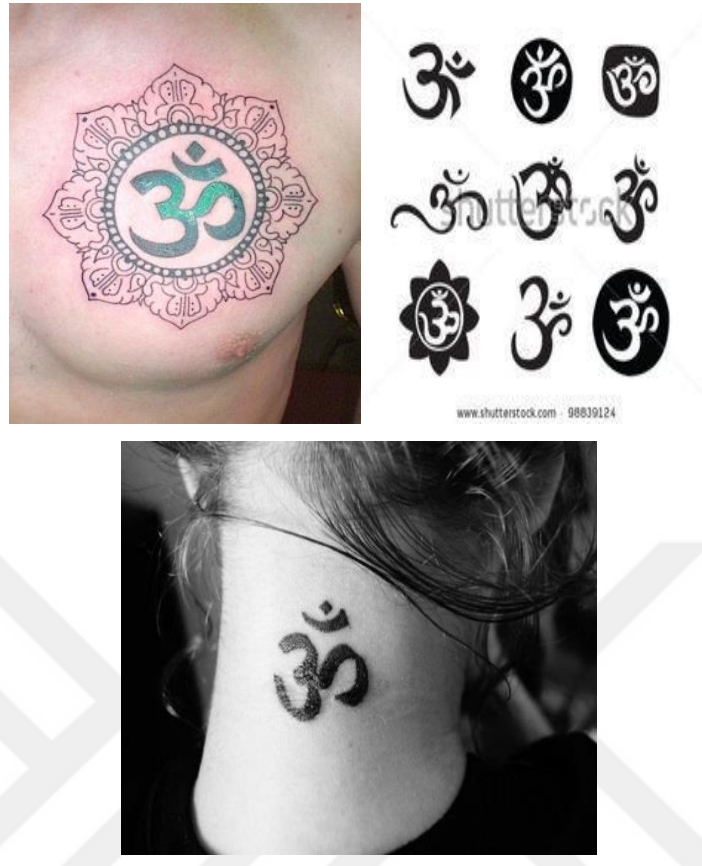
-Ruh, beden ve zihnin ahenkli birliğini temsil etmektedir.

-Cennet, yeryüzü ve yeraltı dünyasını temsil eder.

-Hindu tanrıları Brahma, Vishnu ve Shiva'yı temsil eder.

(<https://www.mitr.com.tr/blog/om-sembolunun-anlami/>)

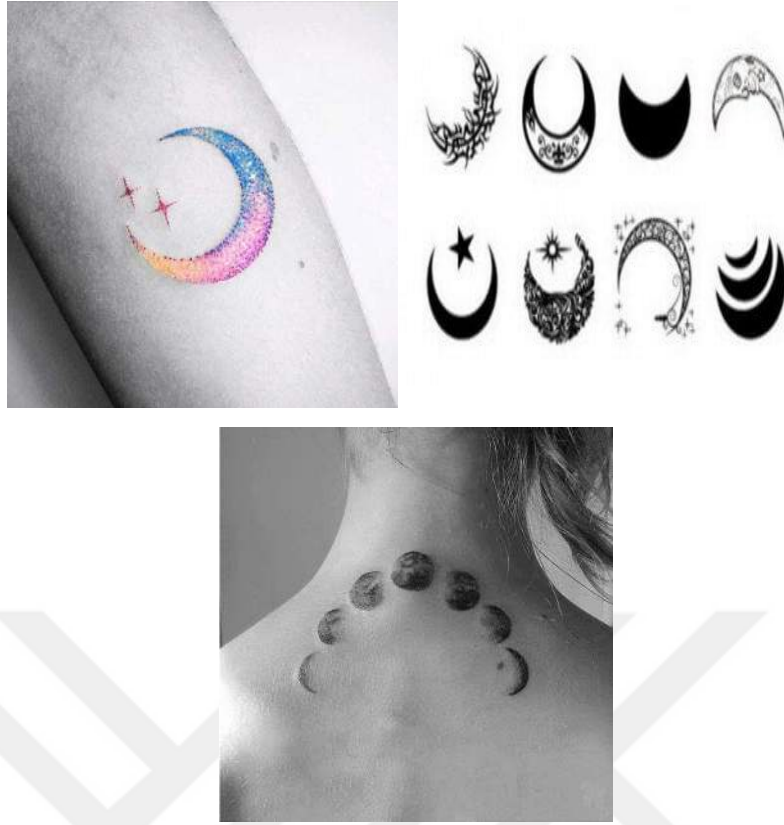
Om sesinin barındırdığı bu derin anlamları nedeniyle dövme yaptırmada çokça tercih edilen sembollerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sembol temelde ruh ve maneviyatın önemli temsilcisi olup dövme uygulamaları dışında, sanat alanlarında, süs ve takı eşyalarında da çeşitli üretimlerde kullanılmaktadır.

Görsel 44-45-46. Aum (OM) motifi dövme örnekleri

7.7. Ay

Eski zamanlardan beri Ay insanlığın ilgisini çekmekte ve kutsal özelliklerle nitelendirilmektedir. Ay'ın hilal şeklinden Dolunaya olan döngüsü yenilenme, diriliş, olgunlaşma ve yaşlanmayı temsil etmektedir. Geçmiş zamanlarda güneş erkek tanrıları temsil ederken kadın tanrıçalar için de ay sembolü kullanılmıştır. Bundan dolayı ay dövmesi sembolü çoğunlukla kadınlar tarafından tercih edilen bir dövme olduğu görülmektedir.

Görsel 47-48-49. Ay motifi dövme örnekleri

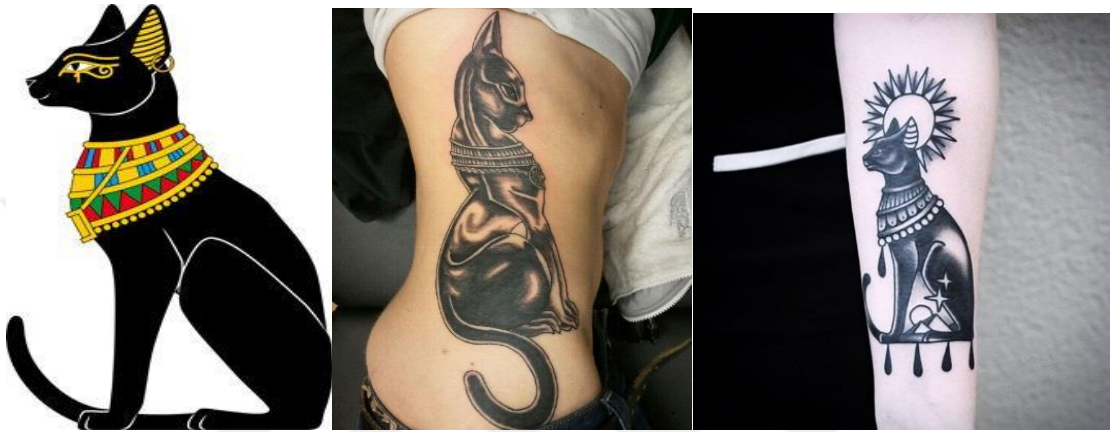
7.8. Kedi

Mitolojide derin anlamlara sahip olan kediler tanrıçaları sembolize etmektedir. Öyle ki bazı inanışlarda kedilere tapılmaktadır. Mısır medeniyetinde kediler önemli bir yere sahip oldukları bilinmekte hatta mumyalanan sınırlı sayıdaki hayvanlardan biri olduğu bilinmektedir.

İslamiyet gibi semavi dinlerde kediler güzelliğin karşılığı anlamını taşımaktadır. Yüzyıllardır doğada var olan günümüzde evcil olarak da beslediğimiz bu hayvanlar insanoğlunun yaşamında önemli bir yere sahiptir. Kedilere bazı kültürlerde olumsuz anlamlar yüklenirken kimilerinde ise olumlu anlamlar taşımaktadır.

Anlaşılabacağı üzere bu sembolün birden fazla anlamı vardır. Kediler asiliği, özgürlüğü, iyi şanssı kimi zaman kötü şanssı temsil edebilmektedir. Kediler genelde asiliğin ve özgürlüğün sembolü olarak görülse de bazı inanışlarda güzelliğin karşılığı olan anlamıyla karşımıza çıkmaktadır. Yırtıcı ve yetenekli birer avcı olan kediler, çevikleriyle ünlü olmuştur. Bazı inanışlarda kötü ruhların hizmetkârı olarak görülmüş bazılarında ise tanrıçalarla özdeşleştirilmiştir.

Kedi, dövme sembolü seçiminde en çok tercih edilenler semboller arasında yer almaktadır. Hem kadınlar hem de erkekler arasında popüler olan sembollerin başını çekmektedir. Kedilerin özgür hayvanlar olması nedeniyle özellikle bu yönüne vurgu yapmak isteyen bireyler kedi sembolü içeren dövmeler yapmayı tercih etmektedir. Kedi dövmesi yapmanın başka bir nedeni ise günümüzde evcil olarak beslediğimiz hayvanlardan biri olmaları bireylerin yaşamlarının bir parçası haline gelmiş olmasıdır.

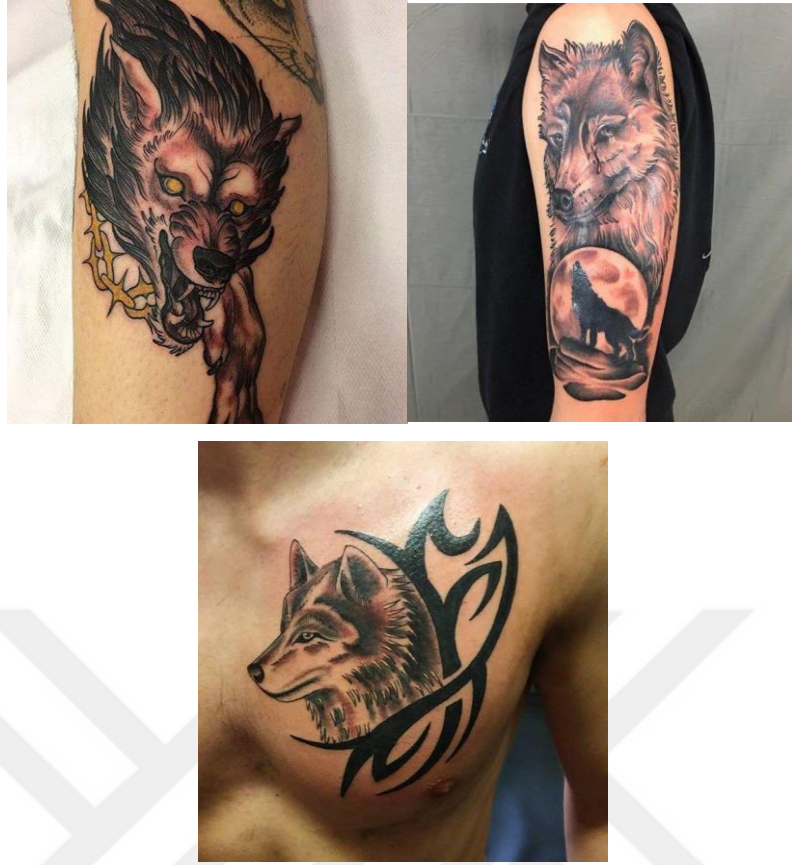

Görsel 50-51-52. Kedi motifi dövme örnekleri

7.9. Kurt

Geçmişten günümüze birçok kültürde (mitolojide, inançlarda, masallarda) ve kabilelerin yaşantısında yer edinmiş kurt sembolü aileyi, sadakati, azmi ve bağlılığı temsil etmektedir. Kurtlar sürüler halinde yaşayıp birbirlerine sadık olan hayvanlardır. Sürü içinde paylaşım olup birlikte çalışma ve geride kimseyi bırakmamayı sistem haline getirmişlerdir. Bu özelliklere bakıldığında kurt dövmesi yapan kişinin güçlü bir aile temeline sahip olduğu ve sevdiklerine karşı koruyucu bir tavır içinde bulunduğu mesajlarını iletmektedir. Kurtlar, gittikleri yollarda birbirlerine rehberlik etmeleri yönüyle de ilgi çeken hayvanlardır. Bu durum liderliği, dinamiği ve hiyerarşiyi gösteren bir özellik olarak benimsenmektedir. Bir kurt dövmesi taşımak bireyin sosyal yönüne vurgu yapmasının yollarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Kurt sembolü özellikle güçlü bir karakteri yansıtan dövme sembolü olarak da bilinmektedir. Bu sembolün tercih edilmesinin nedenleri farklı ve zengin anlamlar içermesi olsa da bu hayvanın güçlü ve estetik yapısı da tercihleri etkileyen başka bir etkidir. Diğer dövme türlerinde olduğu gibi farklı tasarımlarla kurt dövme türlerine başka anlamlar yüklenebilir, değişik sembollerle zenginlik kazandırılır. Hem kadınlar hem de erkekler arasında yaptırılan bu sembol çoğunlukla erkeklerin tercih ettiği bir sembol olarak dikkat çekmektedir.

Kurtların dikkat çeken bir başka özelliği de ölene kadar tek eşli olması ve eşine sadık birer hayvan olmalarıdır. Bu durum sadakatin sembolü olarak görülmekte özellikle çiftler tarafından bu anlamından dolayı kurt dövme türleri ilgi görmektedir.

Görsel 53-54-55. Kurt motifi dövme örnekleri

7.10. Mandala Dövme Sembolleri

Mandala dövmeleeri Hinduizm ve Budizm inanışlarından esinlenilerek yapılan dövmeleerdir. Mandala bütünlük ve sonsuzluğu temsil etmektedir. Mandala figürlerinde bulunan dairesel hareketler dengenin, bütünlüğün ve mükemmelliğin anlamlarını barındırmaktadır.

Bu dövme modelleri her dönem için ilgi odağı olup son dönemlerde de popüleritesini koruduğu görülmektedir. Bu sembollerin çıkış noktası Budizm inancına dayanmakta olup tarihin eski dönemlerinde iyileştirme ve tedavi amaçlı kullanılmıştır. Günümüzde meditasyon merkezlerinde mandala figürlerine hala rastlanmaktadır. Bu sembolün genellikle manevi çekim yönüne vurgu yapılmaktadır. Mandala dövme sembolleri maneviyat, enerji, sonsuzluk ve dengeyi temsil etmektedir. Mandala figürlerindeki dairesel hareketler özellikle mükemmelliği temsil etmektedir. Hinduizm’de mandala sembolleri geçmişte de günümüzde de ibadet yapılan alanlarda kullanılmıştır. Bu figürlerin odaklanmayı kolaylaştırdığına inanılmakta ve yine bu figürler ritüellerin vazgeçilmez sembolleri arasında yer almaktadır. Yaşam, ölüm ve

yeniden doğuşu simgeleyen mandala sembolleri aynı zamanda zihin dengesini de temsil etmektedir.

Mandala kelimesi aynı zamanda çember anlamına da gelmektedir. Bu çember yani dairenin anlamı denge, uyum ve evrenin sonsuzluğudur. Bu anlamları göz önünde bulundurularak mandala dövmeleeri geniş anlamlar içermekte olduğu söylenebilir. Maneviyat ve enerji yönüne vurgu yapmak isteyen bireyler bu dövme sembolü tercih etmektedir.

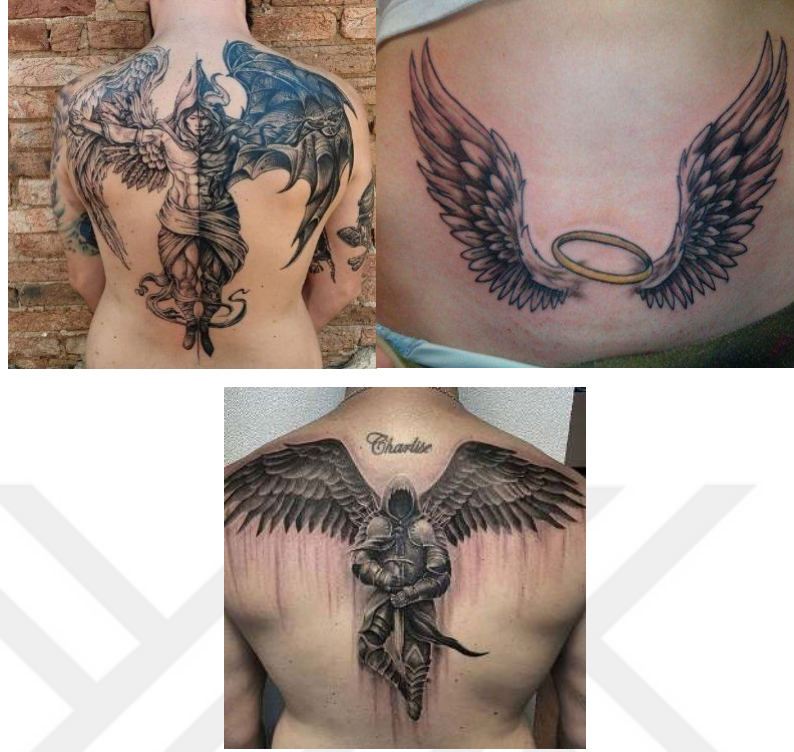
Görsel 56-57-58. Mandala motifi dövme örnekleri

7.11. Melek Kanadı (Melek)

Meleklerle ilgili semboller farklı kültür ve uygarlıklarda ve bazı dinlerde kutsal anlamlar taşımaktadır. Maneviyat, saflık, rehberlik ve ilham gibi genel anlamları vardır. Melek kanadı dövmeleeri ise özgürlüğü, saf iyiliği, tanrıların habercisini bazen de korkutucu gücü temsil etmektedir.

Melek kanadı dövmesi diğer dövme sembolleri arasında özel bir yere sahiptir. Bu sembol dövme uygulamalarında her dönem popülerliğini korumuştur. Kadınların daha çok tercih ettiği bir sembol olarak da bilinmektedir. Bu sembol tanrıları ve tanrıçaları sembolize etmekte olup ilahi varlıklar ile özdeşleştirilmiştir. Melek kanadına hem iyi hem kötü anlamlar yüklenmektedir. Siyah ve büyük melek kanadı figürleri korkutucu gücü temsil ederken beyaz kanatlar ise saf iyiliği ve kutsallığı temsil edebilmektedir. Melekler mitolojide tanrıların habercisi olarak konumlandırılmıştır. Mitolojide Zeus'un oğlu Hermes'in kanatları hızı temsil etmektedir. Bu anlamlarla beraber melek kanadı sembolleri uçuş ve özgürlük anlamlarını da taşımaktadır. Bu sebeple melek kanadı

dövme sembolünü tercih eden bireyler çoğunlukla sırt bölgesine uygulamayı istemektedir.

Görsel 59-60-61. Melek Kanadı motifi dövme örnekleri

7.12. Rüya Kapanı

Afrika yerlileri kültüründen doğmuş olan bu sembollerin dövmeleri kâbusları engelleyip iyi ve güzel rüyaları çektiğine inanılmaktadır. Aynı zamanda hayat çemberini, yaşamı ve ölümü de temsil etmektedir. Rüya kapanı Anadolu kültüründe de varlığı olan bir semboldür. Anadolu'da evlere ya da yatak odalarına asılan bu kapanların kişileri koruduğuna inanılmaktadır.

Bu dövme sembolü son yıllarda yoğun ilgi görmekte olup özellikle görsel açıdan doyurucu bir güzelliğe sahip olması nedeniyle kadınlar tarafından yaygın olarak tercih edilen dövme modeli haline gelmiştir. Estetik görünümü dışında anlam bakımından da ilgi gören semboller arasında yer almaktadır. Bu dövme sembolünün temeli çok eski zamanlara dayanmaktadır. Eski Afrika yerlileri rüya kapanının kişiyi tüm kâbuslarından koruduğuna inanmaktaydılar. Önceki dönemlerde ev, oda gibi yaşam alanlarda kullanılan bir sembol iken bu inanış doğrultusunda dövme uygulamalarına konu olmuş, önemli bir sembol olmaya başlamıştır. Bir başka yerli kültür olan Amerika yerlilerinde ise rüya

kapanı işlevsel olarak kâbusları engellediğine inanıldığı gibi aynı zamanda iyi rüyaları da çektiğine inanılmaktadır. Uyuyan kişinin görebileceği rüyaların bir süzgeçten geçmesini sağlayıp sadece iyi olan rüyaların kişiye ulaştığına inanılırdı. Bazı inanışlara göre ise rüya kapanı hayat çemberini ifade etmektedir.

Söğüt ağacının dallarından oluşturulan bir çember ve bu çemberin içerisine gerilen ipler devamında ise alt kısımlara tüylerin eklenmesiyle oluşturulur. Ana çember hayat döngüsünü ifade ederken, gerilen ipler örümcek bacaklarına benzetilip kâbusları bu iplere takılıp engellediğine inanılmaktaydı. Rüya kapanı dövmelelerinin de tüm bu anlamlar doğrultusunda estetik bir ifade aracı olarak yapıldığı düşünülmektedir.

Görsel 62-63-64. Rüya kapanı motifi dövme örnekleri

7.13. Tüy

Tüy sembollerinin geçmişine bakıldığında statü göstergesi olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Geçmiş dönemlerde tüy figürleri, gurur, güzellik, gençlik gibi anlamlara da karşılık gelmekteydi. Tüy sembolü bilhassa Kızılderililer için büyük anlamlar taşımaktadır. Taktıkları tüy hangi kuşun tüyü ise onun ruhunu taşıdıklarına inanırlardı. Kuş tüyleri ait olduğu kuşa göre anlamlandırılmış olup ayin, tören ve ritüellerde de sıkça kullanılmıştır. Tüy sembolü dövmele de kapsamlı anlamlar taşımaktadırlar. Dövmelerde tüy sembolleri yukarıdakilere benzer anlamlar içermektedir. Baykuş tüyü bilgelik, Kartal tüyü görkem ve cesaret, Tavus kuşu tüyü güzellik anlamlarına gelmektedir. Bu sembolün dövmele zarif aynı zamanda da gösterişli olmaları nedeniyle de ilgi odağı olmuştur.

Tüy, aynı zamanda hava elementinin bir yansıma olarak karşımıza çıkar. Yanı sıra tanrı ve tanrıçaların figürlerinde de birer sembol olarak tüyler kullanılmıştır. ‘Tüy gibi hafif olmak’ deyiimi tüy sembolünün uçuş, özgürlük, gökyüzünün sonsuzluğu vb anlamlarını destekler niteliktedir. Tüy sembolü dövmele yaptıran kişiler özgür ruhlarını yansıtan bir sembol taşıdıklarını düşünürler.

Görsel 65-66-67 Tüy motifi dövme örnekleri

7.14. Zeytin Dalı

Zeytin dalı sembolik olarak barışı temsil etmektedir. Antik Yunan geleneklerinden kalma bu sembol aynı zamanda zaferin sembolüdür. Antik Yunan kültüründe olimpiyatlarda başarıya ulaşan sporculara zeytin dalından yapılmış taç taktıkları bilinmektedir. Bu durum zeytin dalı sembolünün başarının işareti anlamına da

gelebileceğini gösterir. Zeytin dalının başka bir anlamı da niteliktir. Aynı zamanda olumlu bakış açısını da temsil etmektedir.

Zeytin dalı dövme sembolleri birçok yerde tercih edilen dövme modelleri arasında yer almaktadır. Zarif görünümü ve anlamı bakımından sevilen bu sembol hemen her kültürde barışı temsil etmektedir. Zeytin dalı dövmeleri olumlu netliklerle de ilişkilendirilmektedir. Sakin ve olumlu bakış açısına sahip kişiler tarafından bu nitelikleri ön plana çıkarmada zeytin dalı dövmeleri tercih edilmektedir.

Görsel 68-69-70. Zeytin dalı motifi dövme örnekleri

7.15. Horus'un Gözü

Antik Mısır kültürüne ait olan bu sembol tanrıların gözü, her şeyi gören göz ya da manevi anlamda vicdanı temsil etmektedir. Biçimsel anlamda ise tanrının tekliğini (bir oluşu) gösteren bir semboldür. Mısır kültürüne ait dövme sembollerinin geneli inanç temelli anlamlar barındırmaktadır. Yaşadıkları kültürü temsil eden birçok sembolik karaktere sahip olan Mısırlılarda özellikle göz sembolü, yüklenen anlamlar bakımından önemli bir yere sahiptir. Bu semboller ve figürler aracılığıyla Mısırlıların iletmek istedikleri mesajlar bulunmaktadır. Dövme olarak Horus'un gözü iyi bilinen ve yaygın

olan sembollerden olup bilgeliği ve bilgiyi temsil ettiği de bilinmektedir. Bunun yanında başka anlamlar da içermektedir. Nazara karşı tılsıma, sağlığa ve refaha işaret etmektedir. Dövmeye bu sembol yaygın olarak gücü ve inancı ifade ederken diğer yandan iyi şans, refah ve bilgelik anlamlarını da taşımaktadır. Bunların yanı sıra dövmeyi taşıyan kişinin koruyucu ve yol gösterici biri olduğu anlamı da önemli anlamlarındandır.

Horus'un gözü altı parçadan oluşmakta ve her parçasına başka bir anlam yüklenmektedir.

Gözün sol tarafı: Bu kısım kokuyu temsil eder.

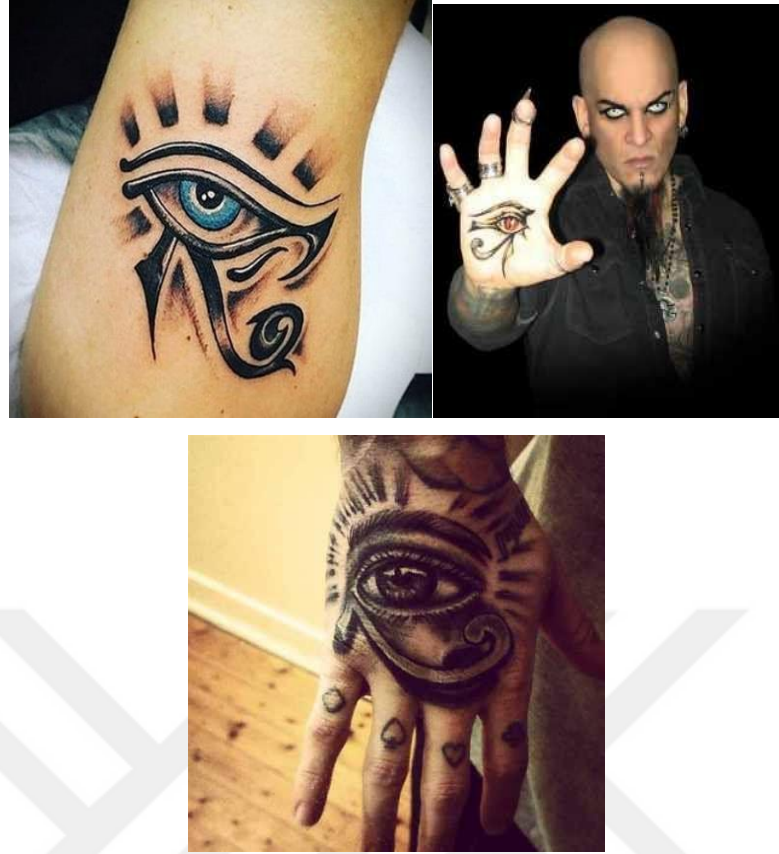
Göz çemberi: Gözün orta kısmı, görüş veya görüş alanını temsil eder.

Üst çizgi: Çemberin hemen üzerindeki çizgi düşünceyi temsil eder.

Sağ kısım: Gözün sağ tarafındaki boş alan kulağı temsil eder.

Eğri çizgi: Bu tür semboldeki bir diğer önemli detay da eğri çizgidir. Bu çizgi de zevki temsil eder.

Düz çizgi: Gözün hemen altında başka bir çizgi türü daha belirgindir. Bu çizgi biraz daha düz ve öncekinden daha küçüktür. Bu da dokunuşu sembolize eder.

Görsel 71-72-73. Horus'un Gözü motifi dövme örnekleri

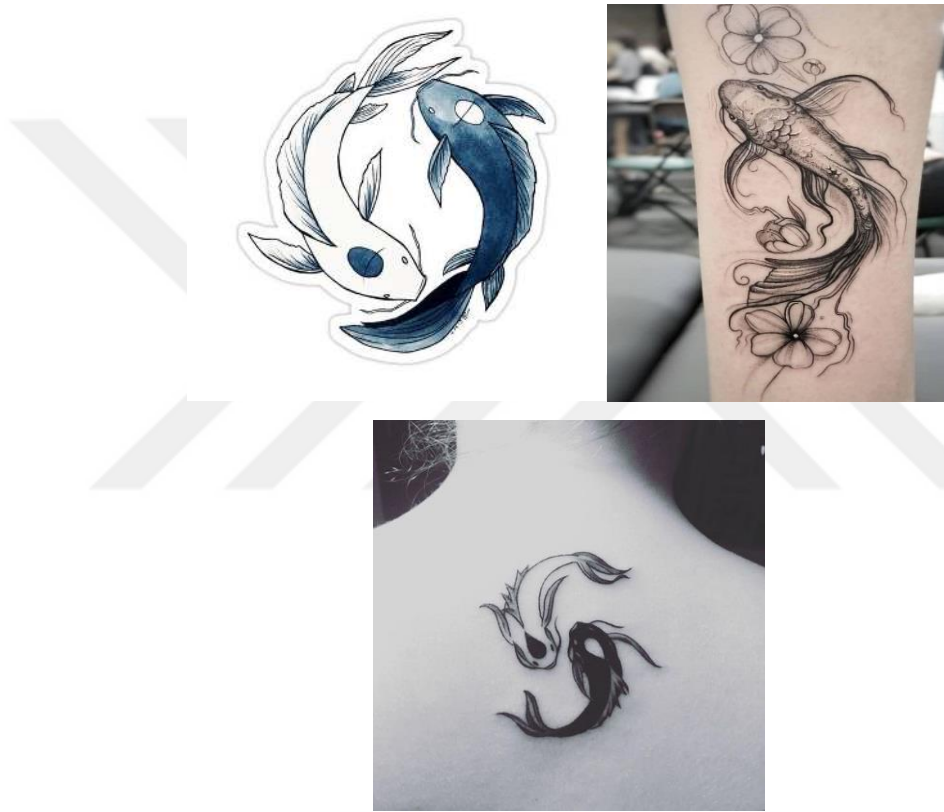
7.16. Koi Balığı

Koi balıkları Çin ve Japon kültürlerinde mitlerin ve mitolojinin ana karakterlerinden biridir. Bu sembol Uzakdoğulular için hayatta başarı ve azim anlamlarını taşımaktadır. Dövmelerdeki sembolik anlamı ise cesaret, zorlu şartların ve kötü dönemlerin üstesinden gelebileceği ruhani gücü temsil etmektedir.

Koi balığı dövmesini taşıyan kişi için derin anlamlar barındıran bir dövmeye sahip olduğu düşünülmektedir. Koi balıklarının Çin ve Japon kültürlerinde uzun bir geçmişe sahip olduğu biliniyor. Önceleri sazan olan bu balıklar sonradan evcilleştirilerek çeşitli renklerde üretilmişlerdir. Bu balıklar uzun yıllar yaşadıkları için zamanla ejderhaya dönüştükleriyle ilgili bazı efsaneler vardır. Bu balıklar aynı zamanda akıntıya karşı yüzebildikleri için azim, güç, kararlılık ve başarının birer göstergesi olarak anılmaktadır. Bunlara atfedilen başka anlamlar ise; engelleri aşmak, hedefe ulaşmak, gelişmek, zenginlik, bolluk, iyi şans, bağımsızlık, tutku ve arzu gibi anlamlardır. Bu balıklar içinde kırmızı renge sahip olanlara diğer renkteki balıklardan daha başka anlamlar yüklenmiştir.

Kırmızı Koi balıkları sıradan olmayan büyük ve yoğun aşkı simgelemekte olup aynı zamanda aile bireylerinden anneyi temsil etmektedir.

Kendini güçlü bir birey olarak görmenin veya bunu hatırlatma ihtiyacı hisseden kişilerin dövme tercihlerinde koi balığı dövmesinin ön plana çıkması olasılıklar arasında yer almaktadır. Erkekler tarafından özellikle tercih edilen dövme modelleri arasında yer alması dikkat çekmektedir. Zorlu bir yaşam süren kişilerce bu zorlukları aşabilmenin bir göstergesi olarak Koi balığı dövmesi tercih edilir. Koi balığı aynı zamanda bireylerin kişisel başarılarını da sembolize etmektedir.

Görsel 74-75-76 Koi Balığı motifi dövme örnekleri

7.17. Çiçek

Çiçek dövmeleri fiziksel özellikleri ve karakteristik yapıları nedeniyle farklı anlamlar taşımaktadır. Örneğin Orkide çiçeği güzelliği, lüksü ve aşkı temsil ederken Nilüfer çiçeği yabancılaşmış sevgiyi ve boş arzuları, Zambaklar ise ölümsüzlüğü ve sonsuz yaşamı temsil eder. Çiçekler, birçok geleneksel dövme tasarımına konu olmuş bir semboldür. Özellikle Old School tarzında sıkça karşılaşılan tasarımların başını çekmekte ve oldukça genel ve basit şekillerde tasarlandıkları görülmektedir. Çiçek, dövme

sanatında kendine yer edinmiş motiflerin başını çekmektedir. Aşk, sevgiyi, doğallığı, güzelliği ve daha birçok kavramı tek bir çiçek dövmesi ile ifade etmek mümkündür.

Çiçekler her daim yaşamımızın ve doğanın önemli güzelliklerinden biri olmuştur. Çiçek dövmeleri de uçsuz bir sevginin ve güzelliğin derin anlamlarının dışa vurmuş halidir. Tabi ki onları sadece güzellikleriyle tanımlamak yeterli değildir. Her türünün farklı anlamları, her renginin de anlatmak istediği farklı bir mesajı vardır. Birbirinden farklı uygarlık ve kültürde sadakati, gururu ve doğallığı anlatmak için en gözde sembol olmuşlardır. Kendilerine has kokuları ve güzellikleriyle bu semboller Yunan ve Mısır mitolojisi figürleri arasında da kapsamlı yer almaktadır.

Dövme sembollerinde sıkça karşılaşılan çiçeklerin her birinin farklı anlamlar taşıdığını belirtmiştik. Gül dövmeleri buna örnek olarak verilebilir. Gül sevgi ve güzelliği temsil etmekte olup erkek ve kadınlar için popüler olan dövme modelleri arasında yer almaktadır. Orkide çiçeği dövmelerine bakıldığında birçok kültürde değer vermenin karşılığı olarak kullanılan sembollerden olduğu görülmektedir. Yanı sıra Yunan ve Çin tarihinde kusursuz erkeğin sembolü olarak kendisine yer bulmuştur. Ayçiçeği dövmeleri ise saf iyiliğin ve yaşamın sembolü olarak karşımıza çıkmakta özellikle minimal dövme tarzında sıkça karşılaşılan zarif tasarımlardandır. Bir diğer yaygın çiçek dövmesi Lotus çiçeği dövmeleri olduğu görülmekte ve birbirinden farklı anlamlar içermektedir. Renkleri ile anlamları değişen bu çiçekler için yaygın olan ortak anlam aydınlık anlamıdır. Budizm ve Hinduizm gibi inanışlarda da lotus çiçeği sembollerinin yer alması onu yaygın bir dövme modeli haline getirmektedir.

Görsel 77-78-79. Çiçek motifi dövme örnekleri

7.18. Yılan

Yılan sembolü farklı kültürlerde birçok değişik anlamlar barındırmaktadır. Şifa ve cinsel istek bu anlamların başını çekmektedir. Dövmelerdeki sembolik anlamları da birbirinden farklıdır. Genel olarak yılan dövmeleri şifa, gençleşme ve gücü temsil ederken bazen de ilahi güçle birleşmeyi, mistik güçler arasındaki bağlantıyı ve gizli bilgi anlamlarını da taşıyabilmektedir.

Yılanların avcılık yetenekleri (bazen kendisinden çok daha büyük avları yakalamasından yola çıkılarak) bu hayvanların zeki ve güçlü olduklarını göstermektedir. Yılan dövmelerine bakıldığında, genellikle sarmal bir konumda çizilmektedirler. Bu duruş saldırıya hazır olduğunu, yaklaşıldığında ansızın saldırabileceklerini ifade eder. Yılanlar ayrıca deri değiştirerek gelişimlerini sürdüren hayvanlardır. Bu durum yeniden doğuşun bir sembolü olarak dövmelerde karşımıza çıkmaktadır. Yılan dövmeleri, doğadaki olguların karakterimizi veya deneyimlerimizi yansıtabileceği fikri ile yaptıracağımız dövme tasarımlarına bir esin kaynağı olmuştur.

Bazı kültürlerde yılanlar su ile ilişkilendirilmektedir. Bu durum onların şifa kaynağı ve iyileşme ile bağlantılı olduğunu vurgulamaktadır. Özellikle Yunan kültüründe yılanlar sağlık ve şifa sembolü olarak karşımıza çıkmaktadır.

Chimera'nın efsanevi serpantin kuyruklarından Medusa'nın yılan saçlarına kadar Yılanlar Yunan mitolojisinde tekrar eden bir semboldür. Uzun zaman önce insanlık yılan zehrinin hem şifa bulma hem de zehirleme gücüne sahip olduğunu biliyordu. Bu nedenle İlaç ve Şifa Tanrısı Asclepius'un etrafında sarılmış yılan olan bir asayla tasvir edilmesi sürpriz değildir. Yılan pek çok eski din için doğurganlığın güçlü bir sembolü haline gelmiştir. Yılanlar doğada zaman zaman birbirine sarılmış olarak görülmüştür. Bu görüntü İbrahim'i dinlerde yılanın cinsel istek ve baştan çıkarma ile özdeşleştirilmesine neden olmuştur. İncil ve Tevrat'ta bu durum yer almıştır. Bu özdeşleştirme aynı zamanda batı kültürlerinin yılanları aşağılık, küstah ve kötülük olarak gördüğünü açıklamaktadır. Hristiyanlığın popüleritesi arttıkça pagan dinlerinin pek çok güçlü sembolü şeytana mal edilmişti ve Yılan sadece bu talihsiz eğilimin yerli kurbanlarından biri olmuştur. (<https://kadikoytattoo.net/yilan-dovme-modelleri-ve-anlamlari.html>)

Görsel 80-81-82. Yılan motifi dövme örnekleri

8. ARAŞTIRMA

Bu bölümde araştırmanın yöntemi, modeli, evren ve örnekleme, verilerin toplanma süreci ve analizi süreçleri ele alınmaktadır.

8.1. Yöntem

Bu araştırmada nitel araştırma kapsamı içerisinde görüşme formu (anket) uygulanmıştır. Anket “Belli bir konuda kişilerin, grupların, toplumların görüşlerini almak üzere hazırlanmış sorulardan oluşan veri toplama aracına denir. Ayrıca araştırma yapılacak olan gruplarla ilgili demografik veriler anket ile toplanır.” (Sönmez ve Alacapınar, 2013)

8.1.1. Araştırma Modeli

Çalışma nitel bir araştırma olup Fenomenoloji (Olgubilim) deseni tercih edilerek yapılmıştır. ‘Fenomenoloji araştırmalarında veri kaynakları araştırmanın odaklandığı olguyu yaşayan ve bu olguyu dışa vurabilecek veya yansıtabilecek bireyler ya da gruplardır. Olgulara ilişkin yaşantıları ve anlamları ortaya çıkarmak için görüşmeler yapılır. Görüşmenin araştırmacılara sunduğu etkileşim ve esneklik yoluyla irdeleme özelliklerinin kullanılması gerekmektedir.’ (Büyüköztürk ve Diğerleri 2019)

8.1.2. Evren ve Örneklem

Araştırmada bireylerin dövme yaptırırken sembolünü seçme nedeninin ne olduğu, dövmesi ile topluma verdiği mesajların ne olduğu ve neyin hedeflendiği, dövme tercihlerinin yaş cinsiyet, eğitim düzeyi ve uğraşı alanları ile ilişkisinin ne olduğunun tespiti amaçlamaktadır. Evren için hazırlanan görüşme formu Elazığ ilinde bulunan dövme yaptırmış kişilere uygulanmıştır. Evrenin örnekleme (Ölçüt Örneklem-Ulaşılabilir) Elazığ ilinde bulunan dövme yaptırmış bireylerdir. Örneklem seçiminde dövme yaptırmış olması ve 18 yaşını aşmış olması dışında başka ölçüt aranmamıştır. Araştırmaya katılmış tüm bireylerde meslek, cinsiyet, yaş ve eğitim durumlarına dair bir kısıtlama yapılmamıştır. Bunun yapılmasındaki kasıt farklı sosyokültürel altyapıya sahip bireylerden oluşmuş bir örneklem oluşturmaktır. Araştırmada toplam 137 kişiye anket uygulanmış olup 54 kadın 83 erkek katılımcı soruları cevaplandırmıştır. Araştırma

sonucunda olası değişkenler (yaş-cinsiyet-eğitim durumu-meslek) gözetilerek bulgular ve sonuçlar gruplandırılmıştır. Katılımcıların soruları cevaplandırmada şeffaf olup rahat cevaplandırabilmeleri için anketlerde kimlik bilgisi istenmemiştir. Araştırma için dövme yaptırmış bireylerin amaçları, ne için yaptırdıkları, tercih ettikleri sembolleri neye göre seçtiği tutumlarını ölçecek görüşme formu uygulanmıştır. Bulgular kısmında yer alan aşağıdaki ifadelerin anlamları ifadenin karşısında belirtilmektedir;

(K, S) kadın katılımcı ve sayısı ifade eder.

(E, S) erkek katılımcı ve sayısı ifade eder.

Katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim durumu ve meslek dağılımları aşağıdaki tabloda belirtilmektedir.

Tablo 1:

Katılımcıların Cinsiyet, Yaş, Eğitim Durumu ve Uğraşı Alanına Göre Dağılımı

Katılımcıların Demografik yapısı	KS	ES	Toplam
Cinsiyet	54	83	137
Yaş			
18-31	36	61	97
31-45	17	19	36
45 üstü	1	3	4
Eğitim Düzeyi			
İlköğretim	3	9	12
Ortaöğretim	17	31	48
Lisans ve Üstü	34	43	77
Uğraşı Alanı			
Öğrenci	14	23	37
Hizmet sektörü	12	30	42
Sağlık	15	7	22
Diğer	13	23	36

8.1.3. Verilerin Toplanma Süreci ve Analizi

Oluşturulan anket, rastgele karşılaşılan bazen de dövmesi olduğunu öğrendiğimiz bireylere yaklaşık beş aylık bir süreçte uygulanmıştır. Katılımcılara uygulanan bu anketler incelenmiş olup verileri analiz etmek için “içerik analizi” yöntemi kullanılmıştır. Büyüköztürk’e (2019) göre ‘İçerik analizi, insan davranışlarını ve doğasını belirleme üzerine doğrudan olmayan yollarla çalışmaya imkan tanıyan bir

tekniktir...belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir teknik olarak tanımlanabilir.’

Bu yöntemin metotlarından kategorisel analiz tercih edilerek verilerin daha sistemli bir şekilde ele alınmasına gayret edilmiştir. Söz konusu kategorilerle dövme pratiğine başvurmuş bireylerin, dövmeleri ile iletmeye çalıştıkları anlamlar, dövme sembolü tercihlerindeki etkenlerin neler olduğu ve dövmelerine ilişkin geribildirimler aktarılmaya çalışılmıştır. Elde edilen veri gurupları araştırmanın amacına uygun olarak sınıflandırılmaya çalışılmıştır. Bu sınıflandırmalar ile veri gurupları dikkate alınarak bulgulara ulaşılmıştır.

9. BULGULAR

Araştırmada belirtilen alt problemlere yönelik gerçekleştirilen analizler sonucunda ulaşılan bulgulara ve tablolara ilişkin açıklamalar bu bölümde yer almaktadır.

9.1. Dövme Sembollerinin Seçilme Nedenlerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde seçilen dövme sembollerinin ne için seçildiği sorusuna yaş, cinsiyet, eğitim durumu ve uğraşı alanları üzerinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Ankete katılım sağlayan 137 kişiden 6 tanesi yaptırdığı dövme sembolünün herhangi bir nedeni olmadan seçtiğini belirtmiştir. Diğer yandan 131 kişi ise yaptırdığı dövme seçmesinde bir takım nedenler sıralamaktadır.

Tablo 2:

Dövme sembolünü seçme nedeniniz var mı? Sorusuna verilen yanıtların sayısı

Dövme Sembolü Seçiminde	Nedenim Var	Nedenim Yok	Toplam
	131	6	137

Tablo 2'ye bakıldığında dövme yaptıran bireylerin yüksek oranda bir nedene dayalı olarak dövme sembolünü tercih ettiği sonucuna ulaşılabilir. Ancak birbirinden farklı nedenler öne sürülerek bu sembollerin tercih edildiği tespit edilmiştir. Sembol seçimlerinin dayandırıldığı nedenler yedi başlık altında gruplandırılmış olup katılımcıların cinsiyetlerine göre sayısal dağılımı Tablo 3 te gösterilmektedir.

Tablo 3.*Katılımcıların dövme sembollerini seçme nedenleri ve sayısı*

Sembolü Seçme Nedenleri	Kadın	Erkek	Toplam
Aile	10	7	17
Sembolün Anlamı	13	18	31
Hoşuma Gitmesi	9	22	31
Estetik	5	9	14
Etkileyici Görünmek	3	5	8
Beni Yansıtıyor	13	11	24
Özgürlük	4	4	8
Nedeni Yok	0	6	6

Tablo 3’te görüldüğü gibi Bu başlıkları tercih edenlerin kadın, erkek ve toplam sayısı şu şekilde gösterilmiştir;

- Aile ile ilgili nedenler; Kadın:10 Erkek:7 Toplam:17
- Anlamı ile ilgili nedenler; Kadın:13 Erkek:18 Toplam:31
- Sembolün hoşuma gitmesi; Kadın:9 Erkek:22 Toplam:31
- Sembolün estetik olması; Kadın:5 Erkek:9 Toplam:14
- Etkileyici görünmek; Kadın:3 Erkek:5 Toplam:8
- Sembol beni yansıtıyor; Kadın:13 Erkek:11 Toplam:24
- Özgürlük; Kadın:4 Erkek:4 Toplam:8

‘Sembolün anlamı’ ve ‘Sembolün hoşuma gitmesi’ nedenlerine dayalı tercihlerin sayıca en çok seçilen nedenler olduğu tespit edilmiştir. ‘Etkileyici görünmek’ ve ‘Özgürlük’ nedenlerine dayalı tercihler ise en az seçilen nedenler arasındadır. Diğer nedenlerin tercih edilmesinde kişi sayısı bakımından önemli fark yoktur. Dövme sembolü seçiminde bir nedeni olmadığını belirten altı erkek katılımcı bulunmaktadır. Buradan hareketle kadın katılımcıların hepsinin sembol seçiminde bir nedeni olduğu sonucuna varılmaktadır.

9.1.1. Seçilen Dövme Sembolünün Aile ile İlgili Nedenlerden Dolayı Seçildiğine Dair Bulgular

Katılımcılardan on yedi kişi ‘Aile’ ile ilgili nedenlerden dolayı dövme sembolünü seçtiğini belirtmiştir. Bu nedeni belirten katılımcı sayısı kadınlarda on erkeklerde ise yedi kişiden oluşmaktadır. Kadın katılımcıların aile nedenini erkek katılımcılara kıyasla daha fazla tercih etmesi kadınların bu nedeni daha çok önemseydiği sonucuna ulaştırır. Tablo 4’teki frekanslara bakıldığında, bu nedeni seçen on dört kişinin 18-30 yaş aralığında olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, genç nesillerin ailelerini ön plana alarak dövme yaptırdıklarını bize göstermektedir. Eğitim düzeyi arttıkça bu nedenin seçilmesinde bariz bir artış olduğu görülmektedir. Eğitim düzeyi artan bireylerin de dövme sembolü seçiminde aile unsuru önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Katılımcıların uğraşı alanlarına bakıldığında aile nedenini seçmede meslekler açısından önemli bir fark yoktur.

Tablo 4:

Aile ile ilgili nedenleri seçenlerin cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi ve uğraşı alanları dağılımı

Aile ile İlgili Nedenler	Kadın	Erkek	Toplam
Cinsiyet	10	7	17
Yaş			
18-30	9	5	14
31-45	5	2	7
45 üstü	0	1	1
Eğitim Düzeyi			
İlköğretim	1	0	1
Ortaöğretim	2	3	5
Lisans ve Üstü	10	7	17
Uğraşı Alanı			
Öğrenci	2	1	3
Hizmet sektörü	3	2	5
Sağlık	7	1	8
Diğer	1	5	6

9.1.2. Seçilen Dövme Sembolünün Anlamı İlgili Nedenlerden Dolayı Seçildiğine Dair Bulgular

Tablo 5'e bakıldığında katılımcılardan otuz bir tanesi anlamından dolayı dövme sembolünü seçtiğini belirtmiştir. Bu nedeni belirten katılımcıların kadın sayısı on üç erkek sayısı on sekiz kişiden oluşmaktadır. Bu tercihlerin sonucundan, kadın katılımcılara göre erkek katılımcıların dövme sembolünü seçerken anlamını daha fazla dikkate aldığı söylenebilir. Tablo 5'teki frekanslara bakıldığında, sembolün anlamı ile ilgili nedenleri seçen kadın ve erkek katılımcıların yaşlarının artmasıyla bu nedeni daha az tercih ettikleri görülecektir. Buradan hareketle yaptırılan dövmelerin anlamları gençler için daha önemli olduğu sonucuna varılmaktadır. Eğitim düzeyi arttıkça bu nedenin seçilmesinde yine bir artış olduğu görülmektedir. Yaptırılan dövmelerin anlamları bakımından bireylerin eğitim düzeyi ile ilişkisi olduğu açıktır. Uğraşı alanlarını bakıldığında ise farklı mesleklerden kişilerin bu nedeni seçtiği görülmüştür fakat aralarında önemli bir fark olmadığı anlaşılmıştır.

Tablo 5.

Sembolün anlamı ile ilgili nedenleri seçenlerin cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi ve uğraşı alanları dağılımı

Anlamı ile İlgili Nedenler	Kadın	Erkek	Toplam
Cinsiyet	13	18	31
Yaş			
18-31	8	17	25
31-45	1	4	5
45 üstü	0	1	1
Eğitim Düzeyi			
İlköğretim	1	3	4
Ortaöğretim	3	8	11
Lisans ve Üstü	8	15	23
Uğraşı Alanı			
Öğrenci	5	9	14
Hizmet sektörü	3	8	11
Sağlık	4	0	4
Diğer	3	6	9

9.1.3. Seçilen Dövme Sembolünün Hoşa Gitmesi ile İlgili Nedenlerden Dolayı Seçildiğine Dair Bulgular

Tablo 6'ya göre 'Dövme sembolünün hoşuma gitmesi' nedeni 'Sembolün anlamı' nedeniyle beraber en çok tercih edilen nedenler arasında olduğu görülmektedir. Kadınlarda dokuz erkeklerde yirmi iki katılımcı bu nedeni tercih etmiştir. Erkek katılımcılar kadın katılımcılara göre bu nedeni iki katından daha fazla seçmiştir. Bu nedeni tercih eden on sekiz katılımcının 18-30 yaş arasında erkeklerden oluşması dikkat çekmektedir. Bu durum dövme sembolünü seçmede erkeklerin kendi beğenilerini ön planda tuttuğunu göstermektedir. Özellikle yaşı daha genç erkeklerce tercih edilen bir neden olduğu söylenebilir. Eğitim düzeyi arttıkça bu nedenin seçilme sayısında artış olduğu görülse de eğitim düzeyi ve uğraşı alanları bakımından önemli bir fark yoktur. Yine de hizmet sektöründe çalışan erkeklerin daha fazla tercih ettiğini belirtmekte fayda vardır.

Tablo 6.

Sembolün hoşuma gitmesi ile ilgili nedenleri seçenlerin cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi ve uğraşı alanları dağılımı

Sembolün Hoşuma Gitmesi	Kadın	Erkek	Toplam
Cinsiyet	9	22	31
Yaş			
18-31	5	18	23
31-45	4	3	7
45 üstü	0	1	1
Eğitim Düzeyi			
İlköğretim	0	3	3
Ortaöğretim	4	8	12
Lisans ve Üstü	5	11	16
Uğraşı Alanı			
Öğrenci	2	5	7
Hizmet sektörü	3	11	14
Sağlık	3	3	6
Diğer	1	3	4

9.1.4. Seçilen Dövme Sembolünün Estetik Olması İlgili Nedenlerden Dolayı Seçildiğine Dair Bulgular

Tablo 7'ye bakıldığında dövme sembolünün 'Estetik olması' nedenini seçen katılımcıların kadın sayısı beş erkek sayısı dokuz kişiden oluştuğu görülecektir. Toplam on dört kişi bu nedeni tercih ettiğini belirtmektedir. Tercih sayısına bakıldığında dövme sembolünün estetik olması erkek katılımcılar açısından önemli bir neden olduğu söylenebilir. Yaş guruplarına bakıldığında dokuz katılımcının 18-30 yaş arasında olması gençlerce daha çok tercih edildiğini göstermektedir. Yaptırılan dövme sembolünün estetik olması eğitim düzeyi arttıkça erkeklerde daha çok tercih edilen bir neden olsa da eğitim düzeyi bakımından özellikle kadınlarda önemli bir fark yoktur. Erkek katılımcılarda da bilhassa lisan ve üstü eğitim düzeyinde olanların bu nedeni tercih ettiğini söylemek mümkündür. Meslek alanlarına bakıldığında sağlık sektöründe çalışan katılımcıların bu nedeni tercih etmedikleri görülmüştür. Diğer meslek alanlarının tercihlerinde birbirine benzer sonuçlar görülmektedir.

Tablo 7.

Sembolün estetik olması ile ilgili nedenleri seçenlerin cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi ve uğraşı alanları dağılımı

Sembolün Estetik Olması	Kadın	Erkek	Toplam
Cinsiyet			
Yaş			
18-31	3	6	9
31-45	1	3	4
45 üstü	1	0	1
Eğitim Düzeyi			
İlköğretim	1	0	1
Ortaöğretim	2	3	5
Lisans ve Üstü	2	6	8
Uğraşı Alanı			
Öğrenci	2	3	5
Hizmet sektörü	1	3	4
Sağlık	0	0	0
Diğer	2	3	5

9.1.5. Seçilen Dövme Sembolünün Etkileyici Görünmek İçin Seçilmesi ile İlgili Nedenlerden Dolayı Seçildiğine Dair Bulgular

Tablo 8’de dövme sembolünü seçerken ‘Etkileyici görünmek’ için seçtiğini belirten kişi sayısı sekiz olup bunların üçü kadın beşi erkeklerden oluştuğu görülmektedir. Buradan erkekler dövmesi ile daha etkileyici olduğunu düşündüğünün sonucuna ulaşılabilir. Sembol seçiminde etkileyici olmak nedeninin 31-45 yaş arasında orta yaş diyebileceğimiz kişilerce tercih edilen bir neden olduğu görülmektedir. Diğer yandan 45 ve üstü yaşlarında katılımcıların bu nedeni tercih etmemesi dikkat çekmektedir. Bu nedeni tercih etmede eğitim düzeylerinde önemli bir fark görülmemekle beraber lisans ve üstü eğitim düzeyindekilerce daha çok tercih edildiği görülmektedir. Uğraşı alanları bakımından etkileyici görünmek nedeni tercihlerinde önemli bir fark yoktur.

Tablo 8.

Etkileyici görünmek ile ilgili nedenleri seçenlerin cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi ve uğraşı alanları dağılımı

Etkileyici Görünmek	Kadın	Erkek	Toplam
Cinsiyet			
Yaş			
18-31	3	5	8
31-45	1	2	3
45 üstü	2	3	5
Eğitim Düzeyi			
İlköğretim	0	0	0
Ortaöğretim	0	2	2
Lisans ve Üstü	2	1	3
Uğraşı Alanı			
Öğrenci	1	1	2
Hizmet sektörü	0	1	1
Sağlık	2	2	4
Diğer			

9.1.6. Seçilen Dövme Sembolünün Beni Yansıtıyor ile İlgili Nedenlerden Dolayı Seçildiğine Dair Bulgular

Seçtiği dövme sembolünün kendisini yansıttığını düşünen ve bu nedenle seçtiğini belirten kişilerin sayısının diğer bazı nedenlere göre daha fazla tercih edilen bir neden olduğu dikkat çekmektedir. Tablo 9 incelendiğinde katılımcılar arasında on üç kadın ve on bir erkeğin bu nedeni tercih ettiği görülmektedir. Bir nedene dayalı sembol seçimlerinde kadınların erkeklerden sayıca daha çok tercih ettiği tek neden bu nedendir. Genç diyebileceğimiz 18-30 yaş aralığındaki katılımcılar bu nedeni seçenlerin çoğunluğunu oluşturmaktadır. Yine de bu nedeni her yaş gurubundan katılımcı tercih etmiştir. Bu katılımcıların eğitim düzeylerine bakıldığında ilköğretim düzeyindeki kişilerce hiç tercih edilmediği dikkat çekmektedir. Katılımcıların eğitim düzeyi yükseldikçe bu nedenin tercih edilmesinde artış olduğu görülmüştür. Mesleki farklılıklar açısından sembol beni yansıtıyor nedeninin tercih edilmesinde önemli bir fark yoktur.

Tablo 9.

Sembol beni yansıtıyor ile ilgili nedenleri seçenlerin cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi ve uğraşı alanları dağılımı

Sembol Beni Yansıtıyor	Kadın	Erkek	Toplam
Cinsiyet	13	11	24
Yaş			
18-31	8	7	15
31-45	5	3	8
45 üstü	0	1	1
Eğitim Düzeyi			
İlköğretim	0	0	0
Ortaöğretim	4	5	9
Lisans ve Üstü	9	6	15
Uğraşı Alanı			
Öğrenci	3	3	6
Hizmet sektörü	3	2	5
Sağlık	4	1	5
Diğer	3	5	8

9.1.7. Seçilen Dövme Sembolünün Özgürlük ile İlgili Nedenlerden Dolayı Seçildiğine Dair Bulgular

Dövme sembolünü seçmede neden olarak ‘Özgürlük’ diyenlerin sayısı sekiz kişi olup kadın ve erkekler arasında eşit sayıda tercih edildiği görülmüştür. Tablo 10’a göre katılımcıların yaşları arttıkça bu nedeni seçenlerin sayısı azalmaktadır. Lisans ve üstü eğitim düzeyindeki kadın katılımcıların bu nedeni daha çok tercih etmesi, kadınlarda eğitim düzeyi ile özgürlük kavramı arasında bir ilişki olduğunu gösterir. Uğraşı alanları içerisinde hizmet sektöründe bulunan katılımcılar daha çok tercih etse de sağlık sektöründe çalışan bireylerce tercih edilen bir neden olmadığı görülmektedir.

Tablo 10.

Özgürlük ile ilgili nedenleri seçenlerin cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi ve uğraşı alanları dağılımı

Özgürlük	Kadın	Erkek	Toplam
Cinsiyet			
Yaş			
18-31	3	2	5
31-45	1	2	3
45 üstü	0	0	0
Eğitim Düzeyi			
İlköğretim	0	2	2
Ortaöğretim	1	1	2
Lisans ve Üstü	3	1	4
Uğraşı Alanı			
Öğrenci	1	1	2
Hizmet sektörü	2	2	4
Sağlık	0	0	0
Diğer	1	1	2

*Dövmesini yaptırırken ‘herhangi bir nedeni olmadan dövme sembolümü seçtim’ diye belirten toplam altı katılımcı mevcuttur. Bu katılımcıların hepsi erkek katılımcılardan oluşmaktadır. Bunların dört tanesinin 18-30 yaş aralığında olması bazı genç katılımcıların dövme sembolünü seçerken nedensiz hareket ettiğini gösterir. Tablo 11’e göre ortaöğretim eğitim düzeyinde dört katılımcı nedeni olmadan dövme sembolünü seçtiğini belirtmektedir. Mesleki dağılımlara bakıldığında neden belirtmeyen katılımcıların yarısı hizmet alanlarında çalıştığı görülmektedir. Bu durum, eğitimini

tamamlamayan ve hizmet sektöründe çalışan bireylerin dövme sembollerini seçerken rastgele davranabileceğini gösterir.

Tablo 11.

Seçilen dövme sembolünün seçiminde bir nedeni olmadığını belirten katılımcıların dağılımı

Nedeni yok	Kadın	Erkek	Toplam
Cinsiyet			
Yaş			
18-30	0	4	4
31-45	0	1	1
45 üstü	0	1	1
Eğitim Düzeyi			
İlköğretim	0	1	1
Ortaöğretim	0	4	4
Lisans ve Üstü	0	1	1
Uğraşı Alanı			
Öğrenci	0	2	2
Hizmet sektörü	0	3	3
Sağlık	0	0	0
Diğer	0	1	1

9.2. Yaptırdığı Dövme ile Çevresine ve Yaşadığı Topluma Vermeye Çalıştığı Mesajlara İlişkin Bulgular

Tablo 12.

Katılımcıların yaptırdığı dövmeler ile topluma vermeye çalıştıkları mesaj var mı? Sorusuna verilen yanıtların sayısı

Cinsiyet	Mesajım Var	Mesajım Yok	Toplam
Kadın	17	37	54
Erkek	32	51	83
Toplam	49	88	137

Katılımcıların büyük bir oranı dövme sembollerini seçerken bir nedene bağlı olarak seçtiklerini bundan önceki bölümlerde belirtmiştik. Ancak dövme sembolleri ile çevrelerine veya yaşadıkları topluma vermeye çalıştıkları bir mesaj var mı sorusuna verilen yanıtlarda yüz otuz yedi katılımcıdan seksen sekiz tanesi yaptırdığı dövme ile herhangi bir mesaj iletmeye çalışmadığını belirtmiştir. Bir mesajının olmadığını belirten otuz yedi kadın elli bir erkek katılımcı olduğu tespit edilmiştir. Bu tespitten yola çıkarak dövme yaptıran bireylerin dövmelerini kendisine özel bir noktada konumlandığı sonucuna ulaşılabilir. Yaptırdıkları dövme ile çevrelerine ve yaşadıkları topluma vermeye çalıştıkları bir mesajının olmadığını belirten erkek ve kadın katılımcıların demografik yapısı tablo 13’te gösterilmektedir. Tablo 13’e bakıldığında 18-30 yaş aralığında özellikle lisans ve üstü eğitim düzeyine sahip katılımcıların dövmelerinin bir mesaj taşımadığını belirtmektedir. Uğraşı alanlarında dövmesi ile mesajının olmadığını belirtmede meslekler arasında farklılıklar bulunmaktadır. Hizmet sektöründe çalışan katılımcılardan otuz, sağlık sektöründe çalışan katılımcılarda da on kişi bir mesajının olmadığını ifade etmektedir.

Tablo 13.

Yaptırdıkları dövme ile herhangi bir mesajının olmadığını belirten katılımcıların dağılımı

Bir Mesajım Yok	Kadın	Erkek	Toplam
Cinsiyet	37	48	85
Yaş			
18-30	27	40	67
31-45	9	8	17
45 üstü	1	0	1
Eğitim Düzeyi			
İlköğretim	1	4	5
Ortaöğretim	9	15	24
Lisans ve Üstü	27	29	56
Uğraşı Alanı			
Öğrenci	11	17	28
Hizmet sektörü	11	19	30
Sağlık	5	5	10
Diğer	10	7	17

Tablo 13'teki katılımcıların aksine elli dört kadın katılımcıdan on yedisi ve seksen üç erkek katılımcıdan otuz iki tanesi dövmesi ile bir mesaj iletmeye çalıştığını belirtmektedir. Bu oran toplam katılımcıların %40'ının dövmesi ile bir mesaj hedeflediğini göstermektedir. Buradan dövme sembollerinin bir ifade veya iletişim aracı olabileceği sonucu çıkmaktadır.

Katılımcıların yanıtlarına bakılarak çevrelerine iletmeye çalıştıkları mesajların neler olduğu anlaşılmış, bu mesajlar toplamda on dokuz guruba ayrılmıştır. Tespit edilen bu mesajları iletmeye çalışan katılımcıların demografik yapısı ve sayısı aşağıda sıralanmıştır. Bu mesajlar;

***Sevgi ve ilgi duyduğu öğeleri gösterme;** bu mesajı vermeye çalıştığını söyleyen toplam on üç katılımcı bulunmaktadır. Bunların yedisi kadın altı tanesi de erkeklerden oluşmaktadır. Kadın katılımcıların tamamının eğitim düzeyi lisans ve üstü eğitim düzeyinde olması dikkat çekmektedir. Eğitim düzeyi yüksek olan kadınların dövmelerini bir iletişim aracı olarak görmekte olduğu sonucuna ulaşılabilir. Yaş ortalamalarına bakıldığında dört tanesi 18-30, üç kişi de 31-45 yaş aralığında bulunmaktadırlar. Uğraşı alanlarında ise iki sağlık, iki hizmet ve üç diğer meslek gurubunda çalışmaktadırlar. Bu mesajı iletmeye çalışan kadınların mesajları ile yaşları ve uğraşı alanı ilişkilerinde önemli bir bağ kurulamamaktadır.

Sevgi ve ilgi duyduğu öğeleri gösterme mesajını iletmeye çalışan erkeklerin eğitim düzeyine bakıldığında dört kişi ortaöğretim, iki kişi lisans ve üstü eğitim düzeylerinde oldukları görülmüştür. Yine bu katılımcıların beş tanesi 18-30 bir tanesi ise 45 üstü yaş aralığında olduğu tespit edilmiştir. Uğraşı alanlarında ise iki 'öğrenci' dört 'diğer' meslek gurubunda yer alan katılımcı bulunmaktadır. Buradan yola çıkılarak erkeklerde eğitim düzeyi ile mesaj iletmeye arasında bir bağlantı olduğu ayrıca daha çok gençlerin bunu hedeflediği anlaşılmaktadır. Fakat uğraşı alanı ile mesaj iletmeye hedefi arasında önemli bir ilişki kurulamamıştır.

*** Özgür olduğu mesajını verme;** dokuz kişi bu mesajı iletmeye çalıştığını belirtmiştir. Bunların üçü kadın altısı da erkek katılımcıdan oluşmaktadır. Bu durum erkeklerin bağımsız olduklarını iletmeye çalıştıklarını düşündürür. Kadınlar 18-30 yaş aralığında eğitim düzeyleri ortaöğretim ve uğraş olarak da iki öğrenci bir diğer meslek gurubu çalışanı oldukları görülmektedir. Erkeklerin yaşları 18-30 yaş aralığında beş kişi 45 ve üstü yaş aralığında bir kişi bulunmaktadır. Eğitim düzeylerine bakıldığında iki

ilköğretim, iki ortaöğretim ve iki kişi de lisans ve üstü eğitim düzeyine sahiptirler. Uğraşı alanı olarak bir öğrenci, iki hizmet ve üç diğer meslek grubunda olduğu görülmektedir. Hem kadınlar hem de erkeklerde bu mesajı iletmeye çalışan genç bir kitle olduğu anlaşılmıştır. Diğer alanlarda (eğitim düzeyi-uğraşı alanı) bu mesajın iletimiyle ilgili bir bağ kurulması güçtür.

* **İyilik ve barış kavramları ile ilgili mesajlar;** katılımcılar arasında beş kadın bu mesajı iletmeye çalıştığını belirtmiştir. Bunlardan dört tanesi 18-30 diğeri 45 ve üstü yaş aralığındadır. Eğitim durumunda ise dört tanesi ortaöğretim biri de lisans ve üstü eğitim düzeyinde olduğu görülmektedir. Uğraşı alanı olarak da üç kişi hizmet sektörü içinde, bir öğrenci ve bir sağlık çalışanı bulunmaktadır. Sadece kadın katılımcıların iyilik ve barış mesajlarını iletmeye çalışması kadınların bu konudaki hassasiyetlerinin göstergesi olarak görülebilir

* **Dini ve siyasi görüşünü belirtme;** katılımcılar arasında dört erkek bu görüşlerini iletmeye çalıştığını belirtmiştir. Bu katılımcıların biri 18-30 ikisi 31-45 diğeri de 45 ve üstü yaş aralığındadır. Bunların ikisi ilköğretim diğer ikisi de lisans ve üstü eğitim düzeyinde bulunmaktadır. İki hizmet sektörü ve bir sağlık çalışanı olan bu katılımcıların bir tanesi de diğer meslek grubundadır. Kadınlarda bu mesajı iletmeye çalışan katılımcı bulunmamaktadır. Erkekler dini ve siyasi görüşlerini belirtirken dövmeleri ile bu görüşlerini destekleme çabasında oldukları sonucu ortaya çıkmaktadır.

* **Başkasına kendisini hatırlatmak;** iki erkek katılımcı kendini başkasına hatırlatacak mesajlar iletmeye çalıştığını belirtmiştir. Bunlardan biri yirmi bir diğeri kırk sekiz yaşında olup sırasıyla lisans ve öğrenci, lisans ve diğer meslek alanında oldukları gözlemlenmiştir.

* **Duygusunu ifade etme;** iki erkek katılımcı yaptırdığı dövme ile duygularını ifade edecek mesajlar iletmeye çalıştıklarını belirtmiştir. Bunların ikisi de 18-30 yaş aralığında olup biri ilköğretim diğeri ise ortaöğretim eğitim düzeyindedir. Bu katılımcılardan biri hizmet sektöründe diğeri ise diğer meslek grubunda yer almaktadır.

* **Farkındalık ve değişim;** bu mesajı belirten iki erkek katılımcının ikisi de lisans eğitim düzeyindedir. Biri yirmi dokuz yaşında olup hizmet sektöründe çalışmakta diğeri de otuz iki yaşında ve diğer meslek grubunda çalışmaktadır.

* **İlgi alanı ve sanatını gösterme;** dövmesi ile sanatını göstermeye çalışan iki erkek katılımcı gözlenmektedir. Bunlardan birinin yaşı yirmi bir, eğitim düzeyi ortaöğretim ve uğraşı alanı da hizmet sektörüdür. Diğerinin yaşı otuz yedi, eğitim düzeyi lisans ve üstü olup uğraşı alanı ise ‘diğer’ meslek gurubundadır.

* **Ailenin önemini belirtme;** yaptırdığı dövme ile çevresine vermeye çalıştığı mesajların aile ilgili olduğunu belirten bir kadın katılımcı bulunmaktadır. Bu katılımcı kırk beş yaşında olup ön lisans eğitim düzeyine sahip ve sağlık çalışanı olan bir katılımcıdır.

* **Her şeyin bir çözümü olduğunu iletme;** kadın katılımcılar arasında eğitim düzeyi ortaöğretim olan on sekiz yaşında bir öğrenci dövmesi ile bu mesajı iletmeyi hedeflemektedir.

* **Ayrıcalıklı olduğunu belirtme;** erkek katılımcılardan lisans eğitim düzeyinde bir kişi ayrıcalıklı olduğunu belirten mesajlar iletmeye çalıştığını belirtmektedir. Bu katılımcı yirmi beş yaşında olup hizmet sektöründe çalışmaktadır.

* **Taraftarı olduğu takımı belirtme;** bir erkek katılımcı bu amaçla dövmesini yaptırdığını belirtmektedir. Bu katılımcı ön lisans eğitim düzeyinde, yirmi üç yaşında ve hizmet sektöründe çalışmaktadır.

* **Birlikte yaşam;** bu mesajı iletmeye çalıştığını belirten bir erkek katılımcı bulunmaktadır. Bu katılımcı yirmi bir yaşında halen lisans eğitimine devam etmektedir.

* **Hesap sormayın (sorgulamayın);** erkek katılımcılar arasında on sekiz yaşında bir öğrenci dövmesi ile bu mesajı iletmeye çalıştığını belirtmiştir.

* **Güçlü olduğunu belirtme;** yirmi üç yaşında hizmet sektöründe çalışan bir erkek katılımcı eğitim düzeyinin ortaöğretim olduğunu belirtip bu mesajı iletmeye çalıştığını söylemektedir.

* **Farklı biri olduğunu gösterme;** lisans eğitim düzeyinde bir erkek katılımcı bu mesajı iletmeye çalıştığını belirtmektedir. Bu katılımcı otuz iki yaşında olup ‘diğer’ meslek gurubundadır.

* **Pişmanlıklarını belirtme;** lisan eğitim düzeyine sahip otuz altı yaşında bir erkek katılımcı sağlık sektöründe çalışmakta ve yaptırdığı dövme ile pişmanlıklarını ifade edecek mesajlar iletmeye çalıştığını belirtmektedir.

* **Kendin için yaşa;** ilköğretim mezunu olan otuz sekiz yaşında bir erkek katılımcı hizmet sektöründe çalışmakta olup dövmesi ile kendin için yaşa mesajını iletmeye çalıştığını belirtmiştir.

9.3. Yaptırılan Dövmeye İlişkin Çevresinden ve Yaşadığı Toplumdan Aldığı Geribildirimlere Dair Bulgular

Tablo 14.

Katılımcıların yaptırdığı dövmelere ilişkin aldıkları geribildirimlerin sayısı

Cinsiyet	Geribildirim Aldım	Geribildirim Almadım	Toplam
Kadın	48	6	54
Erkek	69	14	83
Toplam	117	20	137

Tablo 14'te görüleceği üzere yaptırdığı dövmeye ilişkin çevresinden ve diğer bireylerden aldığı geribildirimler/tepkiler olduğunu belirten kırk sekiz kadın altmış dokuz erkek katılımcı bulunmaktadır. Yani katılımcıların %85'i dövmesine ilişkin geribildirim aldığını söylemektedir. Diğer yandan herhangi bir geribildirim almadığını belirten altı kadın, on dört erkek katılımcı (toplam %15) bulunmaktadır. Katılımcıların dövmelerine dair aldığı geribildirimler şu sırayla başlık altına alınmıştır;

A-Yakıştırılıp beğenildi

B-Eleştiri aldım

C-Dini ve politik açıdan uygunsuz görüldü

D-Gereksiz olduğu ve şaşkınlıklarını belirttiler

E-Anlamı ve yaptırma nedenleri soruldu

F-Kime yaptırıldığı, fiyatı ve geçici ve ya kalıcı olup olmadığı soruldu

G-Dövmenin zararlı olduğunu söylediler

H-Dövme yaptırırken acıyıp acımadığını sordular

A-Yakıştırılıp beğenildi: Aldığı geribildirimlerin genel anlamda dövmesinin yakıştırılıp beğenildiğini ifade eden katılımcıların toplamı (24 kadın 28 erkek) elli iki (Tablo 15) kişidir. Kadın ve erkek dağılımları birbirine yakın olduğu görülmektedir. Her iki cinsiyette de özellikle genç katılımcılar (18-30) bu tepkileri aldığını söylemektedir. Buradan dövmenin toplumca gençlere daha çok yakıştırıldığı sonucu çıkmaktadır. Yaş durumu yükseldikçe bu gruptaki katılımcı sayısının azalması bu durumu destekler. İki cinsiyet grubunda da eğitim düzeyi yükseldikçe katılımcı sayısı arttığı gözlemlenmiştir. Bu artış, eğitilmiş bireylerin yaptırdığı dövmele ilgili çevrelerinden olumlu tepkiler aldığını bize göstermektedir. İlköğretim eğitime sahip bireylerin bu gruptaki sayısının az olması bu duruma işaret eder. Uğraşı alanlarına göre bu gruptaki katılımcı sayılarına bakıldığında alınan geribildirimlerde meslekler yönünden önemli bir fark yoktur.

Tablo 15.

Dövmesinin yakıştırılıp beğenildiğini ifade eden katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim durumu ve uğraşı alanlarına göre dağılımı

Yakıştırılıp Beğenildi	Kadın	Erkek	Toplam
Cinsiyet	24	28	52
Yaş			
18-31	15	22	37
31-45	9	5	14
45 üstü	0	1	1
Eğitim Düzeyi			
İlköğretim	0	3	3
Ortaöğretim	5	10	15
Lisans ve Üstü	19	15	34
Uğraşı Alanı			
Öğrenci	4	10	14
Hizmet sektörü	6	8	14
Sağlık	7	2	9
Diğer	7	8	15

B: Eleştiri aldım: Yaptırdığım dövmeyle ilişkin çevremden olumsuz eleştiri aldım diye belirten yirmi beş katılımcı mevcuttur. Tablo 16'ya göre bu katılımcılar on bir kadın ve on dört erkek olarak dağılmaktadır. Bu gruptaki kadın erkek dağılımı birbirine yakındır. Eleştiri aldığını belirten bu katılımcıların on yedi tanesi 18-30 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Bu durum genç bireylerin dövmeleri onlara yakıştırılsa da dövmesine dair eleştiriye maruz kaldığını göstermektedir. Yine en çok gençlerin dövmesine ilişkin geribildirim aldığı ortadadır. Eğitim seviyelerinin yükselmiş olması bu durumu değiştirmemiştir. Meslekler bakımından bu grupta önemli farklar görülmemiş olsa da hizmet sektörü çalışanları sayıca fazladır.

Tablo 16.

Dövmesinden dolayı eleştiri aldığını ifade eden katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim durumu ve uğraşı alanlarına göre dağılımı

Eleştiri Aldım	Kadın	Erkek	Toplam
Cinsiyet			
Yaş			
18-31	11	14	25
31-45	10	7	17
45 üstü	1	7	8
	0	0	0
Eğitim Düzeyi			
İlköğretim	0	2	2
Ortaöğretim	2	8	10
Lisans ve Üstü	9	4	13
Uğraşı Alanı			
Öğrenci	4	3	7
Hizmet sektörü	2	7	9
Sağlık	0	2	2
Diğer	5	2	7

C: Dini ve politik açıdan uygunsuz görüldü: Çevremden dövmeme ilişkin aldığım geribildirim 'dini ve politik açıdan uygun görülmedi' diye belirten kişilerin toplamı on yedidir. Bunların altı tanesi kadın on bir tanesi erkek katılımcıdan oluşmaktadır. Bu grupta erkekler kadınların hemen hemen iki katı kadar geribildirim almıştır. İki cinsiyette de gençlerde ve eğitim düzeyi yüksek olanlarda sayı artmaktadır. Yaşlar yükseldikçe yapılan dövmelere yaklaşımın yumuşadığı sonucu ortaya çıkar. Gurubun frekanslarına bakıldığında daha çok hizmet sektörü çalışanlarının yaptırdığı dövmelerin dini ve politik açıdan sakıncalı görülmesi dikkat çekmektedir. Bu gruptaki

kişilerin yaş, eğitim durumu ve uğraşı alanı dağılımı aşağıdaki tabloda (Tablo 17) gösterilmiştir.

Tablo 17.

Dövmesinin dini ve politik açıdan uygun görülmediğini ifade eden katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim durumu ve uğraşı alanlarına göre dağılımı

Dini ve Politik Açıdan Uygun Görülmedi	Kadın	Erkek	Toplam
Cinsiyet	6	11	17
Yaş			
18-31	4	7	11
31-45	2	3	5
45 üstü	0	1	1
Eğitim Düzeyi			
İlköğretim	0	2	2
Ortaöğretim	2	4	6
Lisans ve Üstü	4	5	9
Uğraşı Alanı			
Öğrenci	3	1	4
Hizmet sektörü	1	6	7
Sağlık	2	1	3
Diğer	0	3	3

D: Gereksiz olduğu ve şaşkınlıklarını belirttiler: dövmesine ilişkin çevresinden aldığı geribildirimler olarak ‘gereksiz olduğu ve şaşkınlıklarını belirttiler’ diyen katılımcıların sayısı, altı kadın ve dört erkek toplam on kişiden oluşmaktadır. Kadın katılımcılardan üç kişi 18-30, iki kişi 31-45 bir tanesi de 45 ve üstü yaş gurubunda bulunmaktadır. Bunlardan üç kişi ortaöğretim diğer üçü lisans ve üstü eğitim düzeyindedir. Yine bunlardan dört kişi hizmet sektörü çalışanı kalan iki kişi de diğer uğraşı alanına sahiptirler. Erkek katılımcılarda ise bir kişi 18-30, iki kişi 31-45 ve bir tanesi 45 ve üstü yaş gurubundadır. Eğitim düzeylerine bakıldığında bir ilköğretim, bir ortaöğretim ve iki lisans ve üstü düzeyindedirler. Bunlarından iki kişi hizmet sektörü, bir sağlık çalışanı ve bir kişi de diğer meslek alanlarında çalışmaktadırlar. Bu gruptaki dağılımların neticesinde yaş ilerledikçe dövmenin toplumca gereksiz görüldüğü sonucu çıkabilir.

E: Anlamı ve yaptırma nedenleri soruldu: Dövmemi yaptırdıktan sonra çevrem bana ‘dövmemin anlamını ve yaptırma nedenlerimi sordu’ diye belirten iki kadın ve on erkek katılımcı bulunmaktadır. Kadınların ikisi de 18-30 yaş gurubunda olup, biri ortaöğretim diğeri lisans eğitiminin devam ettiğini belirtmişlerdir. Erkeklerde ise sekiz kişi 18-30 iki kişi de 31-45 yaş aralığında olduğunu belirtmiştir. Bu erkek katılımcıların biri ilköğretim, üç tanesi ortaöğretim diğeri altı kişide lisans ve üstü eğitim durumundadırlar. Uğraşı alanlarına bakıldığında, ikisi öğrenci olup, dört hizmet sektörü, bir sağlık çalışanı ve üç kişi diğeri meslek guruplarında çalışmakta olduğunu belirtmektedirler. Alınan geribildirimlere göre bu gurupta erkeklerin dövmelerinin daha çok dikkat çektiği söylenebilir. Bunun yanında dövmenin çevremizce anlaşılma çalışıldığı da açıktır.

F: Kime yaptırıldığı, fiyatı ve geçici ve ya kalıcı olup olmadığı soruldu: Dövmesi ile ilgili ‘kime yaptırıldığı, fiyatı ve geçici veya kalıcı olup olmadığı soruldu’ diye belirten iki erkek katılımcı bulunmaktadır. Bunların ikisi de 18-30 yaş arasında olup aynı zamanda lisans ve üstü eğitim düzeyindedirler. Biri öğrenci olduğunu diğeri de ‘diğeri’ meslek guruplarında çalıştığını belirtmektedirler. Bu geribildirim, dövmenin genel yönleri ile beraber özel yönleri ile de merak konusu olabileceği sonucuna ulaştırır.

G: Dövmenin zararlı olduğunu söylediler: Yaptırdığım dövmenin ‘zararlı olduğunu söylediler’ diye belirten bir katılımcı bulunmaktadır. Bu katılımcı otuz iki yaşında, lisans eğitimine sahip, ‘diğeri’ meslek gurubunda çalıştığını belirtmiştir.

H: Dövme yaptırırken acıyıp acımadığını sordular: Dövmemi görenler bunu yaptırırken ‘acıyıp acımadığını sordular’ diye belirten bir kadın katılımcı bulunmaktadır. Bu katılımcı otuz beş yaşında lisans ve üstü eğitimine sahip bir sağlık çalışanı olduğunu belirtmiştir.

*Yaptırdığı dövmelere ilişkin yakınlarından ve yaşadıkları çevreden herhangi bir geribildirim veya tepki almadığını belirten kişilerin de olduğunu yukarıda belirtmiştik. Bunların altı tanesi kadın on dört tanesi erkek katılımcı olup toplamda yirmi kişiden oluştukları tespit edilmiştir. Bu kişilerin cinsiyet, yaş, eğitim durumu ve uğraşı alanları tablo 18’de gösterilmiştir. Tabloya göre geribildirim almayan erkeklerin oranı %70’tir. Her iki cinsiyette de 18-30 yaş aralığında ve lisans ve üstü eğitim düzeyinde yığılma vardır. Buradan dövmesine ilişkin geribildirim almayan gurubun çoğunluğunun eğitilmiş

ve genç bireylerden oluştuğu söylenebilir. Ayrıca her meslekte geribildirim alındığı gibi bu mesleklerde çalışan bireylerin bazıları geribildirim almadığı da açıktır.

Tablo 18.

Yaptırdığı dövmeyle ilişkin geribildirim almadığını ifade eden katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim durumu ve uğraşı alanlarına göre dağılımı

Geribildirim Almadım	Kadın	Erkek	Toplam
Cinsiyet	6	14	20
Yaş			
18-31	5	12	17
31-45	1	2	3
45 üstü	0	0	0
Eğitim Düzeyi			
İlköğretim	0	1	1
Ortaöğretim	3	3	6
Lisans ve Üstü	3	10	13
Uğraşı Alanı			
Öğrenci	1	5	6
Hizmet sektörü	2	3	5
Sağlık	1	0	1
Diğer	2	6	8

10. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde verilerin analiz edilmesiyle elde edilen bulgular neticesinde sonuçlara yer verilmiştir. Sonuçlardan da yola çıkılarak öneriler sıralanmıştır.

Elazığ ili özelinde dövme yaptırmış bireylerin dövme sembollerini neye göre seçtiği bu semboller ile neleri ifade etmeye çalıştığı ve bunlara ilişkin çevrelerinden ne gibi dönütlerin alındığı ile ilgili sonuçlar şu şekilde sıralanmıştır;

1-Dövme yaptırmış bireyler dövme sembollerini seçerken bir nedene dayalı hareket ettikleri anlaşılmıştır.

2-Dövme sembolü seçme nedenlerinde yaş, cinsiyet ve eğitim durumuna göre bazı farklar gözlemlenmiştir ancak uğraşı alanları bireylerin bu seçimindeki nedenlerinde anlamlı bir fark oluşturmamıştır.

3-Dövme yaptırmış bireylerin dövmeleri ile bir mesaj iletmeye çalışmadığı tespit edilmiştir.

4-Eğitim seviyesi yüksek olan 18-30 yaş arasındaki bireylerin dövme ile mesaj iletme çabasına girmedikleri sonucuna varılmıştır.

5-Cinsiyet ve uğraşı alanları değişkenlerinin mesaj iletme (dövme ile) arasında bir ilişki bulunmamıştır.

6-Dövme yaptırmış bireyler çevrelerinden geribildirimler/tepkiler aldıkları tespit edilmiştir.

7-Yaş değişkeninin dövmeye ilişkin alınan geribildirimlerde anlamlı bir fark oluşturduğu anlaşılmıştır.

Bulgular neticesinde bireylerin dövme sembolünü seçmede çeşitli nedenlere dayalı hareket ettiği tespit edilmiştir. Erkek katılımcıların tümünün sembol seçiminde bir neden belirtmiş olması bu tespiti doğrulamaktadır. Buradan hareketle bireylerin dövme sembollerini içselleştirmiş oldukları ve düşünceleri doğrultusunda bir seçime vardıkları sonucu ortaya çıkmaktadır.

Anlamları bakımından dövmelerini tarif eden katılımcıların bir kısmı, sembollerinin ifade ettiği fikirsel altyapıya vurgu yapmaktadır. Sembolün anlamı

bakımından tercih eden bireyler, dövmeleeri ile kendilerini ifade etmeye çalıştıkları, bu ifade yönteminde dövmeeyi bir araç olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Özellikle genç kuşaklar dövme sembolleri ile bu durumu düşünerek hareket etmektedir. Sembol seçmede anlam faktörü genç kuşaklarda önemli olduğu gibi eğitim seviyesi yüksek olan bireylerde de bu anlam önem kazanmaktadır.

Bir takım nedenlere dayandırılarak tercih edilen semboller ile bireylerin kimlikleri arasında bir bağ kurmuş oldukları düşünülmektedir. Kişiler bu bağ ifade edebilecek bir araç olarak dövme sembolünü öne sürdüğü anlaşılmıştır. Bu durum vücutta taşınan dövmenin taşıyıcıları için işlevsel hale geldiği kanaatine vardır. Bu işlevler dışında dış görünümünün bir parçası olarak dövmeeyi, dekoratif bir unsur veya süslemeye dayalı bir uygulama olarak görmekteyiz. Yine bu uygulamayı kişinin estetik anlayışını yansıtmaya yönelik bir uygulama olarak kabul ediyoruz.

Katılımcıların bazıları dövmesini ifşa ederek dikkat çekmeyi ve çevresini etkilemeyi hedefleyen bir tavır içerisinde. Bazı katılımcılar ise yaptırdığı dövmeleer ile özgür ve bağımsız bir karaktere sahip olduğu mesajını iletebileceğini, bu fikrini de dövme yaptırma yoluyla uygulayabileceğini benimsemektedir.

Elazığ ilinde dövme yaptırmış bireylerin çoğunun bu uygulama ile çevresine bir mesaj iletmeyi amaç edinmediği tespit edilmiştir. Bu kişilerin bireysel olarak dövmeleerini taşıma isteğinde olduğu anlaşılmış ve kendileri için yaptırdıkları görülmüştür. Buradan dövme yaptırmış bireylerin çoğunun, dövmesi ile çevresini ilişkilendirmediği sonucuna varılmaktadır. Bunun yanında birey için anlam teşkil eden topluma yönelik olmayan aksine kendi iç dünyasını yansıtan sembolleri taşımayı daha anlamlı bulmaktadır.

Dövmesi ile bir takım mesajlarının olduğunu belirten bir kısım katılımcının olduğu da tespit edilmiştir. Bu katılımcılar dövmesi ile çevresine iletebileceği mesajlara dikkat çekmektedir. Bu kişiler sevgi beslediği ve ilgi duyduğu öğeleri gösteren semboller ile bunların anlaşılmasını sağlayacak mesajlar barındırarak kendilerini ifade etme yolunu bulmuşlardır. Katılımcılar arasında toplumsal tabulardan sıyrıldığını veya özgür olduğu mesajını iletmeyi hedefleyen bir kitlenin de olduğu anlaşılmıştır. Bazı katılımcıların da dini ve politik görüşlerini gösterme ve bunlara dair mesajlar iletmeye cabasında olması dövmenin inançsal amaçlarla da kullanılabileceğini göstermektedir. Bunların dışında taraftarı olduğu takımı gösteren, ayrıcalıklı olduğunu belirten, kendini hatırlatan, ailesiyle

ilgili özel yönlerini gösteren ve bunları toplumla paylaşmakta sakınca görmeyen bir kısım dövme taşıyıcısı olduğu da anlaşılmıştır.

Bireylerin yaptırdıkları dövmelere ilişkin çevrelerinden ve yaşadıkları toplumdan bir takım geribildirimler/tepkiler alması, toplumun dövmeye karşı sessiz kalmadığını gösterir. Geribildirimlerin birçoğunun olumlu olmasıyla toplumda dövmeye karşı olan ön yargının yumuşadığı ve dövmenin toplumca daha kolay kabul görülebileceği sonucuna ulaştırmaktadır. Alınan olumsuz geribildirimlerle de dövmeye karşı toplumsal bazı tabuların hala devam ettiği, kolay kabul görülmediği, özellikle dini ve politik açıdan sakıncalı bulunmakta olduğu tespit edilmiştir. Bedenlerinde taşıdıkları bu sembollerin çevrelerince kabul görmesi veya onay alması, dövmenin taşıdığı anlama göre değişebilir. Bunların yanı sıra dövmeye karşı bazı geribildirimler, bize dövmenin toplumda bir merak konusu olduğunu da hissettirir. Geribildirimlere bakılarak, dövme yaptırmış bazı bireylerin eleştiri alması veya bu durumun hoş karşılanmaması, kişinin dövmesine dair duygularında değişikliğe yol açmamış aksine kendini tamamlaması adına onu taşımaktan mutlu olduğu görülmüştür. Çünkü katılımcıların çoğu dövme yapım sürecinde sembollerini seçmede aktif rol almaktadır. Tezgeç'in (2015) aktarımına göre, dövmenin kendi kararlarını alabilme ile ilişkilendirilmesinin literatürde de sıklıkla tekrarlayan bedenin yeniden kazanımı ile ilişkilendirilmesi mümkündür.

Elazığ ilinde dövmenin giderek artış gösterdiği görülmüş ve dövmeye karşı bakış açısında da gelişmeler olduğu anlaşılmıştır. Bu toplumda dövmeye karşı olumsuz bir tutumun var olduğunu söylemek mümkündür. Bu duruşun temelinde din ve inanç olgusunun var olduğunu açıktır. Literatüre bakıldığında din olgusuna bağlı karşıt duruş birçok toplumda öncül bir tutum olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tutumlar dövme yaptırmış bireyleri çok etkilememektedir. Bu bireyler daha çok içsel bir motivasyonla hareket edip karar vermekte yanı sıra güdüleyici unsur olarak da anlamsal ve estetik faktörleri ön planda tutmaktadır. Bazılarının da bu tutum ve motivasyonlardan uzak, anlık kararlarla dövmelerini yaptırdıklarını belirtmek gerekir. Dövme yaptırmış kişiler dayanak olarak başka kişilerde gördükleri dövmeleri referans aldıkları da bir gerçektir. Dövmeye karşı bakış açısında dövmeli bireylerin sayısının artmasıyla olumsuz tutum kısmen yumuşamıştır ancak toplumca hala baskılandığı çalışmanın sonucundan anlaşılmaktadır. Bir takım çevrelerce dövmeye karşı katı bir duruşun sergilenmesi bazı katılımcıların dövmelerini görünmeyen yerlerine yaptırmaya karar vermelerine neden olmaktadır. Dövmelerini görünür yerlere yaptırmış bireylere karşı da bu tutumun zaten geçerli

olduğunu belirtmek gerekir. Bu şehirde dövme, özellikle genç nesillerin daha çok ilgili olduğu bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak toplumumuz gençlerin kendi kararlarını almada yetersiz olduğunu düşünmektedir. Bu yaklaşım, gençlerin dövme kararlarında da karşımıza çıkmaktadır.

Öneriler

- 1- Elazığ ilinde dövmenin sektörel bir faaliyet haline gelmediği görülmüştür. Bu alanla ilgili Esnaf ve Sanatkarlar Cemiyeti'ne bağlı bir odanın bulunmuyor olması bu alanın denetiminde yetersizlik oluşturmaktadır. Bundan dolayı dövme sektörüne ilişkin bir odanın kurulmasında fayda vardır.
- 2- Dövme yaptırırken karar verme sürecinde titiz bir araştırma yapılması, sembollerin anlamlarının iyi okunması, dövmenin yapıldığı ortamın hijyen ve sağlık koşullarına dikkat edilmesi ve anlık kararlardan uzak durulması bu süreç için önemlidir ve dövme taşıyıcısına fayda sağlayacaktır.
- 3- Dövme günümüz bağlamında ele alınarak sosyokültürel farklılıklar açısından incelenmesi, daha geniş bir örneklem denkleminde okunması gelecek araştırmalar için bir ilham kaynağı olabilir.
- 4- Dövme ile ilgili yapılan araştırmalar derlenmeli varsa eksikler tamamlanmalıdır. Bu uğraşı alanıyla ilgilenen bireylere kaynak olması açısından faydalı olacaktır.
- 5- Dövme pratiğine başvurmuş bireylerin örneklem olarak alınacak çalışmalarda, gözlemlenebilirlik ve ulaşılabilirlik anlamında insanların dövmelerinin rahatça görülebileceği şekilde giyindiği mevsimlerde araştırma yapmaları örneklem bulunmasında kolaylık sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Ana Britanica Genel Kültür Ansiklopedisi*. 10. Cilt. (1994). Hürriyet Ofset Matbaacılık ve Gazetecilik AŞ.
- Begic, H.N. ve Capi, H.Ö. (2020). *Anadolu Kültüründe Damga/Tamga/Dövme: Mardin Örneği*. Milli Folklor. (Cilt:16, Sayı:126).
- Büyükoztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, ÖE., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2019). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (27. Baskı). Pegem Akademi.
- Cengiz, B.E. (2021). *Ruhun Ten Yüzüne Çıkışı*. Beyaz Baykuş Yayınları. (İstanbul 2021, Sayfa 12)
- Çağlayandereli, M. ve Göker, H. (2016). *Anadolu Dövme Sanatı; Tunceli İl Örneği*. Journal of Human Sciences. (13(2)).
- Çerikan, F.U. ve Alanko, M.R. (2016). 'Dövme'nin Çeşitli Dillerdeki Etimolojisi ve Kısa Tarihçesi. Pamukkale Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. (Sayı 25/1, Sayfa 166-193)
- Çoruhlu, Y. (2015). *Tendeki Desen: Dövme*. National Geographic Türkiye. (İstanbul, Mayıs 2015).
- Ertan, C. (2015). *Beden ve Bir Anlam Üretme Aracı Olarak Dövme*. Doktora Tezi. (Antalya, 2015).
- Fırat, M. (2019). *Kaybolan İzler-Güneydoğu'da Geleneksel Dövme ya da Dek ve Dak*. (2. Baskı). Yapı Kredi Yayınları.
- Foucault, M. (1992). *Hapishanenin Doğuşu*. (Baskı: Özkan Matbaacılık Ltd. Şti.). İmge Kitapevi Yayınları. (Temmuz 1992).
- Kaya, Y. (2020). *Dövme Pratikleri Üzerine Bir Araştırma: Ankara Kent Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. (Ankara, 2020).
- Kılıç Karatay, S. (2018). *Aksaray'da Unutulan Bir Gelenek 'Dövme Sanatı'*. Journal of Awareness. (Cilt:3, Sayı: Özel).
- Meydan Larousse*. 3. Cilt. (1969). Meydan Yayınevi.
- Okumuş, E. (2009). *Bedene Müdahalenin Sosyolojisi*. Şarkiyat İlim Araştırma Dergisi.(ISSN:1308-9633, Sayı:2).

- Otyakmaz, U. (2019). *Küyerelleşme Sürecinde Renk ve Tasarım İlişkisi Bağlamında Dövme Sanatı*. Yüksek Lisans Tezi. (İstanbul, 2019).
- Seval, Ş. (2017). *Anadolu Kültüründe Simge, Anlam ve Sağaltım Boyutlarıyla “Dövme”*. Yüksek Lisans Tezi (Işık Üniv. 2017).
- Sönmez, V. ve Alacapınar, F. (2013). *Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (7. Baskı). Anı Yayıncılık.
- Şişçi, F. (2019). *Güzelliğin Peşinde Bir Serüven: Dövme*. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. (Cilt:12, Sayı:63).
- Tabakçı, N. (2008). *Kültürlerarası İletişim Sürecinde Alt Kültürde Kimliğin Oluşumu (Türkiye’de Karaçay Topluluğu Örneği)*. Doktora Tezi. (Konya, 2008).
- Türk Dil Kurumu. Türkçe sözlük (genişletilmiş baskı)*. TDK.
- T.C. Mesleki Yeterlilik Kurumu. (2011). *Ulusal Meslek Standardı- Dövme ve Taki (Piercing) Uygulayıcısı Seviye 3*. Referans Kodu: 11UMS0181-3. Resmi Gazete Tarih-Sayı / 21.03.2012-28240 (Mükerrer).
- Tezgeç, M.S. (2015). *Kendini İfade Aracı Olarak Dövmeler: Nitel Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. (İstanbul, 2015).
- Yalçınkaya, I. (2009). *Arkeoloji ve Sanat Tarihi Eski Anadolu Uygarlıkları Paleolitik Çağ (Eski Taş Çağı/Yontma Taş Çağı)*. (Ankara, 2009) T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Türkiye Kültür Portalı Projesi.

İnternet Kaynakları

- 1- www.dovmeci.net / Dövm nedir? (Kasım-2021)
- 2- <http://stringfixer.com/tr> / History of tattoink. (Kasım 2021)
- 3- bbc.com/turkce/vert-fut / Dövmenin yayılması. (Aralık 2021)
- 4- www.uztarih.com / İlk çağdan günümüze dövm sanatı. (Ocak 2022)
- 5- coloaganddaggerlondon.co.uk/tatto-styles / Traditional tattoo. (Ocak 2022)
- 6- <https://www.nyctottooshop.com/tattoos> İllustrative tattoo. (Ocak 2022)
- 7- tattooseo.com / Chicano tattoo meaning. (Ocak 2022)
- 8- blog.newobsession.com / Tribal dövm, Dövm motifleri ve anlamları. (Ocak 2022)
- 9- <http://tr.wikipedia.org> / OM sembolü. (Ocak 2022)
- 10- <https://blogmitr.com.tr> / OM sembolü (Ocak2022)
- 11- <https://kadikoytattoo.net> / Yılan dövm modelleri ve anlamları. (Ocak 2022)
- 12- arkeofili.com / Mısır'da dövm. (Ocak 2022)

Görsel Kaynaklar

- 1- Görsel 1-3/ akrofile.com / Haziran 2022
- 2- Görsel 2/ parlakjurnal.com / Mayıs 2022
- 3- Görsel 4/ spartacus.fandom.com / Ağustos 2022
- 4- Görsel 5-6-19-21-22-36-38-39-40-47-49-50-56-57-58-59-60-61 / pinterest.com / Mayıs 2021
- 5- Görsel 7-11 / tr.depositphotos.com / Mayıs 2021
- 6- Görsel 8 / buzzworthytattoo.com / Ağustos 2022
- 7- Görsel 9-10-15-27-23 / manfect.com / Mayıs 2021
- 8- Görsel 12 / trueartists.com / Mayıs 2021
- 9- Görsel 13-14 / journeo.com.tr / Nisan 2021
- 10- Görsel 16 / pngitem.com / Mayıs 2021
- 11- Görsel 17-18 / mommakescents.com / Mayıs 2021
- 12- Görsel 20 / sanatlibiblog.com / Mayıs 2021
- 13- Görsel 24 / apkpure.com / Mayıs / 2021
- 14- Görsel 25-26-44-45 / kelly-brook-chubby-news.blogspot.com / Nisan 2021
- 15- Görsel 28 / tattoodovmesanati.tumblr.com / Mayıs 2021
- 16- Görsel 29-30-31 / dovme-modelleri.net / Nisan 2021
- 17- Görsel 32-33-34 / tattooblackwhite.com / Nisan 2021
- 18- Görsel 35-37-48 / blog.newobsessions.com / Nisan 2021
- 19- Görsel 41-42 / dovmemodelresimleri.blogspot.com / Mayıs 2021
- 20- Görsel 43 / firatattoo.blogspot.com / Mayıs 2021
- 21- Görsel 46 / latatoueuse.com / Mayıs 2021
- 22- Görsel 51-52 / lava360.com / Haziran 2021
- 23- Görsel 53-54-55 / kizlaramoda.com / Haziran 2021

- 24- Görsel 62 / pinterest.ie / Haziran 2021
- 25- Görsel 63 / tattoobrothers.com / Haziran 2021
- 26- Görsel 64 / ppzs.ru / Haziran 2021
- 27- Görsel 65-66-67 / kadinvekadin.net / Haziran 2021
- 28- Görsel 68/ yilmazkaragol.tumblr.com / Haziran 2021
- 29- Görsel 69/ malisarsilmaz.com / Haziran 2021
- 30- Görsel 70 / glartent.com / Haziran 2021
- 31- Görsel 71-72-73-74-75-76-77-78-79-80-81-82 / pinterest.dk / Haziran 2021

EKLER

1- Katılımcılara yöneltilen anket.

Yaşınız: Cinsiyetiniz: Kadın.... Erkek....

Eğitim durumunuz:

İlkokul.... Ortaokul.... Lise.... Ön lisans.... Lisans.... Y.
Lisans/Doktora....

Mesleğiniz:

1- Yaptırdığınız dövme sembolünü seçme nedenleriniz nelerdir?

2- Yaptırdığınız dövme ile çevrenize ya da yaşadığınız topluma vermeye çalıştığınız bir mesaj var mı varsa bu mesaj nedir?

3- Yaptırdığınız dövmeye ilişkin çevrenizden veya diğer bireylerden aldığınız tepkiler/geribildirimler ne oldu?

2- Etik Kurul Kararı

Evrak Tarih ve Sayısı: 12/10/2021-E.97179

T.C. İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE ETİK KURULU Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma Etik Kurulu		
Oturum Tarihi : 07.10.2021	Oturum Sayısı : 19	Karar Sayısı : 2021/19-17
Etik Açından Uygun		
Çalışma Adı	GÜNÜMÜZ POSTMODERN DÜNYASINDA SİMGESEL İLETİŞİM ARACIOLARAK DÖVME: ELAZIĞ İL ÖRNEĞİ	
Araştırmacılar	Yükseklisans Öğrencisi Müfit Yıldız (Yürütücü)	
Başkan Kurul Üyesi Prof.Dr. Hüseyin Suphi ERDEM Başkan Yardımcısı Kurul Üyesi Prof.Dr. Mustafa ARSLANKurul Üyesi Prof.Dr. Mehmet GÜNGÖR Kurul Üyesi Prof.Dr. Süleyman ÇALDAK Kurul Üyesi Prof.Dr. Nesrin SİS Kurul Üyesi Prof.Dr. Mehmet ÜSTÜNER Kurul Üyesi Prof.Dr. Lütfiye ÖZDEMİR Sekreter Hatice CİHAN Sekreter Pınar ÖZBAY		

E-İmzalıdır.
Etik Kurul Başkanı
Hüseyin Suphi ERDEM

Bu belge,güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Evrak doğrulaması
<https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=3837&eD=BSVLNKPUU7&eS=97179> adresinden
yapılabilir.